

Kommunesektorens erfaringer fra koronakrisen så langt – Delrapport 1 Rapport til KS

24.02.2021

Forord

Dette er første delrapport fra KS prosjektet «Kommunenes erfaringer fra koronapandemien så langt».

Formålet med prosjektet er å samle kommunenes egne erfaringer fra koronapandemien i 2020 for å gi grunnlag for læring.

For å innhente kommunenes erfaringer har Deloitte på oppdrag fra KS gjennomført en elektronisk spørreundersøkelse i januar og februar 2021 til alle landets kommuner og fylkeskommuner. Denne undersøkelsen er eneste undersøkelse så langt som har invitert alle kommuner og fylkeskommuner til å dele sine erfaringer fra pandemien.

Kommunene har et ansvar som favner vidt fra grunnskole til beredskap, eldreomsorg og smittevern. I undersøkelsen har kommunene fått spørsmål om en rekke ulike tema knyttet til sitt ansvar. Vi har spurt kommunene om hva som har vært særskilt krevende å håndtere under pandemien, men også hvilke nye løsninger som er valgt og som vil bli videreført når vi etter hvert kommer tilbake til normalsituasjonen.

I denne delrapporten har KS ønsket å særlig løfte frem kommunenes erfaringer fra pandemien knyttet til

- Barn og unge (barnehage, skole og sårbare barn og unge)
- Håndtering av smittevern
- Kriseledelse
- Samarbeid stat-kommune

Viktige tema som heldøgns omsorg, hjemmebaserte tjenester, videregående opplæring og beredskap omtales kort i rapporten, men vil bli belyst nærmere i senere rapporter fra prosjektet. Senere rapporter vil også gå nærmere inn i tema som kommunikasjon til innbyggerne, lokale vedtak og forskrifter og kommunens arbeidsgiverrolle.

I prosjektet vil det også gjennomføres dybdestudier knyttet til utvalgte tema våren 2021.

Denne delrapporten viser svar per 1. februar 2021. Dette innebærer svar fra kommunale ledere fra totalt 205 ulike kommuner.

Undersøkelsen er gjennomført av Deloitte ved prosjektleder Kari Gåsemyr. Rapporten er kvalitetssikret i samsvar med Deloittes rutiner.

Undersøkelsen har blitt gjennomført samtidig som mange kommuner står midt i en situasjon med økt smittetrykk, krav til lokale smitteverntiltak som testing og sporing og nå i tillegg vaksinerings. Vi vil rette en takk til de mange kommunene har likevel tatt seg tid til å svare. Takk også til kommunedirektørutvalget i Viken god dialog og godt samarbeid i forbindelse med rapporten.

Takk til KS for et svært godt samarbeid med denne første delrapporten.

Bergen, 24.02.2021

Birte Bjørkelo

Ansvarlig partner

Innhold

- 1 Innledning og overordnet oppsummering**
HOVEDFUNN
- 2 Gjennomføring av undersøkelsen**
- 3 Oppsummering av funn per tema**
BARNEHAGE, GRUNNSKOLE, SÅRBARE BARN OG
UNGE, SMITTEVERN, KRISELEDELSE OG
SAMARBEID STAT-KOMMUNEE
- 4 Vedlegg: svar på utvalgte spørsmål**
BARNEHAGE, GRUNNSKOLE, SÅRBARE BARN OG
UNGE, SMITTEVERN, KRISELEDELSE OG
SAMARBEID STAT-KOMMUNEE

Innledning og oppsummering av hovedfunn i undersøkelsen

Kommunene har ansvar for en rekke områder som berører innbyggernes liv. Vi ble tydelig minnet om dette da WHO erklærte pandemi i mars 2020 og hverdagen for alle plutselig ble endret radikalt i løpet av få dager.

Skoler og barnehager ble stengt, tilbud som helsestasjoner, barnevernstjenester, psykiske helsetjenester, dagsenter og avlastningstjenester ble stengt eller redusert. Kommunene satte kriseledelse og skulle skaffe smittevernutstyr og etablere teststasjoner.

Denne første delrapporten fra KS prosjektet *Kommunenes erfaringer fra koronapandemien så langt*, får frem kommunale ledes erfaringer fra annerledesåret 2020 der kommunene brått måtte håndtere krevende situasjoner og i mange tilfeller tenke nytt for å løse dem.

Oppsummering av hovedfunn i undersøkelsen

Kvalitet - kommunale tjenester under pandemien

- Flertallet av kommunale ledere mener at **kvaliteten på kommunens tjenester ble redusert i starten av pandemien** (skole, barnehage, ulike tilbud til sårbare barn og unge, heldøgns omsorg og hjemmetjenester).
- Flere tjenester ble stengt eller redusert i denne perioden. Dette gjelder tilbud som retter seg mot alle barn og unge som skole, barnehage, helsestasjoner, skolehelsetjenester og helsestasjon for ungdom. Det gjelder også tilbud som særlig retter seg mot sårbare barn og unge som barnevern, psykiske helsetjenester, PPT, avlastning og dagtilbud for personer med utviklingshemming.
- Undersøkelsen viser samtidig at kommunene tilpasset seg den nye situasjonen. Etter mars-april er også kommunale tjenestetilbudene i mindre grad stengt eller redusert. Ledernes svar viser at kvaliteten og ivaretagelsen av tjenestetilbudet i kommunene ble **bedre fra mai og særlig høsten 2020**
- En del ledere (6-20%) peker samtidig på at kvaliteten i tjenestene ikke var tilbake på normalt nivå høsten 2020.
- Oppsummert betyr dette at tilbudet, både innen eldreomsorg, til barn og unge og til sårbare grupper i mange tilfeller har vært redusert i hele 2020.

Kvalitet i kommunale tjenester - bemanning

- Å sikre tilstrekkelig **bemanning** er det de aller fleste lederne innen både barnehage- og skolesektoren opplyser har vært krevende eller delvis krevende under pandemien.
- I undersøkelsens kommentarfelt peker flere på at utfordringer med bemanning gjør det krevende å følge opp **sårbare barn og unge**.

Oppsummering av hovedfunn i undersøkelsen

Nye løsninger

- De kommunale tjenestene satte i verk en rekke nye tiltak og løsninger som følge av pandemien, løsninger som mange viser til at vil bli videreført også etter pandemien.
- Bruk av **digitale** løsninger og verktøy til møtevirksomhet, kommunikasjon internt i avdelingene, til tverrfaglig samarbeid eller i møte med brukere/foresatte/påførende, er den nyvinningen de kommunale lederne i størst grad fremhever som også vil bli videreført etter pandemien.
- Også nye løsninger på en rekke andre områder blir fremhevet. Ledere peker på at nye måter å **organisere** virksomhetene på vil bli videreført etter pandemien. Innen barnehagene og i grunnskolen blir det vist til ny bruk av bygg og uteområder som påvirker måten en vil jobbe på.

Oppsummering av hovedfunn i undersøkelsen

Smittevern – kompetanse og ressurser

- De fleste kommunale ledere opplever at de har hatt tilstrekkelig smittevernfaglig **kompetanse** både i mars og april og særlig fra mai 2020.
- Det var særlig i starten av pandemien det var størst behov for å **omdisponere ressurser** for å håndtere smittevernrelaterte oppgaver og undersøkelsen viser at dette gikk på bekostning av ordinære driftsoppgaver
- Også for tiden etter mai 2020 mener de fleste lederne at omdisponering av ressurser til smittevernoppgaver har gått på bekostning av ordinære driftsoppgaver, men da i betydelig mindre omfang enn i starten av pandemien.

Testing og smittevern

- Både når det gjelder det å ha tilstrekkelig **testkapasitet**, riktig plassering av **testlokasjoner** og lykkes med å gjennomføre **smittesporing**, rapporterer de kommunale lederne at kommunene de i stor grad har fått dette til både i mars og april, men enda bedre fra mai og ut 2020
- Ledernes svar på spørsmålene om testkapasitet, smittesporing og plassering av testlokasjoner skiller seg ikke ut i kommuner der andelen smitte har vært høy eller middels.
- Når det gjelder **smittevernutstyr** svarer kun halvparten av lederne at kommunen hadde tilstrekkelig utstyr i mars og april, men at dette bedret seg betydelig etter mai.
- Særlig ledere fra kommuner der en høy andel av befolkningen har vært smittet opplyser om begrenset tilgang til smittevernutstyr i starten av pandemien, men svarene viser at de ikke har opplevd dette som utfordrende etter dette.

Oppsummering av hovedfunn i undersøkelsen

Kriseledelse

- De aller fleste kommunene som har svart på undersøkelsen satte **kriseledelse** eller krisestab i mars - april 2020.
- Med unntak av i juli/fellesferien valgte de fleste kommunene å fortsatt ha kriseledelse eller krisestab gjennom hele 2020. De fleste kommunedirektører og ordførere mener at kriseledelse/krisestab har fungert svært bra under pandemien.

Samarbeid stat- kommune

- Kommunene er **i hovedsak fornøyd med samarbeidet** med de statlige helsemyndighetene
- Statlige **retningslinjer** blir i hovedsak oppfattet som gjennomførbare, tidsriktige, lett tilgjengelige og tydelige mht. prioritering, men de kunne vært lettere å ha oversikt over
- Selv om **de fleste lederne opplever at de har fått nyttige råd** fra sentrale statlige myndigheter er det likevel mange ledere som i undersøkelsens kommentarfelt har pekt på at informasjon og kommunikasjon fra statlige helsemyndigheter ikke har fungert godt under pandemien. Følgende blir pekt på som utfordrende:
 - det har kommet **svært mye informasjon** fra statlige myndigheter og at det stadig er ny informasjon. Informasjonen fra ulike statlige organ ble ikke opplevd som samstemt i starten
 - det er krevende at informasjonen kommer **via nasjonale pressekonferanser** og at kommunene da må sette i verk tiltak med en gang.
 - kommunene opplever et stort trykk og **informasjonsbehov fra befolkningen** umiddelbart etter de nasjonale pressekonferansene og at dette er svært krevende å håndtere.
- Mange ledere mener at **rapporteringskravene** til statsforvalteren ikke har vært godt tilpasset vært tilpasset kommunenes evne til å rapportere.
- I underkant av halvparten av lederne mener **statsforvalteren** vært viktig for erfaringsdeling mellom kommuner, mens færre mener rollen har vært viktig mht. å veilede kommuner eller samordne lokale tiltak.

A photograph of a blue sky filled with white, fluffy clouds. Numerous red balloons of various sizes are scattered across the sky, some appearing to be on strings. A single white balloon is positioned in the center of the frame, standing out from the others. The overall scene is bright and celebratory.

Gjennomføring av undersøkelsen

Om metode og svar i undersøkelsen

Metode

Datagrunnlaget for denne delrapporten er resultatet av en landsomfattende spørreundersøkelse der kommunale ledere i alle landets kommuner ble bedt om å delta. Spørreundersøkelsen ble gjennomført i januar og februar 2021.

Undersøkelsen ble distribuert ved at kommunedirektørene fikk en e-post med felles lenke til spørreundersøkelsen, der de ble bedt om å videre distribuere denne til aktuelle respondenter i egen kommune (blant annet sektorledere og etatsledere). Fordelen med denne distribusjonsmåten var at kommunedirektørene selv avgjorde hvem det var hensiktsmessig at svarte fra egen kommune.

Ved bruk av denne distribusjonsmåten er det ikke mulig å beregne svarprosent. Vi bad imidlertid respondentene om å oppgi kommunetilhørighet slik at vi kunne identifisere hvem og hvor mange som har svart fra hver kommune.

Lederne som har svart på undersøkelsen har fått spørsmål tilpasset eget ansvarsområde. Noen utvalgte spørsmål dekker likevel ledere for flere ansvarsområder i tillegg til kommunedirektørene. Det varierer derfor hvor mange som har svart på de ulike spørsmålene delrapporten.

Antall svar og hvilke data som benyttes i denne delrapporten

Dataene som presenteres i denne delrapporten bygger på svar mottatt innen 1. februar 2021 fra kommunale ledere.

På rapporteringstidspunktet hadde 124 kommunedirektører og 470 andre kommunale ledere (sektorledere og etatsledere) svart på spørreundersøkelsen. Totalt har respondenter fra 205 kommuner svart.

Også andre respondentgrupper har mottatt og svart på undersøkelsen. Dette datamaterialet vil bli analysert og presentert i senere rapporter. Både tillitsvalgte, verneombud, ordførere, politiske gruppeledere og representanter fra næringsliv og frivillig sektor har svart undersøkelsen. Per 24. februar 2021 har vi mottatt 1 266 svar fra disse respondentgruppene.

Om metode og svar i undersøkelsen

I undersøkelsen har vi svar fra kommunale leder fra kommuner av ulik størrelse og med ulik grad av smitte. Under gir vi en oversikt over hvilke kommuner som lederne representerer med hensyn til disse forholdene.

Svar fra kommuner av ulik størrelse

Kommunene er kategorisert etter folketall (se tabell 1). Som vist i tabellen, har ledere fra kommuner i alle størrelseskategoriene svart på undersøkelsen. Andelen av kommuner i de ulike kategoriene der ledere har svart varierer en del, fra 53 % av de minste til 75 % av de største.

Tabell 1

Folketall	Antall kommuner av ulik størrelse	Antall kommuner der vi har fått svar fra ledere per 1. februar 2021	Andel kommuner der vi har fått svar fra ledere per 1. februar 2021
Små < 5000	174	92	53%
Mellomstore > 5000 og < 20 000	120	73	61%
Store > 20 000	42	25	60%
av de 20 mest folkerike	20	15	75%

Om metode og svar i undersøkelsen

Svar fra kommuner med ulik smitteandel

Med utgangspunkt i smittetall per 1. februar 2021 har vi kategorisert kommunene etter andel smittede av kommunens befolkning. Kategoriene fremgår av tabell 2. Som vist i tabellen har ledere fra kommuner tilhørende alle smittekategorier svart på undersøkelsen. Andelen varierer noe, og det er størst andel av kommuner med lav eller middels smitte representert i svarene.

Tabell 2

Andel smittede	Antall kommuner med ulik andel smittede	Antall kommuner der vi har fått svar fra ledere per 1. februar 2021	Andel kommuner der vi har fått svar fra ledere per 1. februar 2021
Ingen smittetilfeller	16	9	56%
Lav smitte < 1%	278	159	57%
Middels smitte > 1% og < 2%	51	31	61%
Høy smitte > 2%	11	6	55%

Vi gjør oppmerksom på at det ikke har kommet svar på alle spørsmålene i spørreundersøkelsen fra alle kommunene der ledere har svart. Dette avhenger av hvilke ledere som har svart i kommunene.

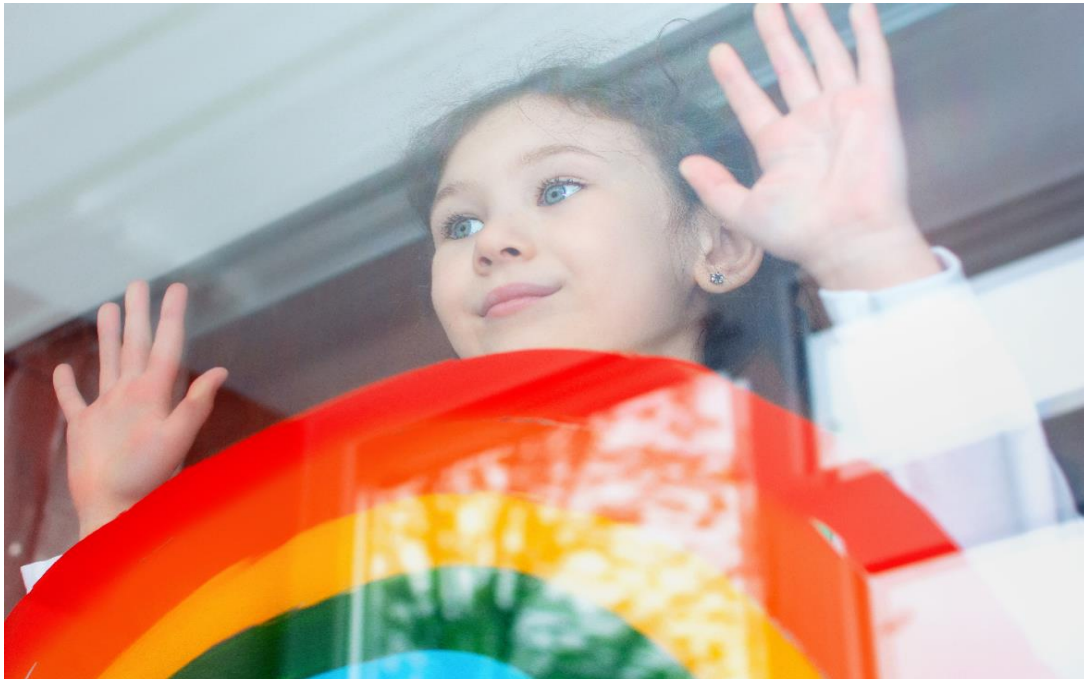
Oppsummering av funn per tema

Barnehage

Oppsummering av ledernes svar i undersøkelsen

Hvem har svart

- Undersøkelsens overordnede spørsmål om vurdering av kvalitet i barnehager er besvart av kommunedirektører, sektorledere og etatsledere i kommunene. Totalt har 201 ledere fra 137 kommuner svart.
- Svarene på de øvrige barnehagerelaterte spørsmålene, representerer om lag 80 ledere fordelt på 65 kommuner.

Kvalitet

- Med unntak av perioden 12.mars til 20. april 2020 mener de fleste av lederne som har svart at kvaliteten i barnehagetilbudet var som normalt i 2020.
- I underkant av halvparten av lederne mente at kvaliteten i barnehagene var noe dårligere eller betydelig dårligere i mars og april 2020. Andelen gikk ned utover 2020, særlig i fellesferien, men hver femte leder mente at kvaliteten i barnehagene fortsatt var redusert sammenlignet med normalsituasjonen høsten 2020.
- Det er også en del ledere (i underkant av 20%) som svarer at kvaliteten i barnehagen var bedre enn normalt i pandemiens første periode. Dette kan henge sammen med flere ansatte per barn til stede i barnehagene i denne perioden.

Barnehage

Oppsummering av ledernes svar i undersøkelsen

Utfordringer

- Mange ledere i barnehagesektoren opplever at det har vært særskilt krevende å sikre **bemanning** under pandemien. Dette forklares med økt korttidsfravær, lite mulighet til å samarbeide på tvers av avdelinger i barnehagen og begrenset vikartilgang.
- Organiseringen har vært krevende for mange, særlig logistikk og inndeling i kohorter. I tillegg har flere barnehager hatt for lite **areal inne eller ute**, og har derfor måtte bruke nytt areal og nye uteområder.
- Halvparten av lederne som har svart på undersøkelsen, har erfart at det har vært krevende eller delvis krevende å ivareta smittevernstiltak, etterleve rutiner og samarbeide innad eller mellom enheter.

Nye løsninger som vil bli videreført

- Pandemien har medført at barnehagene har tatt i bruk ulike nye løsninger som lederne mener vil bli videreført etter pandemien. Dette gjelder særlig bruk av **digitale system eller verktøy** men også rutiner, f.eks. knyttet til hygiene og smittevern, noe som på sikt kan få innvirkning på sykefraværstallene i sektoren. Digitale system og verktøy blir også fremhevet som gode og nyttige løsninger for å holde kontakt mellom enheter og gjennomføre effektive møter.
- Nye tilbud til barna og ny bruk av uteareal, er noe halvparten av lederne i barnehagesektoren også fremhever som tiltak som er gjennomført og som kan være med å forbedre tjenestene fremover.

Grunnskole

Oppsummering av ledernes svar i undersøkelsen

Hvem har svart

- 192 kommunale ledere (rådmenn, kommunalsjefer og etatsledere) fra 138 kommuner har svart på spørsmål om deres overordnede vurdering av kvaliteten i kommunens opplæringstilbud i 2020.
- Svarene på de øvrige grunnskolerelaterte spørsmålene representerer 70 kommunale ledere fordelt på 63 kommuner.

Kvalitet

- Lederne vurderer at kommunene ikke klarte å gi et opplæringstilbud med samme kvalitet som ved ordinær skole i perioden med nedstenging av skolene.
- Lederne oppfatter at situasjonen bedrer seg ut over 2020 og 70% av lederne mener at skolene er tilbake til normalen høsten 2020. Det er likevel en av fem ledere som mener at opplæringstilbudet hadde redusert kvalitet sammenliknet med normalsituasjonen høsten 2020.

Grunnskole

Oppsummering av ledernes svar i undersøkelsen

Utfordringer

- De fleste kommunale lederne mener at det har vært særskilt krevende (har svart ja eller delvis) for skolene å sikre tilstrekkelig **bemanning** under pandemien.
- Også det å ha tilgjengelig egnede **bygg** til undervisning (bruk av bygningsmasse) er noe mange av lederne mener har vært særskilt krevende (har svart ja eller delvis) under pandemien. **Organisering** og inndeling av elever og ansatte i kohorter er noe mange ledere peker på som særlig krevende.
- Over halvparten av de kommunale ledere som har svart at det å ivareta **opplæringstilbud** har vært krevende eller delvis krevende under pandemien.
- Det er også en del kommunale ledere som peker på at samarbeid innad i- og mellom skolene og etterleving av **arbeidsmiljøloven** har vært krevende å ivareta i skolesektoren.

Nye løsninger som vil bli videreført

- Bruk av **digitale system og verktøy** er noe nærmest alle kommunale ledere med ansvar for grunnskolen mener vil være med å forbedre skolene fremover.
- Det er også en rekke andre nye arbeidsmåter eller løsninger som er tatt i bruk som følge av pandemien som lederne mener vil bli videreført. Dette gjelder hvordan samarbeid innad i- og mellom skoler blir gjennomført, det er knyttet til endringer i organisering, det gjelder nye rutiner som er etablert, men det handler også om hvordan opplæringstilbudet gis.

Sårbare barn og unge

Oppsummering av ledernes svar i undersøkelsen

Hvem har svart

- Ledere fra 133 kommuner har svart på spørsmål om tjenestetilbud til sårbare grupper under pandemien i 2020. Hvor mange ledere som svarer for de ulike sektorene varierer. Det er flest ledere som har svart på spørsmål om tverrfaglig samarbeid og nye løsninger som er satt i verk under pandemien. Dette skyldes at ledere for alle ansvarsområder knyttet til sårbare barn og unge har fått disse spørsmålene.

Tjenestetilbud

- Noen av barna i skole og barnehage er særlig sårbare. Lederne mener at kommunen ikke klarte fullt ut å gi et godt tilbud til sårbare barn og unge i **skole og barnehage** i starten av pandemien.
- Selv om 90% av ledere med ansvar for skole og barnehage mener at de i stor grad eller i svært stor grad lykkes med å følge opp sårbare barn og unge høsten 2020, er det likevel ledere som svarer at de i middels grad lykkes med dette også i denne perioden. Undersøkelsen gir ikke informasjon om lederne mener dette er knyttet til pandemien eller om dette også tidligere har vært ledernes oppfatning.
- Noen av de barnehagebarna som er særlig sårbare er barn med behov for **spesialpedagogisk** hjelp. Undersøkelsen viser at nær en tredjedel av lederne mener det i liten grad ble gitt slik hjelp i starten av pandemien.

- I skolene rapporterer en fjerdedel av lederne at elever med enkeltvedtak om **spesialundervisning** i liten eller svært liten grad fikk tilbudet de har rett på da skolene holdt fysisk stengt våren 2020. Situasjonen bedrer seg ut over 2020 og de aller fleste lederne mener at tilbudet i stor grad blir gitt høsten 2020.
- Tilbudet til **PPT** har også i stor grad vært redusert eller stengt i mars og april 2020. 72% av kommunale ledere opplyser at i starten av pandemien ble tilbudet fra PPT dårligere ivaretatt enn normalt. Samtidig som tjenesten åpnet mer opp fra og med mai, synker også andelen som mener tilbudet har vært dårligere ivaretatt enn normalt til 18%.

Sårbare barn og unge

Oppsummering av ledernes svar i undersøkelsen

- Helsestasjon for ungdom, skolehelsetjenesten og helsestasjoner var særlig i starten av pandemien redusert eller stengt. I denne perioden oppgir kun 21-33% av kommunale ledere at tilbudet har vært som normalt. Fra mai og utover har tilbudet vært mer normalisert, selv om det fortsatt har vært redusert for flere tjenester, flere steder.

- Det har vært vanskelig for **helsestasjon- og skolehelsetjenesten** å ivareta ordinært tjenestetilbud til sårbare barn og unge når de har hatt stengte eller reduserte tilbud. Mellom 53-75% av kommunale ledere mener tilbudet til sårbare barn var dårligere enn normalt i mars-april. I tråd med at tilbudet har blitt mer åpent fra og med mai, opplyser også flest ledere at kommunene har klart å ivareta brukerne mer som normalt.
- Flere kommunale ledere opplyser at selv om tilbudet til **helsestasjon for ungdom** har vært stengt eller redusert, har tjenestene likevel funnet alternative måter å jobbe og organisere seg på digitalt under pandemien. Likevel mente 60% av lederne at tilbudet var dårligere enn normalt i mars og april, og 11 % av lederne mente også at tilbudet var dårligere enn normalt etter april slev om tilbudet da i mindre grad var redusert.
- **Psykisk helsetjenester** har i følge ca. 60% av lederne i stor grad vært redusert (57%) eller stengt (2%) i mars og april. Nesten like mange kommunale ledere oppgir at tilbudet ble dårligere ivaretatt enn normalt i samme periode ble. Fra mai og utover opplyser de fleste lederne at psykiske helsetjenester har vært åpne og ivaretatt som normalt, selv om det også for denne perioden er en del ledere som opplyser til at tjenestene har redusert tilbud og dårligere enn normalt.

Sårbare barn og unge

Oppsummering av ledernes svar i undersøkelsen

- I første del av pandemien har nesten alle kommunale ledere oppgitt at dagtilbudet **for barn og unge med utviklingshemming** har vært redusert eller stengt. Kun 11% sier at tilbudet har vært som normalt. Avlastningstilbud for personer med utviklingshemming har i større grad klart å holde åpent. Også etter mai opplyser om lag 40% at dagtilbudet og 20 % at avlastningstilbudet har vært stengt eller redusert.
- Fire av fem ledere mener at dagtilbudet for barn og unge med utviklingshemming var dårligere ivaretatt enn normalt i starten av pandemien. I tråd med at tjenestene har åpnet opp i større grad fra og med mai, har også tilbudet til gruppen blitt bedre ivaretatt, men 27% av lederne mener fortsatt at dagtilbudet er dårligere ivaretatt enn normalt.
- **Barnevernet** har i større grad enn andre tjenester klart å opprettholde et normalt tilbud. Ingen ledere opplyser om stengte tjenester, også i perioden med nedstenging av andre tjenester som berører barn og unge i kommunene. Det er likevel en del ledere som mener at tilbudet var dårligere enn normalt under hele perioden med pandemi i 2020 (35% i mars-april og 9% fra og med mai).
- Flertallet av kommunale ledere oppgir at **tverrfaglig samarbeid omkring sårbare barn og unge** har vært redusert eller ikke gjennomført i mars og april, og nesten like mange oppgir at samarbeidet ble dårligere ivaretatt enn normalt. Fra mai og utover mener de fleste lederne at samarbeidet blir gjennomført og ivaretatt som normalt, selv om det også for denne perioden er en del ledere som viser til at samarbeidet er redusert og fungerer dårligere enn vanlig. Hindringer for samarbeidet blir opplyst å være utfordringer knyttet til bemanning, omdisponering av ressurser og det å gjennomføre møter med barn digitalt.

Nye arbeidsmåter

- Over halvparten av lederne opplyser at de har tatt i bruk nye løsninger for å **samhandle** både internt i egne enheter og med andre. Også overfor brukerne har det blitt tatt i bruk nye arbeidsmetoder.
- Håndtering av covid 19 har særlig ført til mer bruk av **digitale verktøy** for å kompensere for manglende mulighet til fysiske møter både internt og mellom tjenestene, og overfor brukerne. De fleste kommunale ledere (85%) har tatt i bruk digitale system og verktøy som de tror vil bidra til å forbedre tjenestene overfor sårbare grupper fremover. Flere nevner at de har mer fokus på å etablere, evaluere og digitalisere rutiner

Heldøgns omsorg og hjemmebaserte tjenester

Oppsummering av ledernes svar i undersøkelsen

Hvem har svart

- 233 kommunale ledere (rådmenn, kommunalsjefer og etatsledere) fra 156 kommuner har svart på spørsmål om deres overordnede vurdering av kvaliteten i kommunens heldøgns omsorg sammenlignet med normalsituasjonen. For hjemmebaserte tjenester har 204 ledere som representerer 150 kommuner svart.

Kvalitet:

- Det var særlig i mars og april 2020 at kommunale ledere mener at kvaliteten til *heldøgns omsorgstilbud* var noe redusert (39 %), men også for resten av 2020 mener hver femte leder at kvaliteten var noe redusert.
- Også for hjemmetjenestene var det særlig i mars og april 2020 at kommunale ledere mener at kvaliteten til *hjemmebaserte tjenester* var redusert sammenlignet med normalsituasjonen (42%).
- Jo lenger ut i 2020, desto flere ledere er det som mener at kvaliteten i hjemmetjenesten normaliserer seg, men det er likevel 12% som mener at hjemmetjenestene har noe redusert kvalitet utover høsten 2020.

Smittevern

Oppsummering av ledernes svar i undersøkelsen

Hvem har svart

- Avhengig av hvilke spørsmål det gjelder representerer svarene inntil 361 respondenter fordelt på inntil 184 kommuner

Testkapasitet, smittesporing og testlokasjoner

- 81% av kommunale ledere mener at de i stor eller svært stor grad har hatt tilstrekkelig **testkapasitet** i mars og april. Denne andelen øker til 95% fra mai og ut 2020. Det er ingen kommunale ledere som mener at de i liten grad eller ikke i det hele tatt har tilstrekkelig testkapasitet fra mai og ut 2020.
- Også når det gjelder **smittesporing** mener de fleste lederne (79%) at kommunene i stor eller svært stor grad har lyktes med å gjennomføre smittesporing i mars og april. Denne andelen øker til 93% for mai og ut 2020. Også når det gjelder smittesporing er det ingen kommunale ledere som mener at de i liten grad eller ikke i det hele tatt har lyktes med å gjennomføre smittesporing i hele 2020.
- De fleste kommunale ledere opplever at de har hatt riktig **plassering av testlokasjoner** både i mars og april og særlig fra mai 2020.
- Ledernes svar på spørsmålene om testkapasitet, smittesporing og plassering av testlokasjoner skiller seg ikke ut i kommuner der andelen smitte har vært høy eller middels.

Smittevern faglig utstyr og kompetanse

- Når det gjelder **smittevern utstyr** er det kun 50% av lederne som mener at de hadde tilstrekkelig smittevern utstyr i mars og april, men at dette bedret seg betydelig etter mai. Svarene viser at særlig i kommuner der en høy andel av befolkningen har vært smittet (over 2%), svarer ledere i liten eller middels grad på at de hadde tilgjengelig smittevern utstyr i mars og april 2020, mens lederne opplyser at de i stor eller svært stor grad hadde dette fra mai 2020. Vi har imidlertid ikke sett nærmere på hvilket tidspunkt kommunene der lederne har svart, hadde høyt smittetrykk.
- De fleste kommunale ledere opplever at de har hatt tilstrekkelig smittevern faglig **kompetanse** både i mars og april og særlig fra mai 2020.
- I hele perioden har det vært behov for å omdisponere ressurser for å håndtere smittevernrelaterte oppgaver. Behovet var størst i starten av perioden da 60 % av lederne opplyser om at dette ble gjort i svært stort eller stort omfang. Fra og med mai er det 40 % av lederne som opplyser at dette ble gjort i like stort omfang.
- Det var også særlig i starten av pandemien at omdisponering av ressurser til smittevernoppgaver gikk på bekostning av ordinære driftsoppgaver, men også etter mai opplyser de fleste lederne at omdisponering av ressurser til smittevernoppgaver gikk på bekostning av ordinære driftsoppgaver, men da i betydelig mindre omfang.
- Både for pandemiens tidlige fase (mars og april 2020) og resten av 2020 svarer de fleste (ca. 85%) at kommunene i liten eller svært liten grad innhentet eksterne ressurser for å håndtere smittevernrelaterte oppgaver.

Kriseledelse

Oppsummering av ledernes svar i undersøkelsen

Hvem har svart

- Avhengig av hvilke spørsmål det gjelder representerer svarene inntil 244 respondenter fordelt på inntil 168 kommuner.

Kriseledelse

- De aller fleste kommunene som har svart på undersøkelsen satte kriseledelse/krisestab i mars - april 2020. Med unntak av i juli/fellesferien har de fleste kommunene valgt å ha kriseledelse eller krisestab gjennom hele 2020.
- De fleste kommunedirektører og ordførere mener at kriseledelse/krisestab har fungert svært bra under pandemien.
- 10% av kommunedirektørene opplyser at erfaringene fra pandemien har ført til vesentlige endringer i pandemiplanene

Samarbeid stat-kommune

Oppsummering av ledernes svar i undersøkelsen

Hvem har svart

- Avhengig av hvilke spørsmål det gjelder representerer svarene inntil 466 ledere fordelt på inntil 189 kommuner.

Samarbeid Stat - kommune

- Ca. to tredjedeler av kommunedirektørene som har svart, mener at statlige myndigheter har en riktig forståelse av pandemiens **belastning** for deres kommune. Det er likevel nær en tredjedel av kommunedirektørene som mener dette bare i middels grad er tilfellet.
- De fleste kommunale lederne vurderer at **rådene** kommunene har fått fra statlige myndigheter under pandemien har vært nyttige. Dette gjelder særlig rådene fra folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet. De fleste lederne (65%) er også fornøyde med rådene fra Fylkesmannen/Statsforvalteren, men her er det en større andel ledere som i middels eller liten grad er fornøyd
- Selv om de fleste lederne opplever at de har fått nyttige råd fra sentrale statlige myndigheter er det likevel mange ledere som i undersøkelsens kommentarfelt har pekt på at **informasjon og kommunikasjon** fra statlige helsemyndigheter ikke har fungert godt under pandemien

- Mange av kommentarene handler om at det har kommet svært mye informasjon fra statlige myndigheter og at det stadig er ny informasjon. Det blir pekt på at informasjonen fra ulike statlige organ ikke var samstemt i starten. Mange kommunedirektører peker på at det er krevende at informasjonen kommer via nasjonale pressekonferanser og at kommunene da må sette i verk tiltak med en gang. Det blir vist til at kommunene opplever et stort trykk og informasjonsbehov fra befolkningen umiddelbart etter de nasjonale pressekonferansene og at dette er svært krevende å håndtere.
- Det er ulike oppfatninger blant kommunale ledere om hensiktsmessigheten og omfanget av kommunenes **rapportering** til fylkesmannen/statsforvalteren, men det er mange ledere som mener at omfanget av rapporteringen kun i middels grad (33%) eller i liten eller svært liten grad (15%) har vært tilpasset kommunenes evne til å rapportere.
- De fleste kommunale lederne vurderer at **retningslinjene** fra sentrale statlige myndigheter i stor grad er gjennomførbare, tidsriktige, lett tilgjengelige og tydelige mht. prioritering. Svarene viser samtidig at halvparten av lederne vurderer at det ikke er like lett å ha oversikt over alle retningslinjene
- Det er store variasjoner mht. de kommunale ledernes oppfatninger av statsforvalteren/fylkesmannens **rolle**. Nesten halvparten av ledere mener at statsforvalteren/fylkesmannen har hatt en viktig rolle når det gjelder å bidra til erfaringsdeling mellom kommuner, mens noe færre ledere mener dette når det gjelder det å veilede kommuner (44%) og samordning av lokale tiltak (31%).

A photograph of a blue sky filled with numerous red balloons of various sizes. A single white balloon is positioned in the center of the frame, standing out from the sea of red. The balloons are scattered across the sky, some appearing larger and closer, while others are smaller and further away. The overall scene is bright and celebratory.

Vedlegg: andel svar på utvalgte spørsmål

Barnehage

Barnehage - kvalitet

Med unntak av perioden 12.mars til 20. april 2020 mener de fleste av lederne som har svart at kvaliteten i barnehagetilbudet var som normalt i 2020.

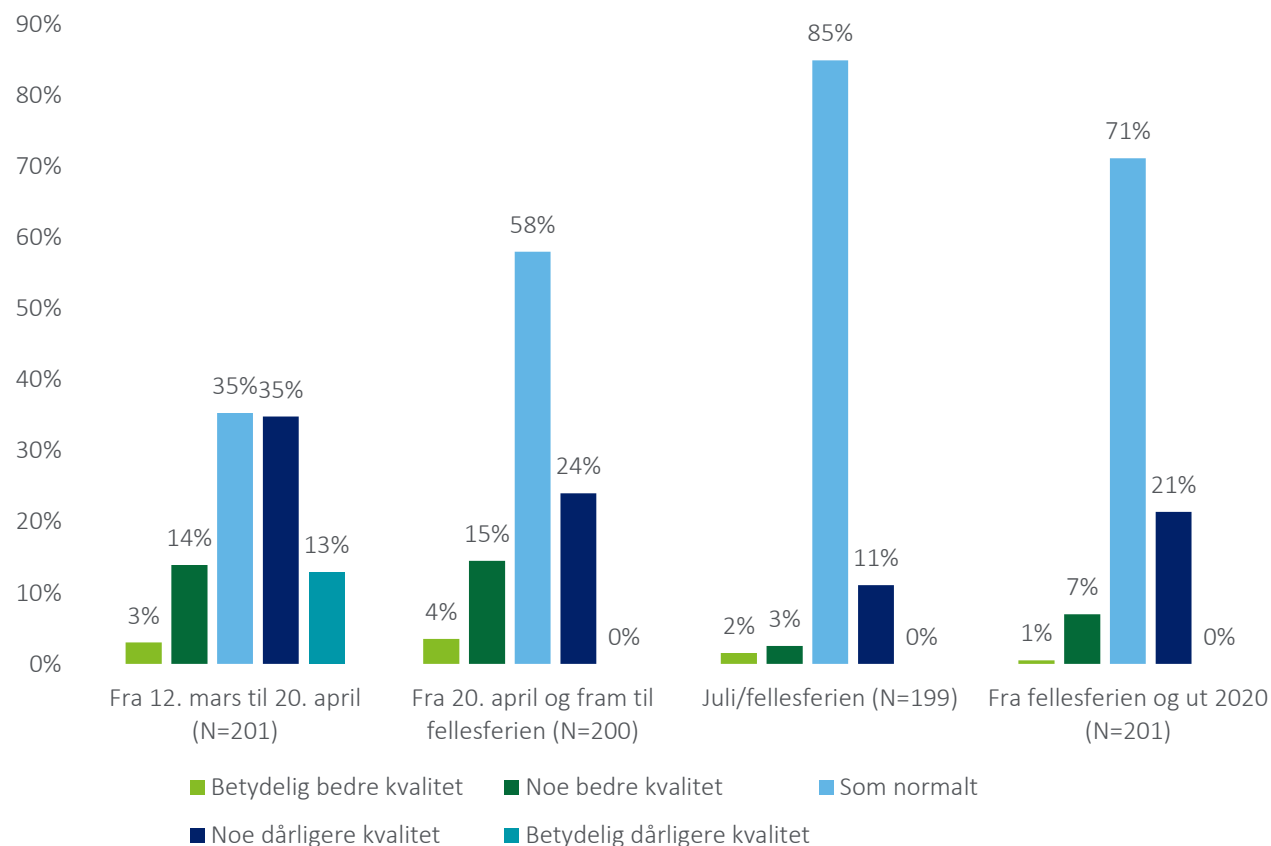
201 ledere (rådmenn, kommunalsjefer og etatsledere) fra 137 kommuner har svart på spørsmål om deres overordnede vurdering av kvaliteten i kommunens barnehagetilbud i 2020

Med unntak av perioden 12.mars til 20. april 2020 mener de fleste av lederne som har svart at kvaliteten i barnehagetilbudet var som normalt i 2020.

Det er likevel en del ledere som mener av kvaliteten på tilbudet fortsatt er noe dårligere også resten av 2020.

Unntaket er ferietiden hvor de aller fleste mener at kvaliteten i tilbudet er som normalt. Dette er en periode hvor det ofte er redusert åpning og bemanning i barnehager. Det er samtidig verdt å merke seg at det en betydelig andel ledere som også opplyser at kvaliteten på barnehage tilbudet var betydelig eller noe bedre. Dette gjelder særlig før sommeren 2020.

Hva er din overordnede vurdering av kvaliteten i kommunens barnehagetilbud i følgende perioder i 2020 sammenlignet med normalsituasjonen?

Barnehager – forhold som har vært særlig krevende

Ledere i barnehagesektoren opplever at det har vært særlig krevende å sikre tilstrekkelig bemanning under pandemien. Dette forklares med økt korttidsfravær, lite mulighet til å samarbeide på tvers av avdelinger og begrenset vikartilgang.

80 kommunale ledere (kommunalsjefer og etatsledere) har svart på spørsmål om forhold som har vært særskilt krevende for barnehager under pandemien har. Disse representerer 64 ulike kommuner..

Litt over halvparten av lederne oppgir at det har vært særskilt krevende å **sikre tilstrekkelig personell** under pandemien, i tillegg svarer 35% av lederne at dette har vært delvis har vært tilfellet. I undersøkelsens kommentarfelt peker flere kommunale ledere på tre årsaker til dette:

- økt fravær siden ansatte må være hjemme med milde symptomer,
- ikke mulig å hjelpe hverandre på tvers av avdelinger og
- begrenset vikartilgang.

I tillegg har flere vært usikre på mulighetene til å dekke økte kostnader til bemanning.

Videre mener 30 % av kommunale ledere at **rekruttering** har vært krevende, og 10 % mener at **opplæring av ansatte** har vært krevende under pandemien.

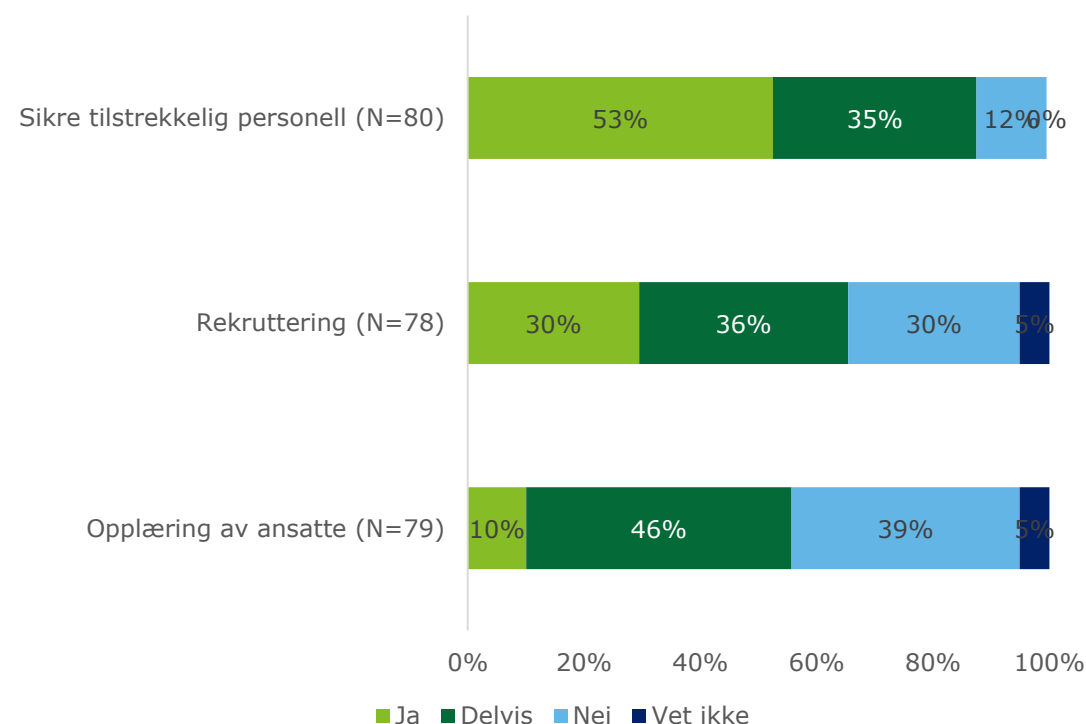
Utfordringar knytt til grunnbemanning blir særlig kommentert:

«Den største utfordringa knytt til barnehageområdet er dårleg grunnbemanning og det betyr at det er få vaksne saman barna. Gjeldande bemanningsnorma er oppfylgt 2-3 timar per dag. Det var heilt naudsynt å ha kortare opningstid for å stette krava til raudt nivå.» (etatsleder)

Flere ledere fremhever en fremragende innsats fra ansatte og ledere, og en kommunalsjef formulerer seg slik:

«Barnehagane har gjort ei framragende innsats under pandemien. Utfordringane har vore å ha nok tilsette og være trygg på at me har økonomi til kostnadene» (kommunalsjef)

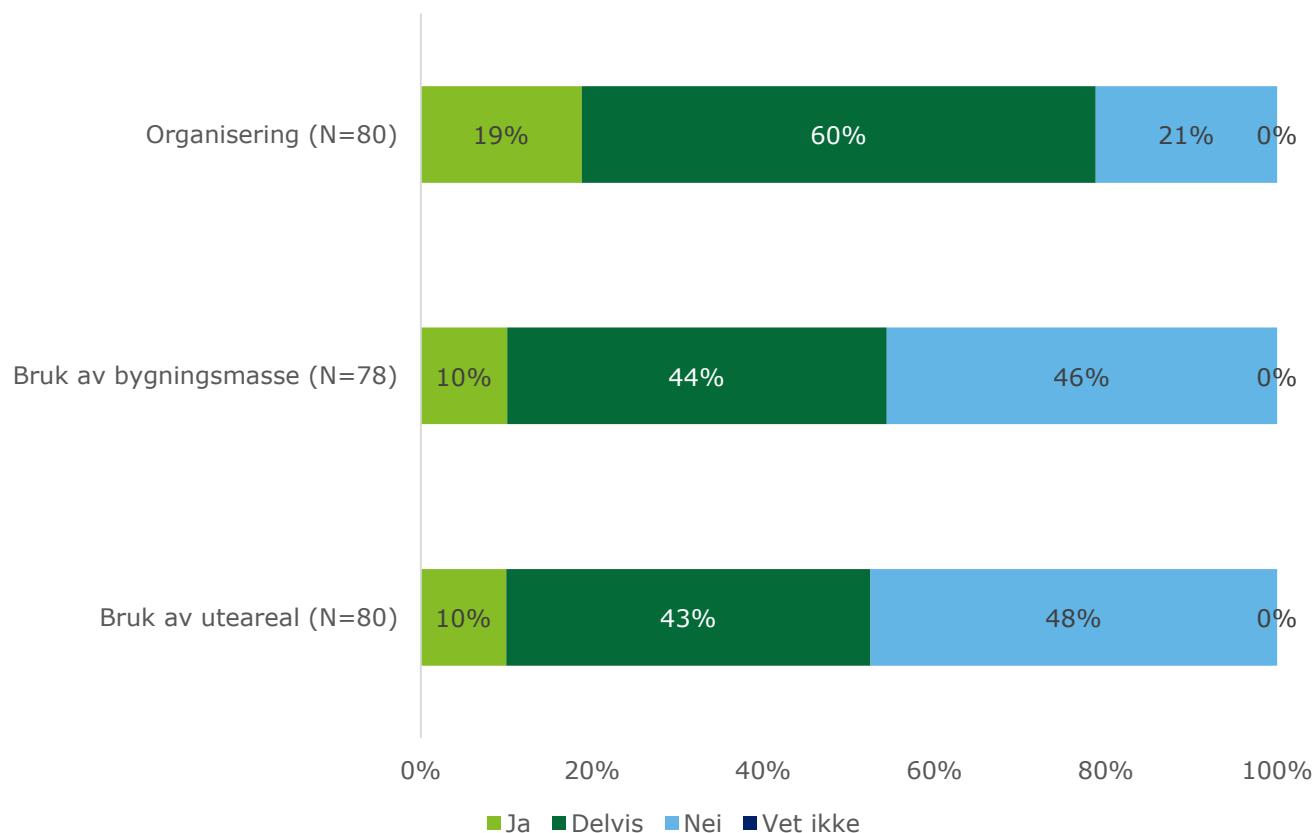
Har noen av følgende forhold vært særskilt krevende å ivareta, håndtere eller benytte for barnehagene under pandemien?

Barnehager – forhold som har vært særligkrevende

Organiseringen av tilbudet har vært krevende for mange, særlig logistikk og inndeling i kohorter. I tillegg har flere barnehager hatt for lite areal inne eller ute, og har derfor være nødt å ta i bruk nye områder, både lokaler og uteområder.

Har noen av følgende forhold vært særskilt krevende å ivareta, håndtere eller benytte for barnehagene under pandemien?

19% av kommunale ledere oppgir at **organisering** har vært krevende å håndtere under pandemien. I kommentarfeltet nevner flere at organisering i kohorter har gitt en statisk oppdeling som har vært uvant for barn og foreldre og som har gjort det vanskelig å samarbeide. Det har også vært krevende å omorganisere seg på kort varsel, og lederne peker på at det er utfordrende med uklare og skiftende nasjonale retningslinjer. En etatsleder beskriver det slik: «*kort tid fra pressekonferanse fredag ettermiddag til iverksetting mandag morgen*». Flere ledere viser til at deler av arbeidsmiljøloven er vanskelig å oppfylle, f. eks må ansatte strekke seg langt med hensyn til pause eller stille opp i helger uten godtgjørelse.

Videre viser undersøkelsen at 10% av lederne mener at **bruk av bygningsmasse og uteareal** har vært krevende. Flere ledere nevner at det har vært utfordrende å dele bygningsmassen i ulike kohorter, særlig i moderne bygg med få innganger og åpen romløsning. Noen barnehager har måtte leie ekstra lokaler.

Mange barnehager har delt opp utearealene med fysiske skiller for å opprettholde kohorter. Flere barnehager har også benyttet utearealer utenfor barnehagene sine områder, og en kommunalsjef oppgir at en barnehage har oppgradert en parkeringsplass til nytt uteområde.

Barnehager – forhold som har vært særlig krevende

Halvparten av lederne som har svart på undersøkelsen, har erfart at det har vært krevende eller delvis krevende å ivareta smittevernstiltak, etterleve rutiner og samarbeide innad eller mellom enheter.

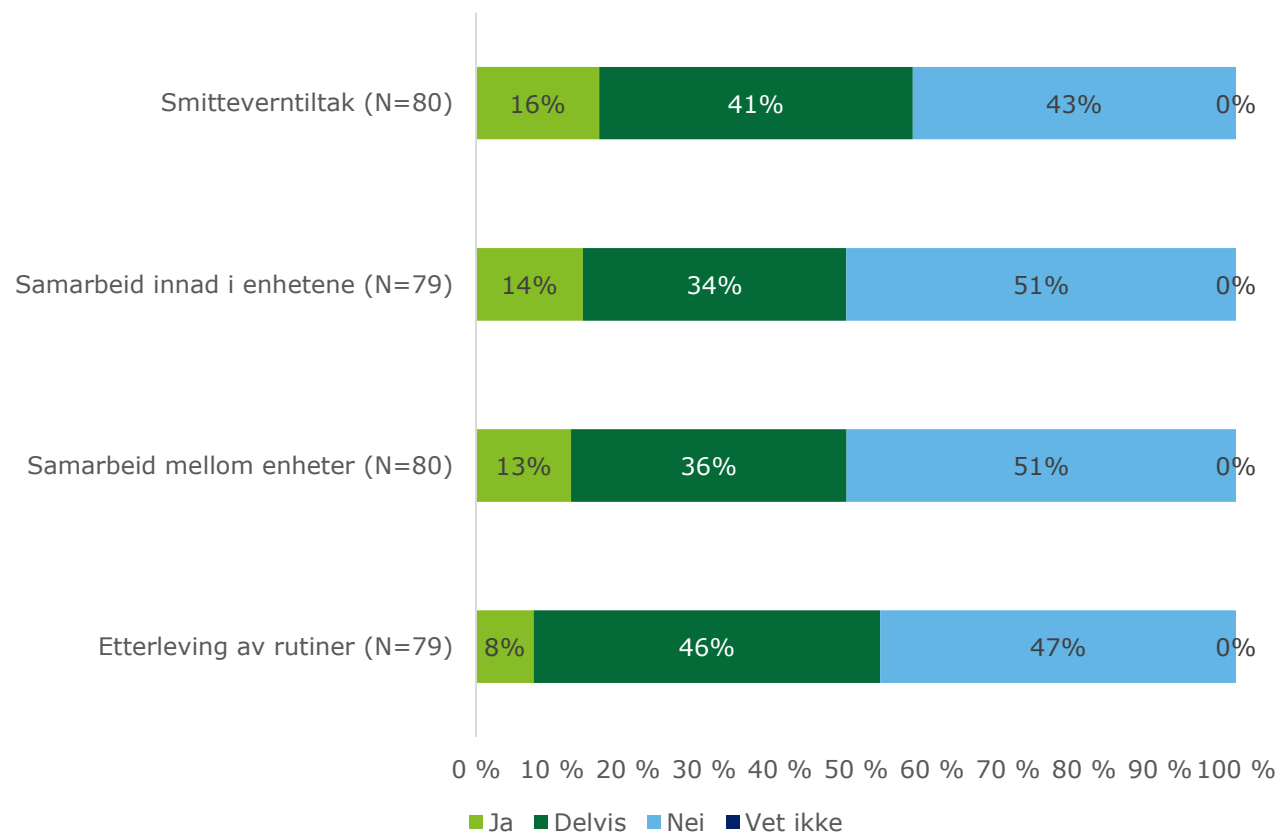
Når det gjelder **smitteverntiltak** blir det i undersøkelsen kommentert det har vært utfordrende at forsterket renhold er pålagt ansatte i en allerede travel hverdag: *«Noko av tida til pedagogane blei brukt til reinhald og adm. Kommunane burde fått tidlig forsikring om at staten vil kompensere dette slik at me fekk frigjort pedagogane til pedagogisk arbeid» (kommunalsjef).*

Når det gjelder **samarbeid innad i enhetene** blir det kommentert at å ikke kunne samarbeide på tvers av kohorter og avdelinger har konsekvenser: *«Ikke mulig å samarbeide på tvers av avdelingene, fellesskapet blir borte» (etatsleder).*

Samarbeidet har også vært krevende som følge av at det meste foregår digitalt. Bruk av digitale verktøy har vært nytt for mange, og læringskurven har vært bratt. Noen barnehager har også manglet utstyr eller hatt dårlig nett.

Når det gjelder **samarbeid mellom enheter** blir det vist til at det er en del saker egner seg bedre for fysiske møter. Det blir også kommentert at PPT har vært delvis stengt i starten av pandemien, og dermed ikke har kunnet gjennomføre observasjoner og kartlegginger i barnehagene.

Har noen av følgende forhold vært særskilt krevende å ivareta, håndtere eller benytte for barnehagene under pandemien?

Barnehage – nye løsninger og metoder som vil forbedre tjenestene

Pandemien har medført at barnehagene har tatt i bruk mange ulike nye løsninger som lederne mener vil bli videreført etter pandemien. Dette gjelder særlig bruk av digitale system eller verktøy men også rutiner, f.eks. knyttet til hygiene og smittevern.

80 kommunale ledere fra 64 kommuner viser til at barnehagene har tatt i bruk mange nye arbeidsmåter eller løsninger som vil være med på å forbedre tjenestene fremover (se figur til høyre).

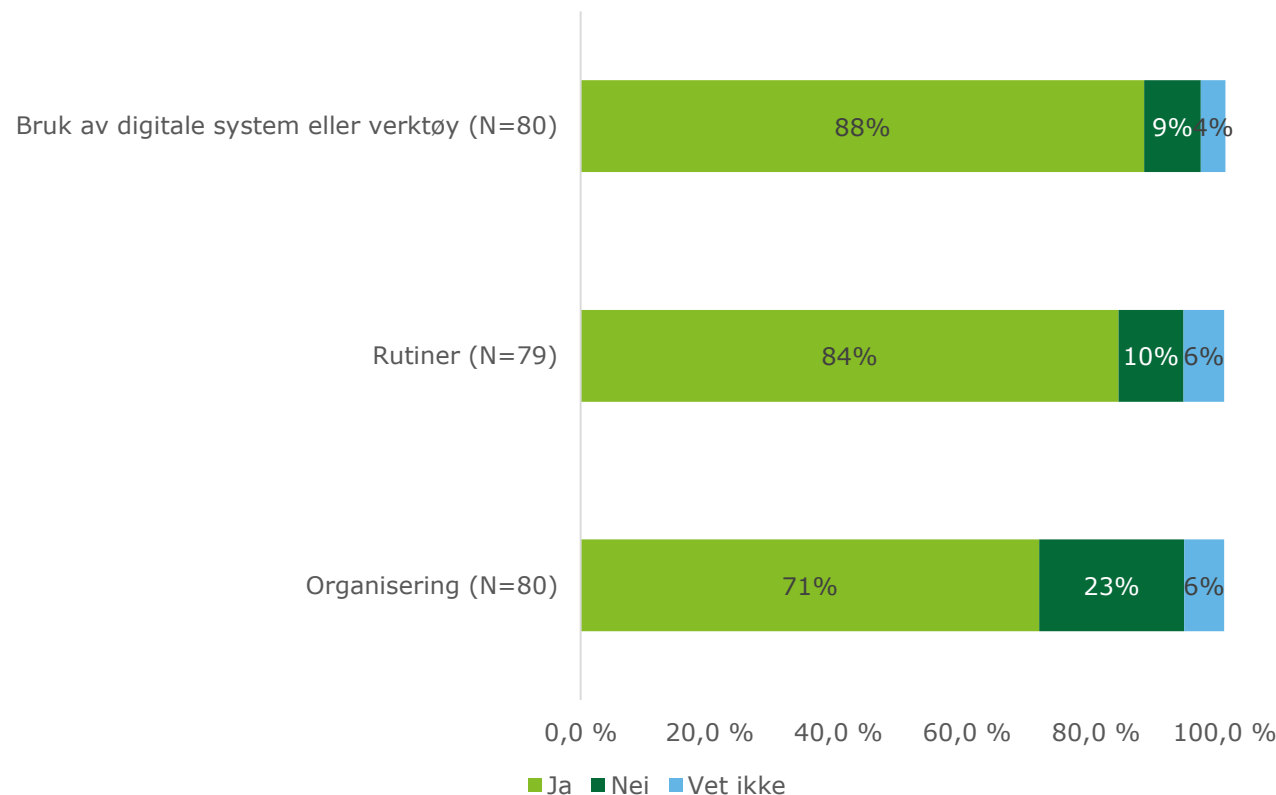
88% svarer at de har tatt i bruk **digitale system eller verktøy**, og flere fremhever at den digitale kompetansen til personalet har økt: *«Har tatt store digitale skritt i barnehagene» (etatsleder)*. Flere har hatt digitale møter, gitt digital opplæring og har blitt mer bevisste på å bruke de digitale systemene de har. En kommunalsjef sier at bruken av digitale verktøy har *«gitt fart til utviklingen av en IKT-plan samt implementering av den»*.

For flere av områdene der lederne i barnehagesektoren pekte på særskilte utfordringer, er det mange ledere som viser til at det er etablert nye løsninger vil blir videreført også etter pandemien.

84% svarer at de har tatt i bruk nye **rutiner** som de vil ta med seg etter pandemien. Dette gjelder blant annet hygiene- og smittevernsrutiner: *«Rutiner for smittevern er utarbeidet og i bruk hele tiden. Det vil vi ikke slutte med selv om pandemien er over» (etatsleder)*.

71% svarer også at de har hatt i bruk nye løsninger for **organisering av tilbudet**. Dette var et område 79% av lederne opplevde som helt (19%) eller delvis (60) krevende.

Etter din vurdering: Har barnehagene som følge av pandemien tatt i bruk nye arbeidsmåter eller løsninger som vil være med å forbedre tjenestene fremover?

Barnehage – nye løsninger og metoder som vil forbedre tjenestene

Over halvparten av de spurte lederne tatt i bruk nye arbeidsmetoder og løsninger i **kommunikasjonen med foresatte**. I undersøkelsens åpne kommentarfelt nevner flere at det har vært et større informasjonsbehov enn vanlig fra foresatte.

På den ene siden peker noen ledere på at møteaktiviteten er redusert, at noen barnehager ikke har gjennomført foreldremøter og at kommunikasjonen er *«Vanskeligere å ivareta ved at de ikke kan inn i barnehagen. Fysiske treff er bedre enn digitalt» (etatsleder)*. Samtidig viser andre til at kommunikasjonen med foresatte oppleves tettere siden det har vært mer kontakt en-til-en. I tillegg opplever barnehagene *«Økt nærhet når voksne har ansvar for færre barn» (etatsleder)*.

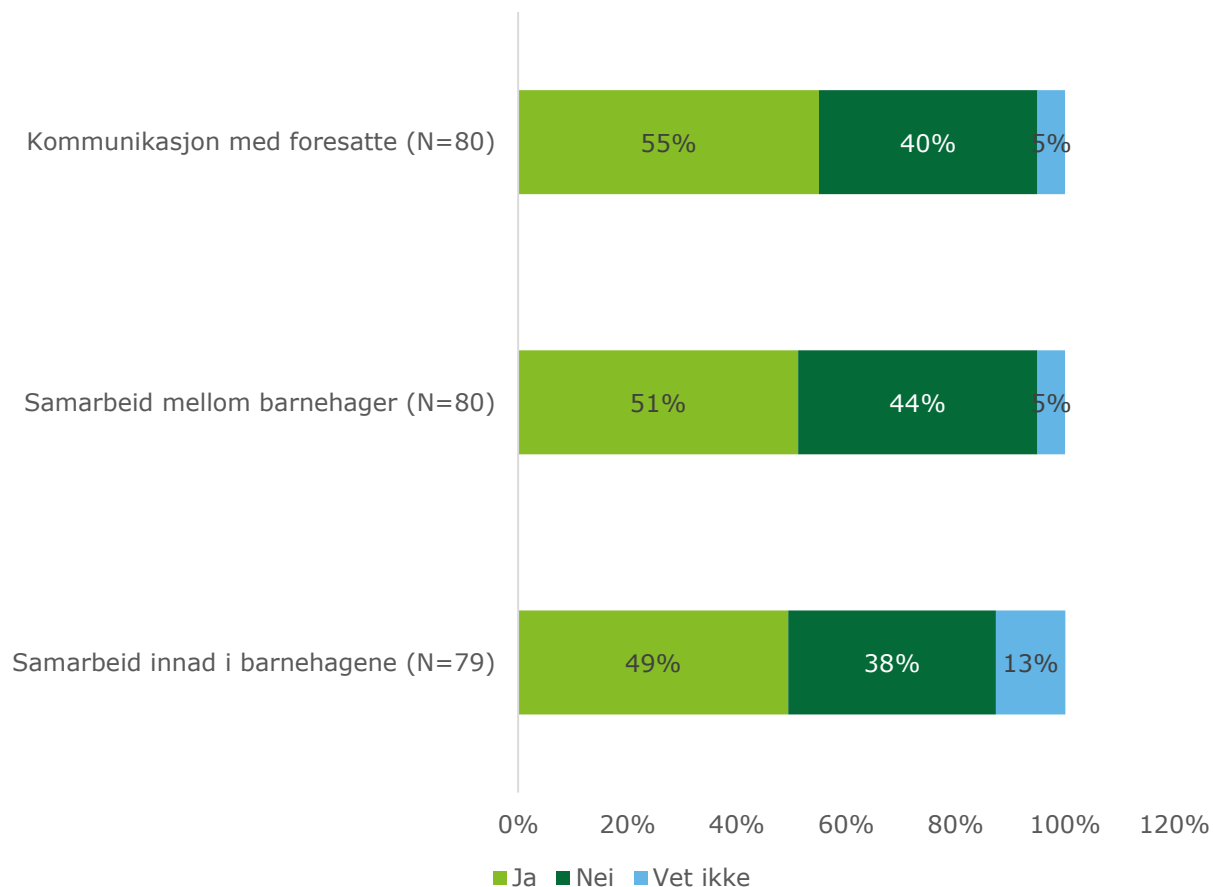
Flere fremhever at de bruker digitale verktøy og telefon for å holde kontakt med foresatte, og at de stadig blir bedre på dette. Noen tar også i bruk nye verktøy: *«Foreldreappen som vi nettopp har innført er et godt verktøy for foreldreinformasjon. Lett tilgjengelig og enkelt for foreldre» (etatsleder)*.

For områder som **samarbeid innad og mellom barnehager** var det om lag halvparten av lederne på pekte på dette som særskilt krevende (helt eller delvis), men også som et område der det er etablert nye løsninger som vil bli videreført.

Når det gjelder samarbeidet mellom barnehagene mener flere ledere at det er mer kollegaveiledning, digitale møter og tettere samarbeid mellom barnehagene enn tidligere: *«Ekstrem utvikling på digitale møter og bedret delingskultur.» (etatsleder)*. Hyppigere bruk av teamsmøter trekkes også frem som positivt fordi man slipper å bruke tid på å reise.

Samarbeid innad og mellom barnehager var noe flere pekte på som særskilt krevende, men det er også som et område der det er etablert nye digitaliserte løsninger som vil bli videreført

Etter din vurdering: Har barnehagene som følge av pandemien tatt i bruk nye arbeidsmåter eller løsninger som vil være med å forbedre tjenestene fremover

Barnehage – nye løsninger og metoder som vil forbedre tjenestene

Nye arbeidsmåter eller løsninger som gjelder tilbud til barna og bruk av uteareal er noe halvparten av lederne i barnehagesektoren fremhever som områder som kan være med å forbedre tjenestene fremover.

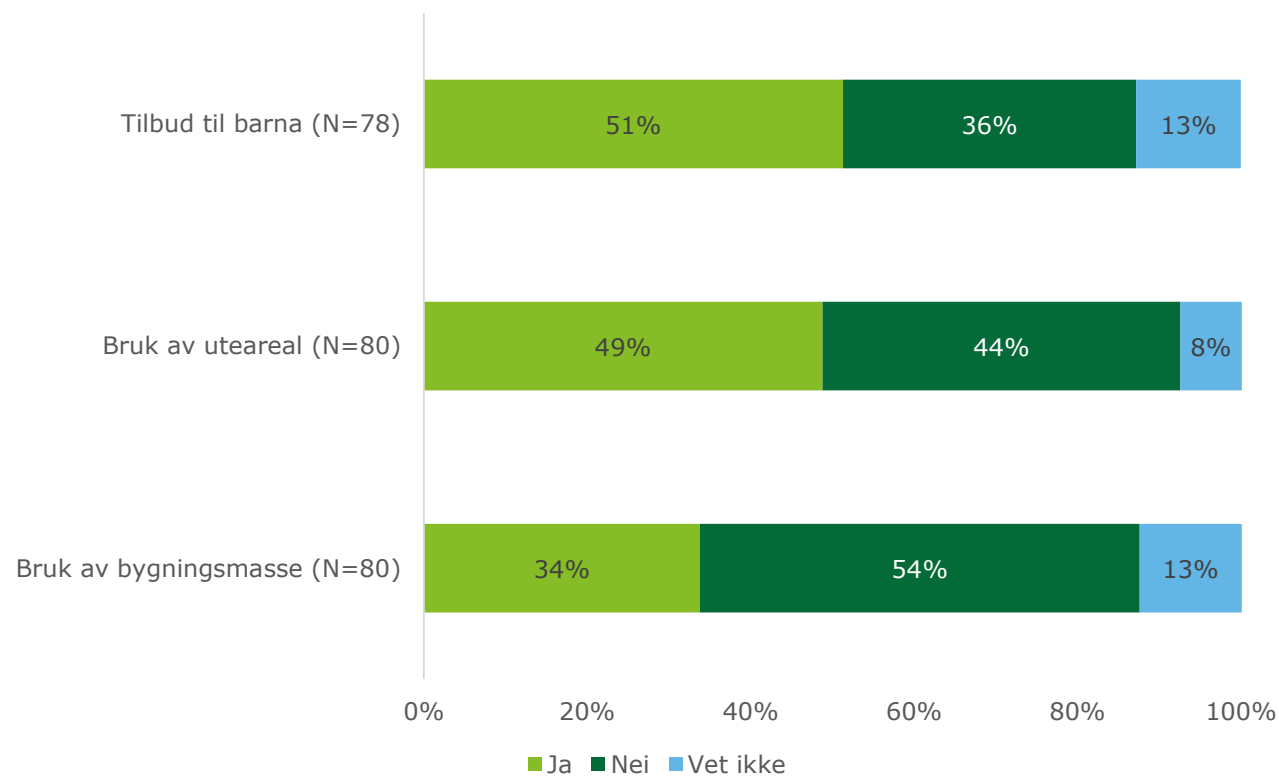
Om lag halvparten av lederne i barnehagesektoren (51%) opplyser at de har tatt i bruk nye arbeidsmåter eller løsninger når det gjelder **tilbud til barna**.

I undersøkelsens kommentarfelt fremheves det at oppdeling i små grupper er positivt: «*Mindre grupper med fast personale gir forutsigbarhet*» (etatsleder). Lederne nevner særlig at å dele inn i mindre grupper gir fokus, ro og mer voksenkontakt. Mange vil ta med seg dette arbeidet videre, men sier at det krever mer bemanning. En etatsleder fremhever derfor at det er problematisk at «*Ved full åpningstid reduseres mulighetene til dette som vi ser ville vært positivt.*»

46% av de spurte lederne har tatt i bruk nye løsninger når det gjelder **bruk av uteareal og bygningsmasse**. I kommentarfeltet fremheves det at barnehagene bruker uteområdene innenfor og rundt barnehagen oftere. Dette har bevisstgjort noen på at enkelte barnehager har for lite areal, spesielt på vinterhalvåret. En kommunalsjef fremhever at de har fått «*Forsterket bevissthet om gode og stimulerende uteareal relatert til ulike årstider.*»

Videre opplyser kommunale ledere at de har tatt i bruk nye arbeidsmetoder når det gjelder opplæring av personell (45%) og bruk av kvalitetssystem (27%).

Etter din vurdering: Har barnehagene som følge av pandemien tatt i bruk nye arbeidsmåter eller løsninger som vil være med å forbedre tjenestene fremover?

Grunnskole

Grunnskole - kvalitet

Ledernes vurdering er at kommunene ikke klarte å gi et opplæringstilbud med samme kvalitet som ved ordinær skole i perioden med nedstenging av skolene. Også for høsten 2020 mener en av fem ledere at opplæringstilbudet hadde redusert kvalitet sammenliknet med normalsituasjonen.

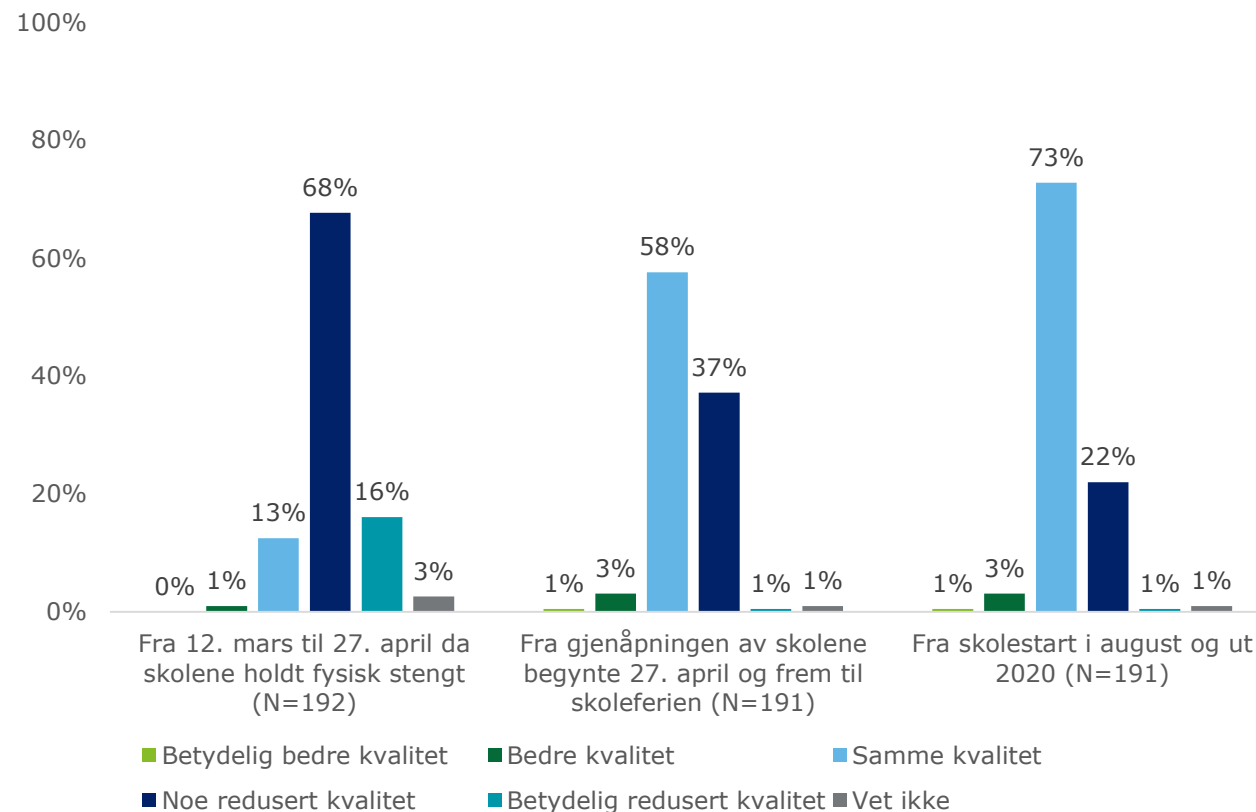
192 kommunale ledere (rådmenn, kommunalsjefer og etatsledere) fra 138 kommuner har svart på spørsmål om deres overordnede vurdering av kvaliteten i kommunens opplæringstilbud i 2020.

Svarene viser at en stor del av de kommunale lederne mener at kvaliteten til kommunenes opplæringstilbud var noe redusert (68 %) eller betydelig redusert (16 %) i første periode da skolene holdt fysisk stengt.

I perioden etter gjenåpningen av skolene og frem til sommeren mener 38 % at opplæringstilbudet var noe redusert eller betydelig redusert.

Fra skolestart august 2020 og ut året mener fortsatt 1 av fem ledere (23 %) at opplæringstilbudet var noe redusert eller betydelig redusert.

Hva er din overordnede vurdering av kvaliteten til kommunenes opplæringstilbud i følgende perioder i 2020 sammenliknet med normalsituasjonen?

Grunnskole – forhold som har vært særskilt krevende

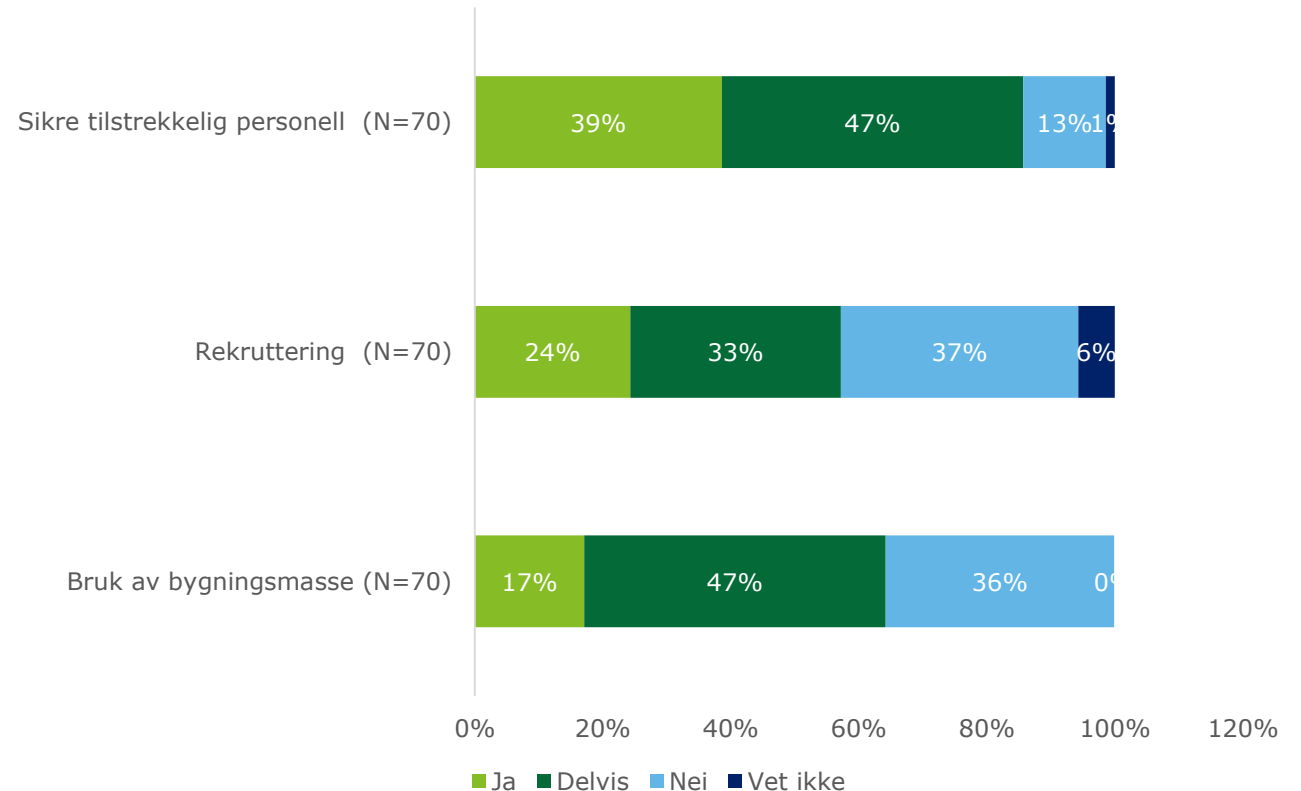
De fleste kommunale lederne mener at det har vært særskilt krevende (helt eller delvis) for skolene å sikre tilstrekkelig personell under pandemien.

70 kommunale ledere fra 63 kommuner har svart på spørsmål om forhold som har vært særskilt krevende for skolene å ivareta, håndtere eller benytte under pandemien. Svarene går frem av figuren til høyre.

39 % av de kommunale lederne svarte at det har vært krevende å **sikre tilstrekkelig personell**, mens 47 % opplyser at dette delvis har vært tilfellet. I åpent svarfelt fremhever mange av lederne utfordringer knyttet til det å skaffe kompetente vikarer, noe som fører til at flere lærere har måtte undervise mer enn det som er normalt.

Tall fra undersøkelsen viser også at 24 % av de kommunale lederne mener at **rekruttering** har vært krevende. Videre mener 17 % at bruk av bygningsmassen (lokalene) har vært krevende. Når det gjelder **bruk av bygningsmasse** er det i åpent svarfelt flere ledere som understreker at skolene har lite plass, noe som er utfordrende når elevene skal deles inn i mindre kohorter og avstand skal overholdes – spesielt på rødt nivå.

Etter din vurdering: Har noen av følgende forhold vært særskilt krevende for skolene å ivareta, håndtere eller benytte under pandemien?

Grunnskole – forhold som har vært særskilt krevende

Bruk av blant annet uteareal og organisering og inndeling i kohorter er noe mange ledere peker på som særlig krevende.

Også områder som bruk av uteareal, opplæringstilbud, organisering og smitteverntiltak er områder der om lag 50-70 % av lederne svarer ja eller delvis på spørsmål om de har vært særskilt krevende å ivareta. Svarfordelingen går frem av figuren til høyre.

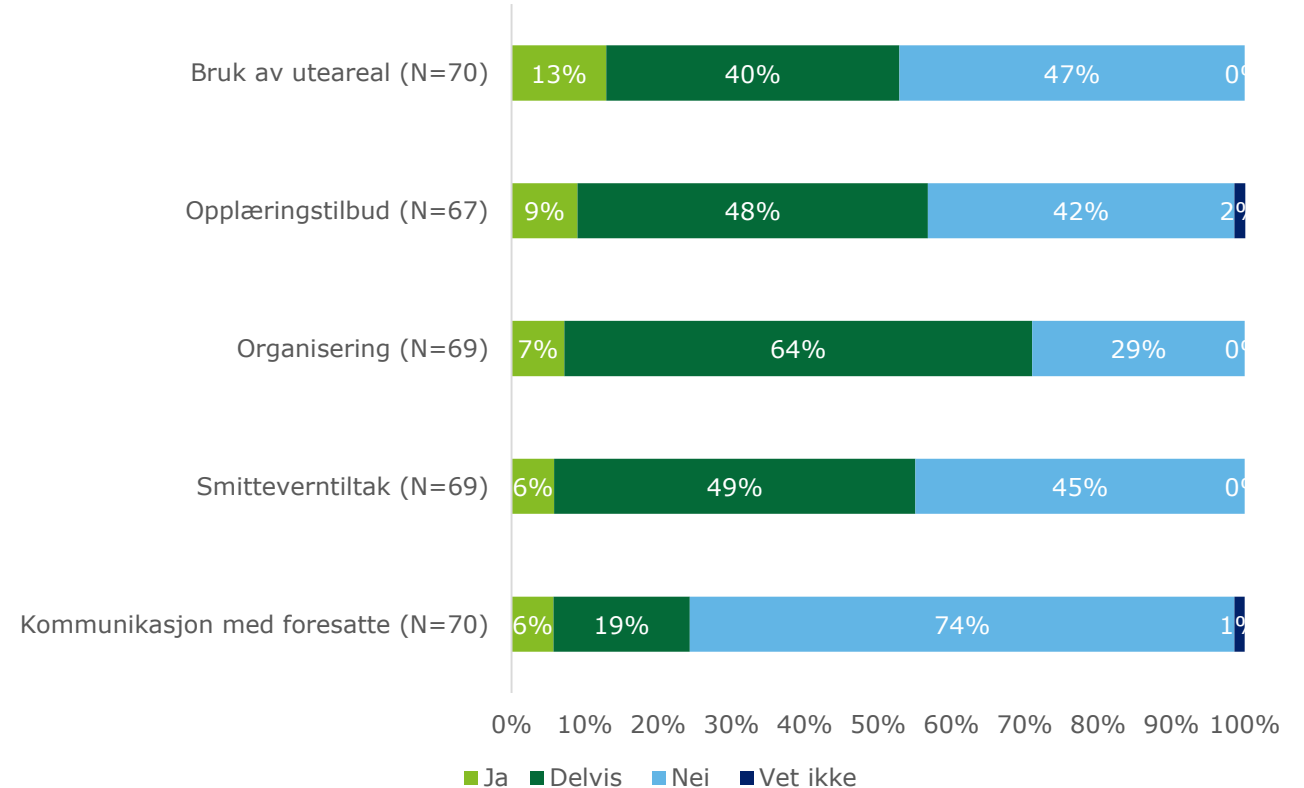
I åpent svarfelt i undersøkelsen peker mange på at det er krevende å **organisere** en hensiktsmessig bruk av utearealet og opprettholde avstand mellom kohorter.

Lederne beskriver det som særlig krevende å opprettholde et godt digitalt **opplæringstilbud** samtidig som deler av klassen har undervisning på skolen.

Ledere peker også på at stadige **omorganiseringer** på kort varsel utfordrer de ansattes rett til et stabilt og forutsigbart arbeidsforhold. Det oppleves belastende for mange lærere å stadig måtte omorganisere seg og undervisningen i tråd med gjeldende råd og anbefalinger, og det går mye tid til logistikk og organisering av driften.

Over 25 % svarer at det har vært krevende eller delvis krevende å ha **kommunikasjon** med foresatte og enkelte peker på at dette er særlig krevende i tilfeller der foresatte har begrenset digital kompetanse.

Etter din vurdering: Har noen av følgende forhold vært særskilt krevende for skolene å ivareta, håndtere eller benytte under pandemien?

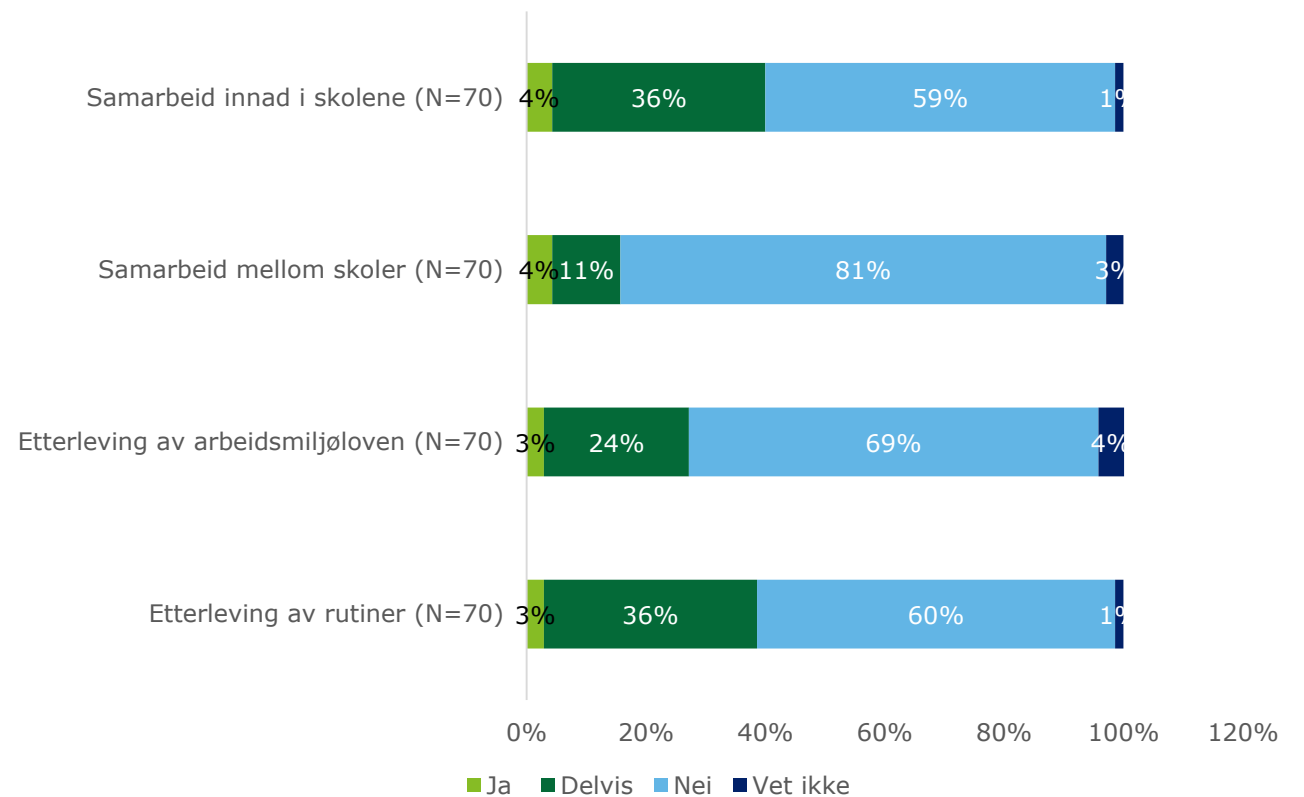
Grunnskole – forhold som har vært særskilt krevende

Det er også en del kommunale ledere som peker på at samarbeid innad i- og mellom skolene og etterleving av arbeidsmiljøloven og etterleving av rutiner har vært krevende eller delvis krevende å ivareta. Flertallet av lederne som har svart mener imidlertid at dette ikke har vært krevende.

Når det gjelder **samarbeid innad i skolene eller mellom skolene** er det 4 % av de kommunale lederne som mener at dette har vært krevende, i tillegg er det 36 % som mener at samarbeid innad har vært delvis krevende. I åpne svarfelt blir det fremhevet av noen respondenter at samarbeid innad og mellom skolene har vært utfordrende da mye av samarbeidet har måtte foregå digitalt.

Både kommunale ledere og tillitsvalgte/verneombud opplyser at det har vært krevende eller delvis krevende å etterleve arbeidsmiljøloven under pandemien.

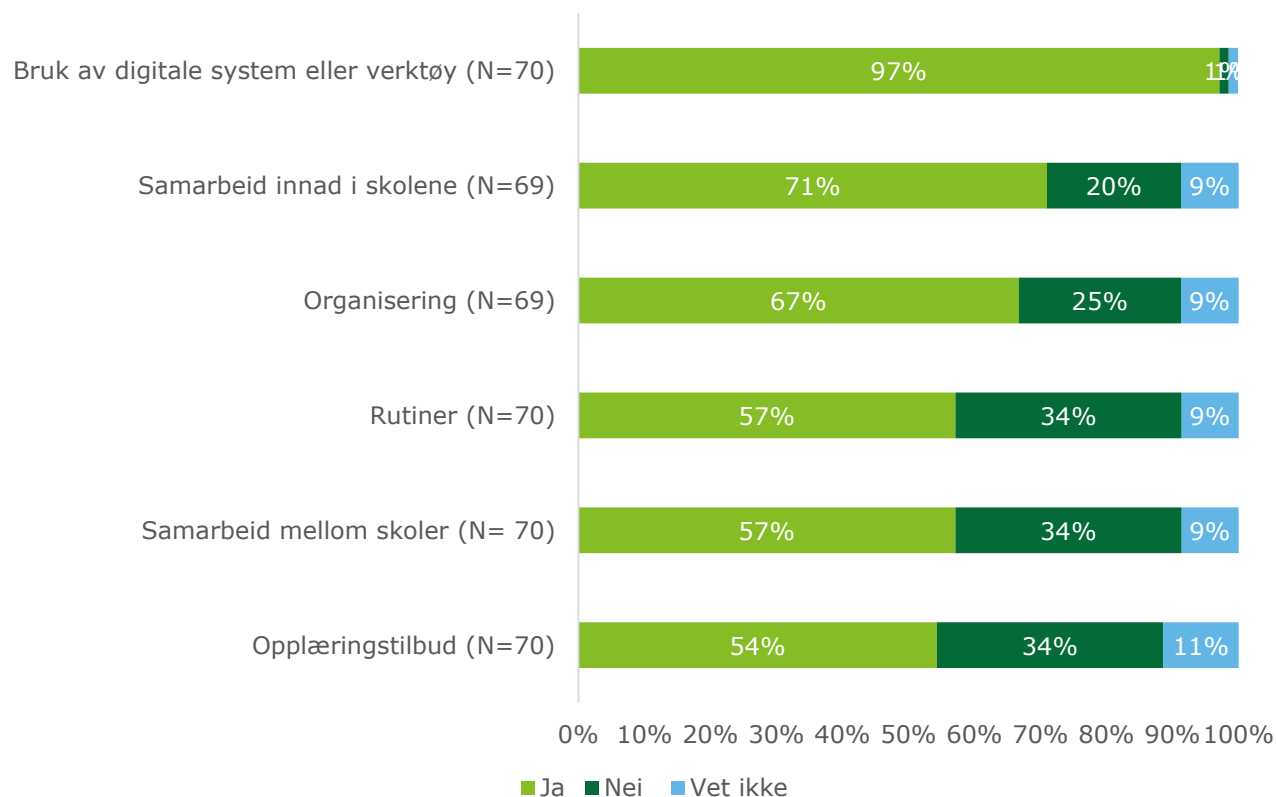
Etter din vurdering: Har noen av følgende forhold vært særskilt krevende for skolene å ivareta, håndtere eller benytte under pandemien?

Grunnskole – nye løsninger og metoder som vil forbedre tjenestene

Nærmest alle kommunale ledere mener at skolene som følge av pandemien har tatt i bruk digitale system som vil være med å forbedre tjenestene fremover, men flertallet av de spurte mener også at nye arbeidsmåter eller løsninger knyttet til samarbeid innad i- og mellom skoler, organisering, rutiner og opplæringstilbud vil være med å forbedre tjenestene fremover.

Har skolene som følge av pandemien tatt i bruk nye arbeidsmåter eller løsninger som etter din vurdering vil være med å forbedre tjenestene fremover når det gjelder:

70 kommunale ledere fra 63 kommuner har svart på om skolene har tatt i bruk nye arbeidsmåter eller løsninger.

Hele 97 % svarer at skolene har fått nye løsninger innen bruk av **digitale system eller verktøy**. I åpne svarfelt peker flere på at økt bruk av digitale verktøy og kommunikasjonsformer som Teams, Zoom og Visma har fungert forholdsvis bra. Kommunikasjonen med foresatte har også blitt mer digital, og mange peker på at foreldremøter nå gjennomføres på Teams. Det blir også fremhevet at digital fjernundervisning og ulike digitale kommunikasjonskanaler kan benyttes til opplæring også etter pandemien. Digitale verktøy brukes også mer i opplæring av personell nå enn før.

Som vist tidligere var det en del ledere som helt eller delvis opplevde at det har vært særlig krevende å håndtere både **samarbeid innad på skolene, mellom skolene** og **organisering** under pandemien. En betydelig større andel, rundt to tredjedeler av lederne, svarer at de nettopp på disse områdene har tatt i bruk nye arbeidsmåter eller løsninger. I undersøkelsens kommentarfelt påpekes det også at samarbeidet mellom og innad i skolene har blitt bedre på grunn av digitale verktøy, da dette har ført til mer samordning og fleksibilitet.

54 % peker på at skolene som følge av pandemien har tatt i bruk nye løsninger når det gjelder **opplæringstilbudet**. Flere respondenter svarer at økt bruk av digitale hjelpemidler har ført til at skolene er blitt mer digitale, og at dette vil bidra til at elever som ikke alltid kan være på skolen, i fremtiden vil få et bedre tilbud ettersom skolene har blitt bedre til å benytte digitale verktøy som læringsmiddel.

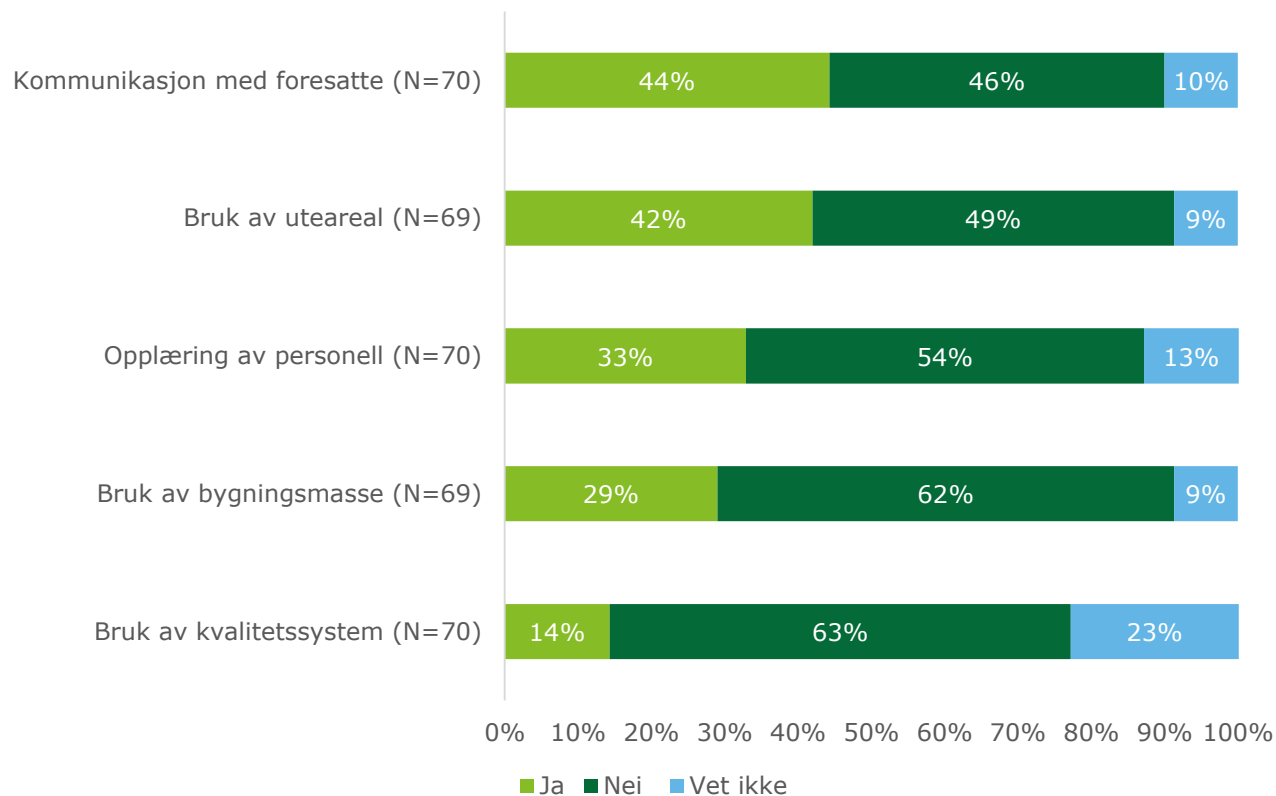
Grunnskole – nye løsninger og metoder som vil forbedre tjenestene

I undersøkelsens kommentarfelt blir det pekt på at nye løsninger har satt tradisjoner og vaner i et nytt lys. Flere peker på økt bruk av uteareal som et positivt bidrag i opplæringstilbudet.

Om lag 30 % eller mer svarer at de har tatt i bruk nye arbeidsmåter eller løsninger når det gjelder kommunikasjon med foresatte, bruk av uteareal og bygningsmasse og opplæring av personell.

I undersøkelsens kommentarfelt blir det pekt på at nye løsninger har satt tradisjoner og vaner i et nytt lys. Flere peker på økt bruk av uteareal som et positivt bidrag i opplæringstilbudet.

Har skolene som følge av pandemien tatt i bruk nye arbeidsmåter eller løsninger som etter din vurdering vil være med å forbedre tjenestene fremover når det gjelder:

Videregående opplæring

Videregående opplæring

Kvalitet i opplæringstilbudet

Per 1.februar har vi relativt fått relativt få svar fra fylkeskommunene på spørreundersøkelsen, men innkomne svar peker i retning av at lederne mener at kvaliteten i opplæringstilbudet i videregående skole ble betydelig redusert våren 2020, for så å bedre seg ut over høsten.

Sårbare barn og unge

Barnehage – sårbare grupper

Det er særlig i perioden fra 12. mars – 20. april at barnehagene ikke lyktes med å følge opp særlig sårbare barn under pandemien.

I den første perioden (mars-april) vurderer 11 % at kommunen i liten eller i svært liten grad klarte å følge opp sårbare barn. I samme periode oppgir 29 % at de i middels grad klarte å følge opp sårbare barn. Lederne oppgir at kommunene lykkes bedre mellom 20.april og fellesferien, men i fellesferien er det igjen noe mer utfordrende å følge opp sårbare barn.

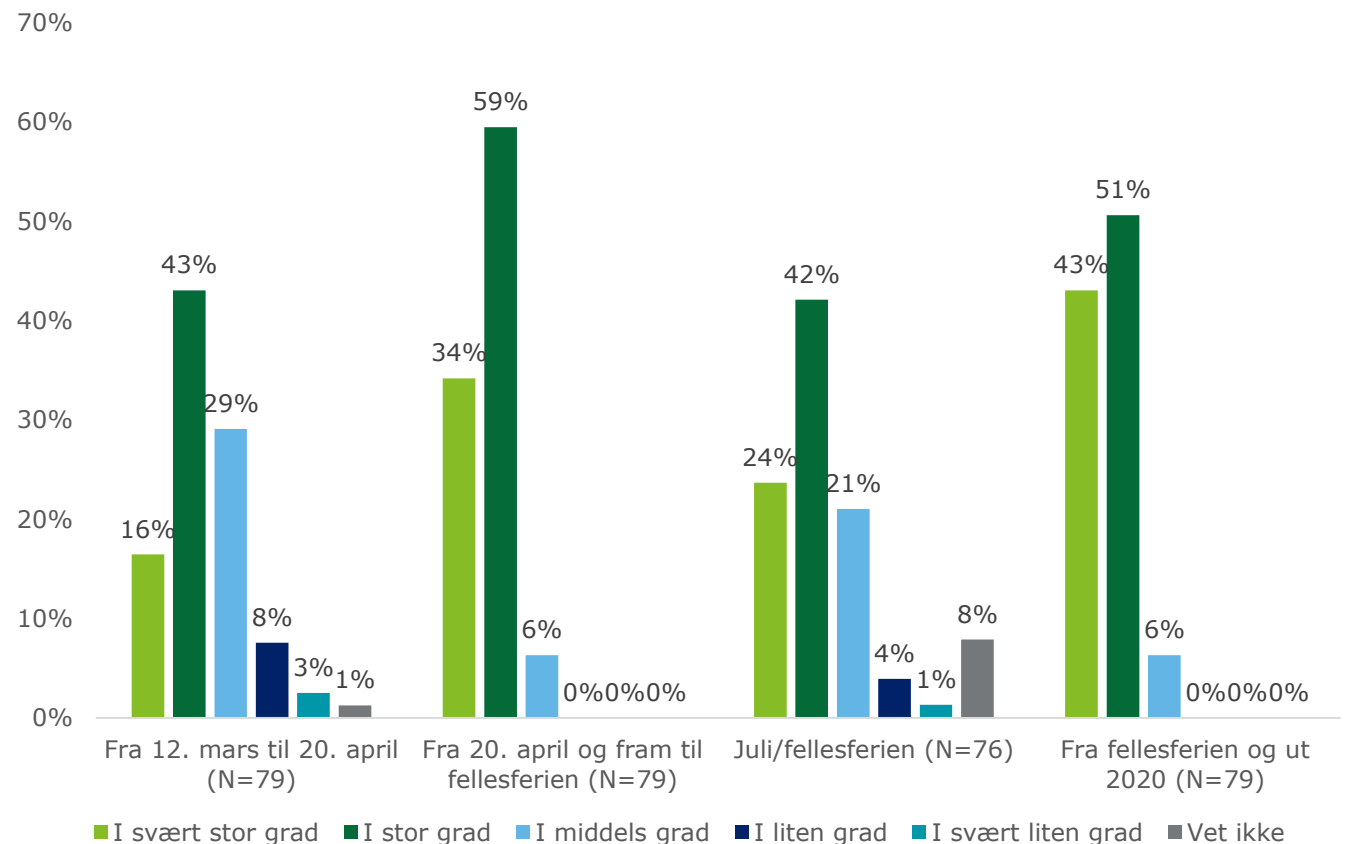
I perioden fra 20. april til fellesferien og fra fellesferien ut 2020 oppgir over 90 % at de i stor grad eller i svært stor grad lykkes med å følge opp sårbare barn.

I undersøkelsens kommentarfelt fremkommer det at noen har opplevd at det har vært vanskelig å få familier med sårbare barn til å benytte beredskapsbarnehage.

En etatsleder uttrykker seg slik om hvordan utfordringene med bemanning og smitteverntiltak har påvirket tilbudet til sårbare barn: *«Etter kvart som vi har "opna opp" mot normal opningstid er det vanskelegare og gjennomføre smitteverntiltak gjennom ein heil dag. Alle barn profitterer på å gå i barnehagar med høg kvalitet, og det er dei sårbare barna som har mest utbytte av det. Situasjonen med låg bemanning gjer det utfordrande å gi alle barn eit godt pedagogisk tilbod der dei blir sett, høyrte og fylgt opp slik barnehagane sitt samfunnsmandat gir føringar på»*

Flere peker på at problemene man har hatt under pandemien ikke nødvendigvis er nye: *«Skulle ønske at fokus på sårbare barn var større nasjonalt gjennom ressurser ift bemanningsnorm/åpningstid også ved normalsituasjonen og ikke bare i en pandemi. Disse barna hadde vi også før og vil ha dem etter pandemien» (etatsleder).*

I hvilken grad er det din vurdering at barnehagene har lykkes med å følge opp særlig sårbare barn under pandemien?

Barnehage – sårbare grupper

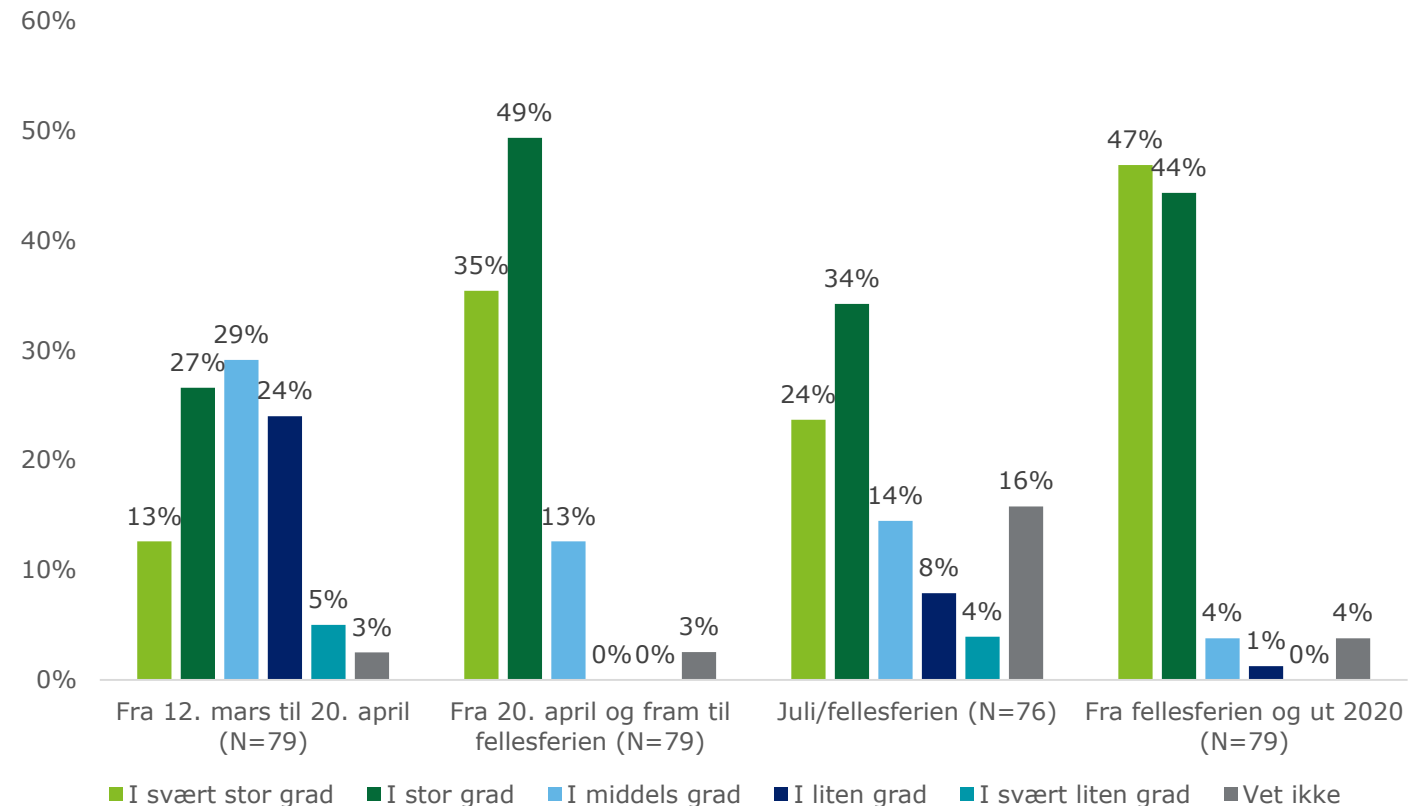
Det er særlig i perioden fra 12. mars – 20. april at det var utfordringer knyttet til å gi at barn med enkeltvedtak om spesialpedagogisk hjelpen de har rett på.

Revisjonen har mottatt 79 svar fra ledere fra 63 kommuner på spørsmål om barn med enkeltvedtak om spesialpedagogisk hjelp mottok den hjelpen de har rett på, og om barnehagene har lykkes med å følge opp særlig sårbare barn under pandemien (neste side).

Som det fremgår av figuren til høyre, er det særlig i perioden mars og april at barn med enkeltvedtak i liten grad (24 %) eller i svært liten grad (5 %) fikk hjelpen de har rett på. Også i perioden juli/fellesferien er det flere som opplyser at barn i liten grad (8 %) eller i svært liten grad (4 %) mottok hjelpen de har rett på.

Fra fellesferien og ut 2020 er det over 90 % av lederne som mener at barn med enkeltvedtak om spesialpedagogisk hjelp mottok den hjelpen de har rett på.

I hvilken grad er det din vurdering at barn med enkeltvedtak om spesialpedagogisk hjelp mottok den hjelpen de har rett på i følgende perioder?

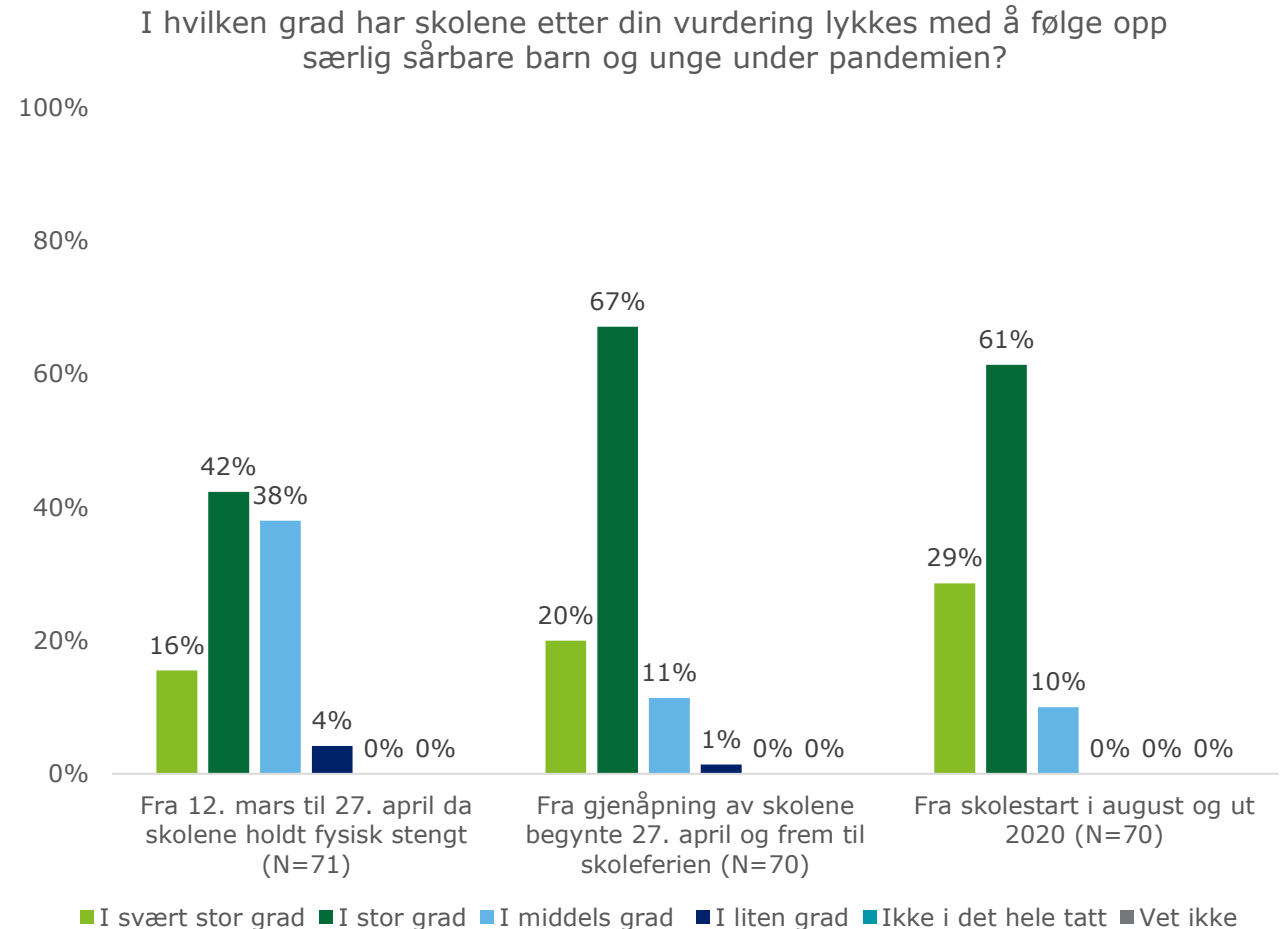
Grunnskole – oppfølging av sårbare barn og unge

Særlig i starten av pandemien, da skolene var stengt, opplyser kommunale ledere mener at kommunen i middels grad (38%) og i liten grad (4%) lykkes med å følge opp særlig sårbare barn og unge. Selv om 90% av lederne mener at de i stor grad eller i svært stor grad lykkes med å følge opp sårbare barn og unge høsten 2020, er det likevel 10% som svarer at de i middels grad lykkes med dette.

71 kommunale ledere (kommunalsjefer og etatsledere) fra 65 kommuner har svart på spørsmål om skolene har lykkes med å følge opp særlig sårbare barn og unge under pandemien.

Tall fra undersøkelsen viser at 4 % av sektorlederne svarte at skolene i liten grad lykkes med å følge opp særlig sårbare barn og unge under pandemien når skolene holdt fysisk stengt i mars og april 2020. 38 % svarte at skolene i middels grad lykkes med å følge opp særlig sårbare barn og unge i samme periode.

I de påfølgende to periodene svarer de aller fleste at de i stor grad eller i svært stor grad lykkes med å følge opp særlig sårbare barn og unge, mens det fortsatt er rundt 10 % som svarer i middels grad for høsten 2020.

Grunnskole – elever med behov for spesialundervisning

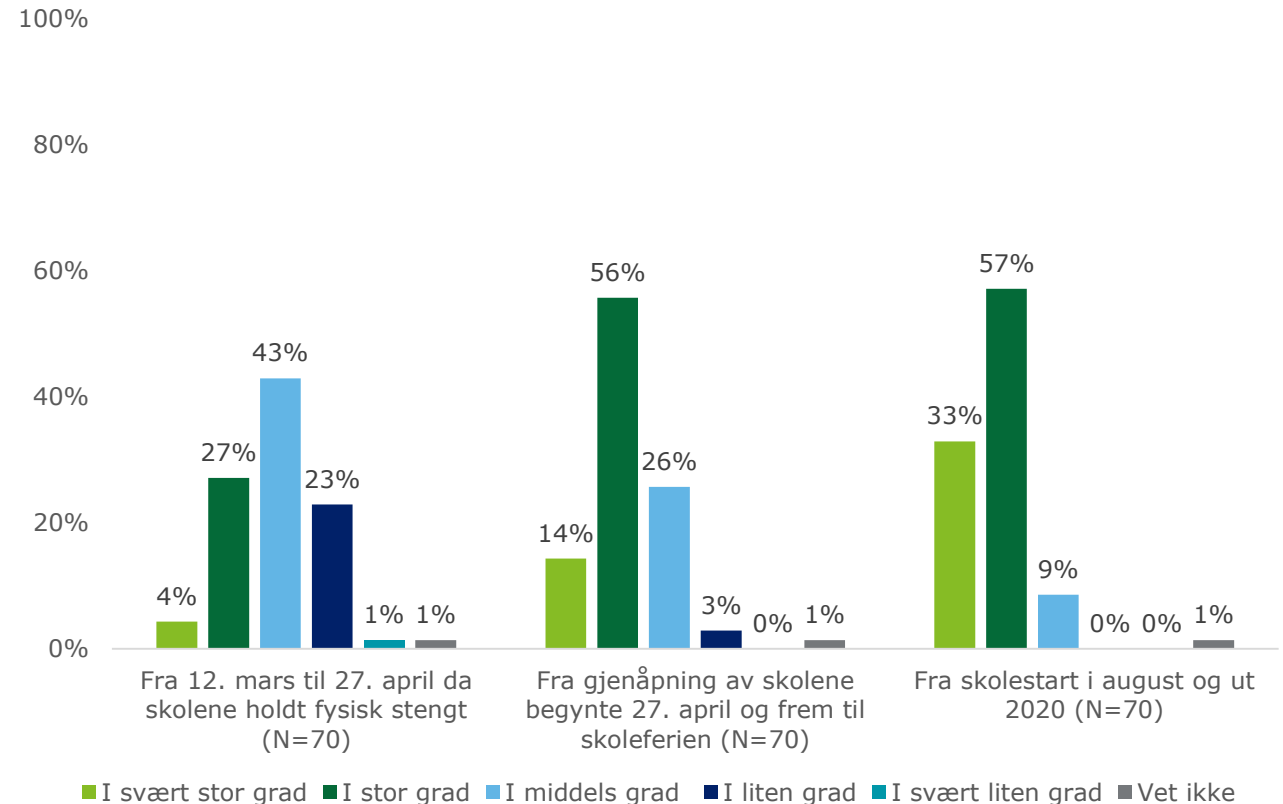
Elever med enkeltvedtak om spesialundervisning fikk i følge 24 % av de kommunale lederne i liten eller svært liten grad tilbudet de har rett på da skolene holdt fysisk stengt. Høsten 2020 er det ingen ledere som mener dette, men 9% mener fortsatt at spesialundervisning kun i middels grad blir gitt til elever med rett på dette.

På spørsmål om i hvilken grad elever med enkeltvedtak om spesialundervisning fikk gjennomført opplæringen de har rett på har revisjonen mottatt 70 svar fra kommunale ledere fra 63 kommuner.

Tall fra undersøkelsen viser at 24 % av de kommunale lederne mener elever med enkeltvedtak om spesialundervisning i liten grad eller i svært liten grad fikk opplæringen de har rett på da skolene holdt fysisk stengt.

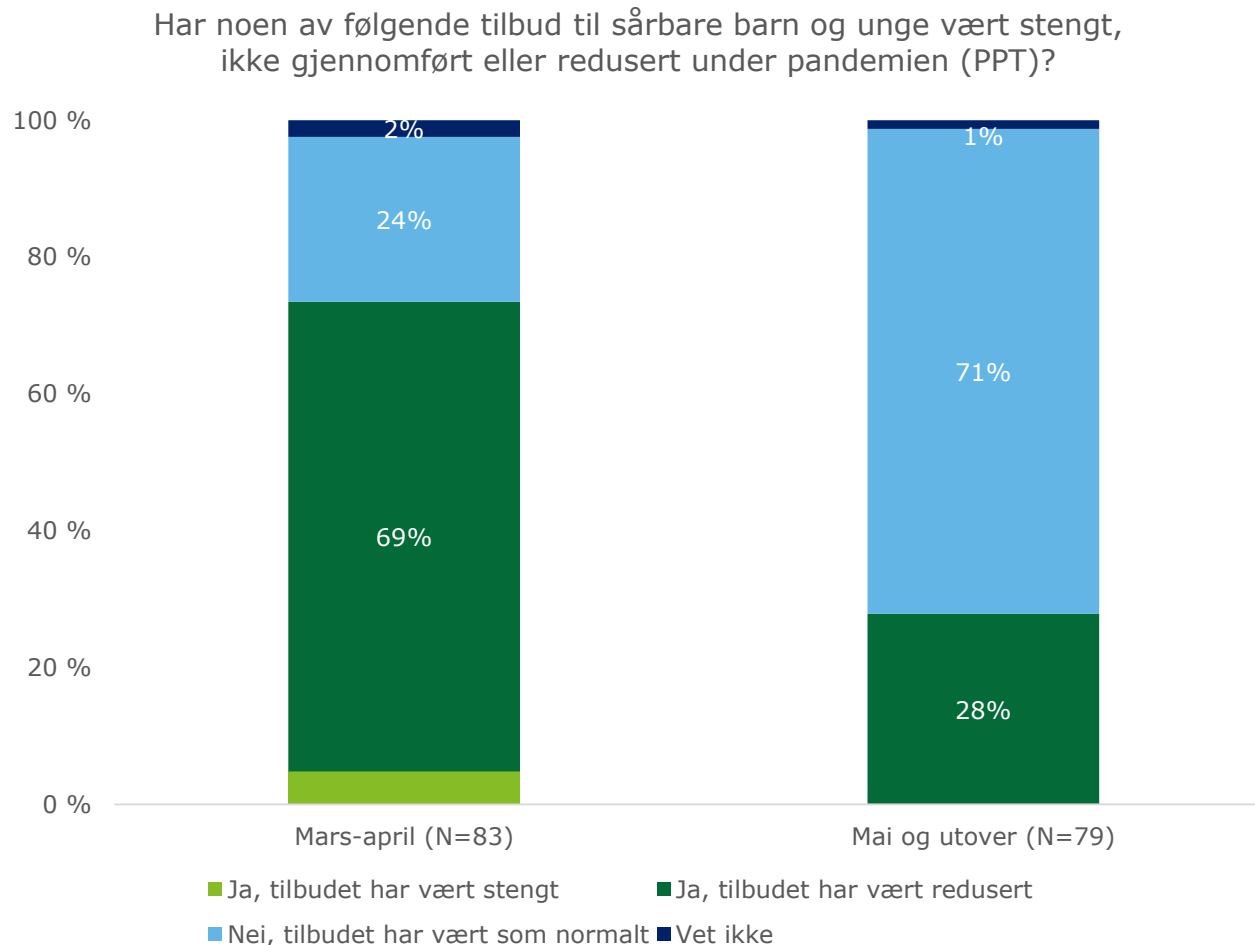
I de to siste periodene svarer 80 % eller flere at elever med enkeltvedtak om spesialundervisning i stor grad eller i svært stor grad fikk gjennomført opplæringen de har rett på i følge enkeltvedtak.

I hvilken grad fikk elever med enkeltvedtak om spesialundervisning etter din vurdering gjennomført opplæringen de har rett på ifølge enkeltvedtak?

PPT - Stengte eller reduserte tjenester

Tilbudet til PPT har i stor grad vært redusert eller stengt i mars og april, og kun 24% av de spurte lederne sier tilbudet har vært som normalt i denne perioden. Fra mai og utover opplyser langt flere ledere at tilbudet har vært som normalt, selv om en betydelig andel på 28% fortsatt mener tilbudet er redusert.

Flertallet av kommunale ledere mener at tilbudet til PPT i mars og april har vært redusert (69%) eller stengt (5%). Kun 24% av de spurte oppgir at tilbudet har vært som normalt i denne perioden.

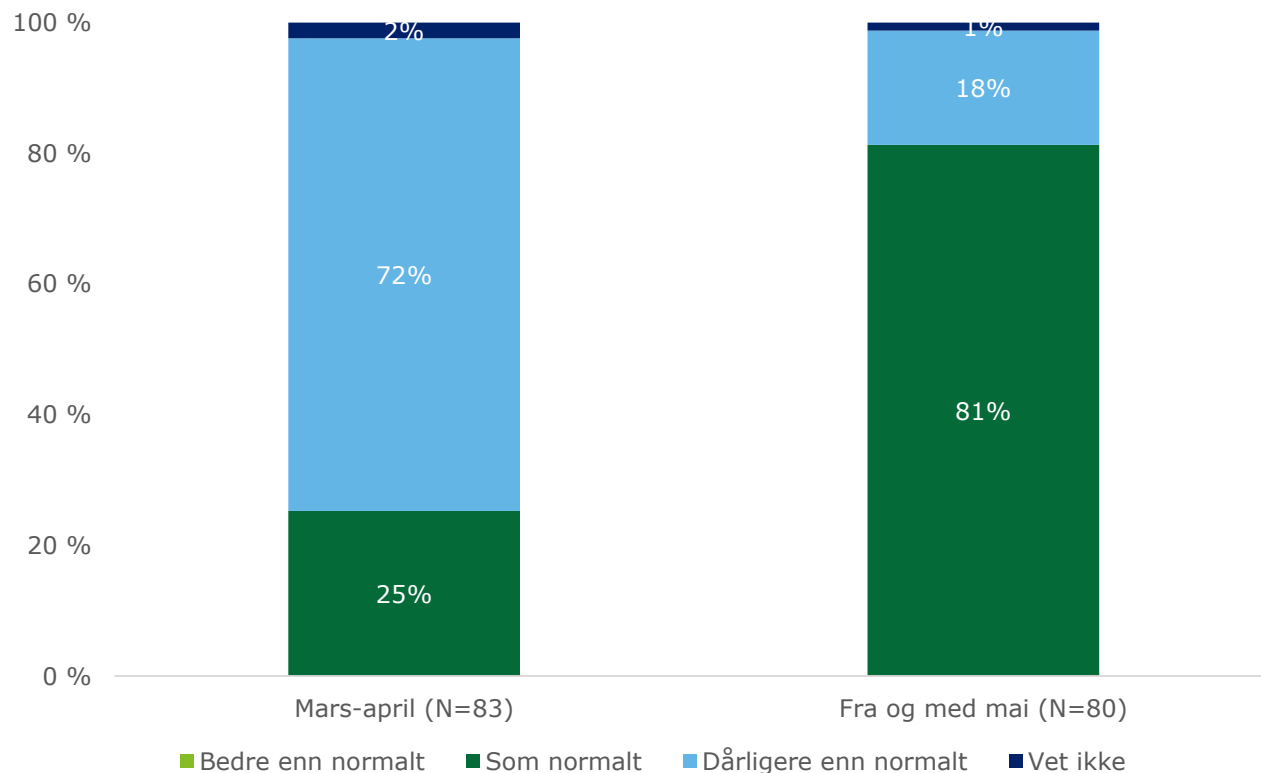
Fra mai og ut 2020 har tilbudet i større grad blitt gjennomført som normalt. Hele 71% av kommunale ledere oppgir at tilbudet har vært som normalt. Samtidig mener 28% av de spurte at tilbudet fortsatt har vært redusert, men ingen opplyser om at tilbudet har vært stengt i denne perioden.

I undersøkelsens åpne kommentarfelt nevner ledere at tjenestene har stoppet noe opp hos PPT og BUB, og at flere barn står på venteliste grunnet økt smittetrykk.

PPT - Ivareta tilbud

72% av kommunale ledere opplyser at i starten av pandemien ble tilbudet fra PPT til sårbare barn og unge dårligere ivaretatt enn normalt. Samtidig som tjenesten åpnet opp fra og med mai, synker også andelen som mener tilbudet har vært dårligere ivaretatt enn normalt til 18%.

Under pandemien: hvordan vurderer du at kommunen/fylkeskommunen har klart å ivareta ordinært tjenestetilbud til sårbare barn og unge sammenlignet med normalsituasjonen? (PPT)

72% av kommunale ledere mener at tilbudet til PPT har blitt dårligere ivaretatt enn normalt i perioden mars og april.

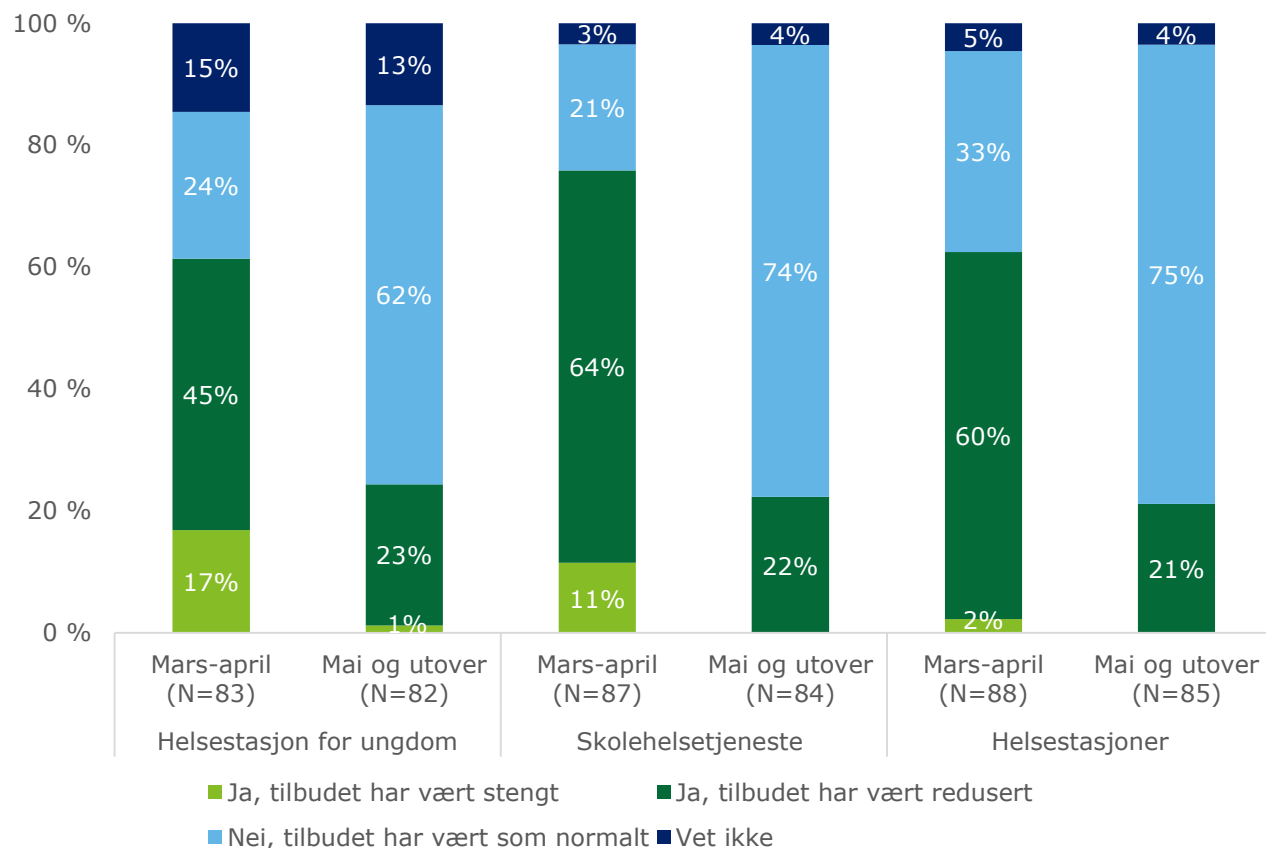
Kun 25% av de spurte oppgir at tilbudet har blitt ivaretatt som normalt i samme periode. Denne andelen stiger imidlertid til 81% for perioden mai og utover.

At langt flere opplever at tilbudet har blitt ivaretatt som normalt fra og med mai, kan sees i sammenheng med at tilbudet i denne perioden har vært mindre redusert eller stengt.

Stengte eller reduserte tjenester - helsestasjoner og skolehelsetjeneste

Det var særlig i starten av pandemien at tilbudet til helsestasjon for ungdom, skolehelsetjenesten og helsestasjoner var redusert eller stengt. I denne perioden oppgir bare 21-33% av kommunale ledere at tilbudet har vært som normalt. Fra mai og utover har tilbudet vært mer normalisert, selv om det fortsatt har vært redusert flere steder.

Har noen av følgende tilbud til sårbare barn og unge vært stengt, ikke gjennomført eller redusert under pandemien?

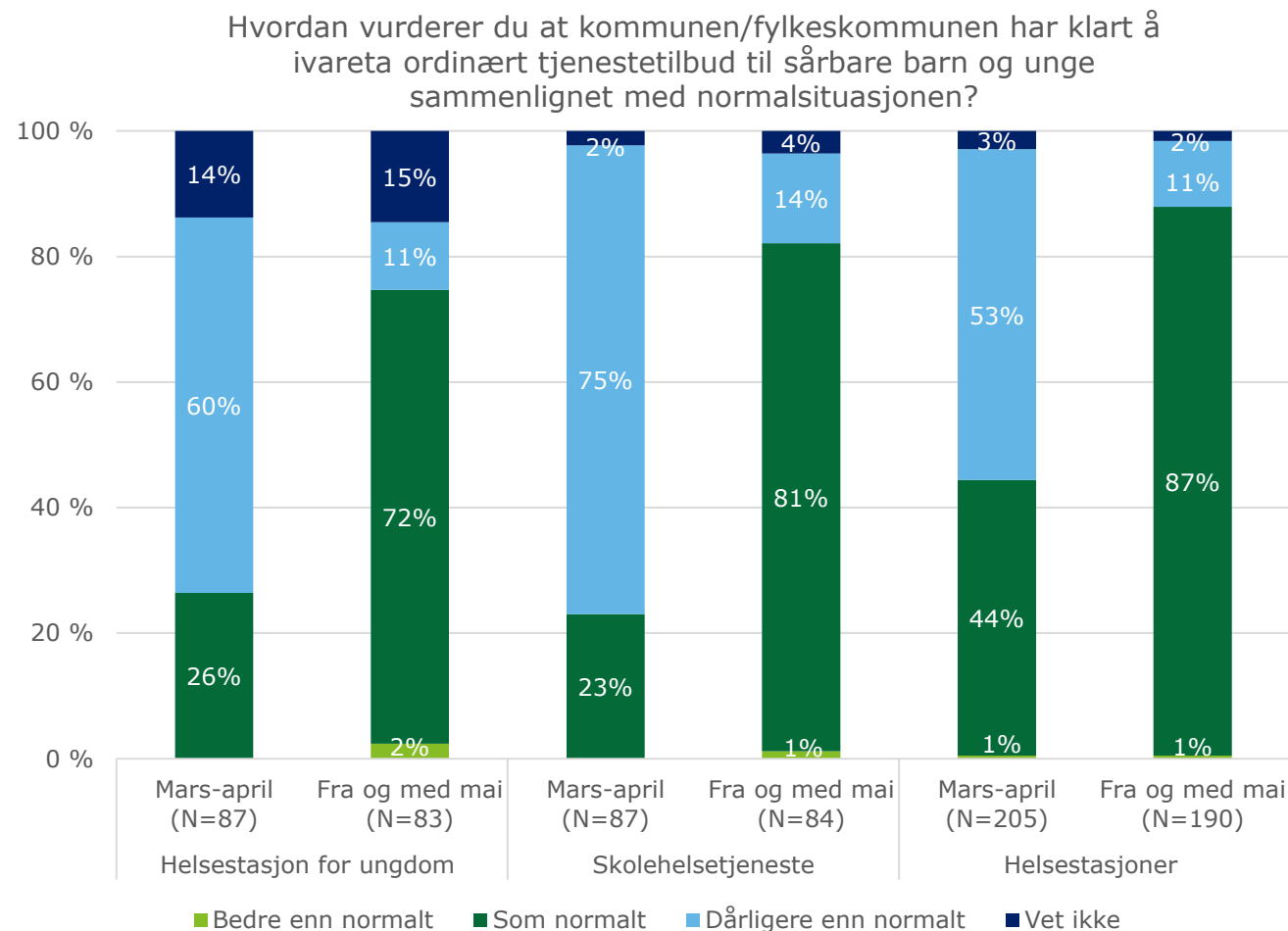
Mange kommunale ledere oppgir at tilbudet til **helsestasjon for ungdom** i mars og april har vært redusert (45%) eller stengt (17%). Kun 24% sier at tilbudet har vært som normalt. Fra mai og utover har tjenesten åpnet opp igjen, og 62% av kommunale ledere sier tilbudet har vært som normalt resten av 2020. Samtidig mener fortsatt 23% av lederne at tilbudet har vært redusert i denne perioden.

Flertallet av de spurte lederne oppgir at tilbudet til **skolehelsetjenesten** i mars og april har vært redusert (64%) eller stengt (11%). I denne perioden sier kun 21% at tilbudet har vært som normalt. Tilbudet har derimot normalisert seg etter nedstengingen, og fra mai og utover oppgir 74% av kommunale ledere at tilbudet har vært som normalt og 22% at det har vært redusert.

Tilbudet til **helsestasjoner** har også blitt påvirket av pandemien, men det er kun 2% av kommunale ledere som sier at tilbudet har vært helt stengt i mars og april. 60% oppgir at det har vært redusert og 33% mener det har blitt gitt som normalt. I følge 75% av kommunale ledere var tilbudet som normalt fra mai og ut 2020. 21% svarere at tilbudet har vært redusert i samme periode.

Ivareta tilbud - helsestasjoner og skolehelsetjeneste

Det har vært vanskelig for helsestasjon- og skolehelsetjenesten å ivareta ordinært tjenestetilbud til sårbare barn og unge når de har hatt stengte eller reduserte tilbud. Over halvparten av kommunale ledere mener tilbudet til sårbare barn har vært dårligere enn normalt i mars-april. I tråd med at tilbudet har blitt mer åpent fra og med mai, opplyser også flest ledere at de har klart å ivareta tjenestetilbudet til sårbare barn og unge mer som normalt. Det var likevel 11-14 % som mente at tilbudet var dårligere enn normalt også fra og med mai.

I mars og april ble mye av tilbudet til **helsestasjon for ungdom** redusert eller stengt. Kommunale lederne opplyser at selv om tilbudet helsestasjon for ungdom har vært fysisk stengt eller redusert, har tjenestene likevel funnet alternative måter å jobbe og organisere seg på digitalt. Likevel oppgir 60% av kommunale ledere at tilbudet til sårbare unge ble dårligere ivaretatt enn normalt i denne perioden.

I **skolehelsetjenesten** oppgir 75% av de spurte at tilbudet til sårbare barn og unge har vært dårligere ivaretatt enn normalt i mars og april. Det kan sees i sammenheng med at i samme periode var store deler av skolehelsetjenestens tilbud stengt eller redusert.

Helsestasjoner har i mindre grad enn helsestasjon for ungdom og skolehelsetjenesten vært stengt. Det fremgår også at helsestasjoner i større grad har klart å ivareta tilbudet til sårbare barn og unge, til tross for redusert tilbud. Over halvparten (53 %) mener likevel at tilbudet har vært dårligere enn normalt. 44% av de spurte mener tilbudet i mars og april har vært som normalt

I tråd med at tilbudene ble mer normalisert fra og med mai, mener også flere lederne at tilbudet til sårbare unge har vært ivaretatt som normalt ved helsestasjoner, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom. Det var likevel 11-14 % som mente at tilbudet var dårligere enn normalt også fra og med mai.

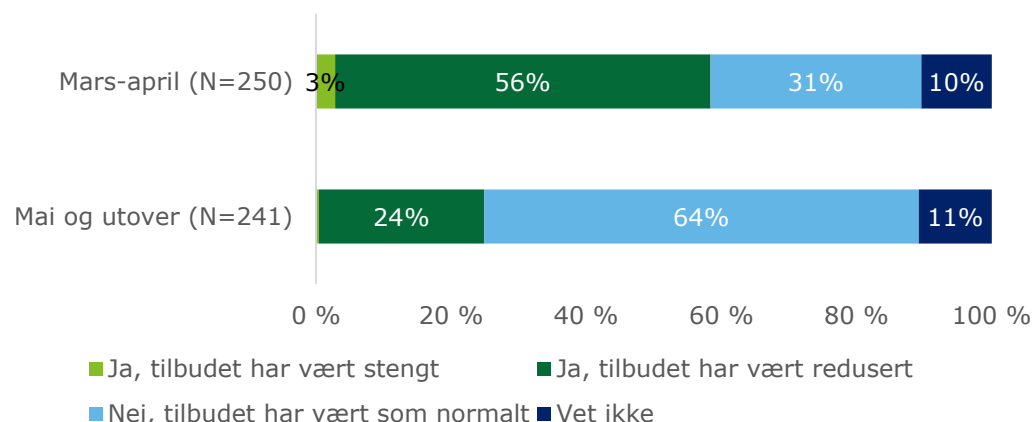
Tverrfaglig samarbeid omkring barn og unge

Litt over halvparten av kommunale ledere oppgir at tverrfaglig samarbeid omkring barn og unge var redusert og dårligere ivaretatt i mars- april 2020.

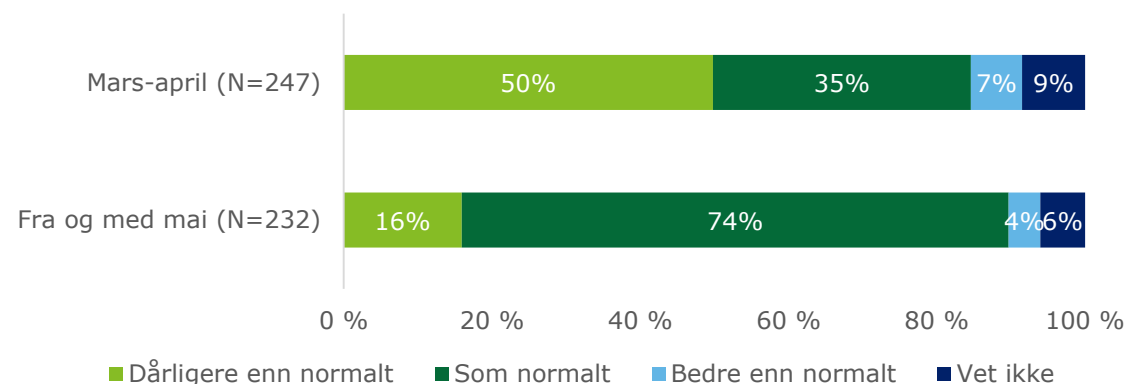
Flertallet av kommunale ledere oppgir at **tverrfaglig samarbeid omkring barn og unge** har vært redusert eller ikke gjennomført i mars og april, og nesten like mange oppgir at samarbeidet ble dårligere ivaretatt enn normalt. Fra mai og utover har mener de fleste lederne at samarbeidet blir gjennomført og ivaretatt som normalt, selv om det også for denne perioden er en del ledere som viser til at samarbeidet er redusert og fungerer dårligere enn normalt.

I kommentarfeltet nevner flere etatsledere at tilbud til sårbare barn stort sett er opprettholdt, men redusert i omfang og kvalitet: *«Var tett tverrfaglig samarbeid for å prioritere de som trengte det mest, men omfang/volum av tjenestene var redusert» (etatsleder)*. Utfordringer som trekkes frem som har vært til hinder for det tverrfaglige samarbeidet er digitale møter med barn, lite bemanning og omdisponering av ressurser.

Har noen av følgende tilbud til sårbare barn og unge vært stengt, ikke gjennomført eller redusert under pandemien? (tverrfaglig samarbeid)

Under pandemien: hvordan vurderer du at kommunen/fylkeskommunen har klart å ivareta ordinært tjenestetilbud til sårbare barn og unge sammenlignet med normalsituasjonen? (tverrfaglig samarbeid)

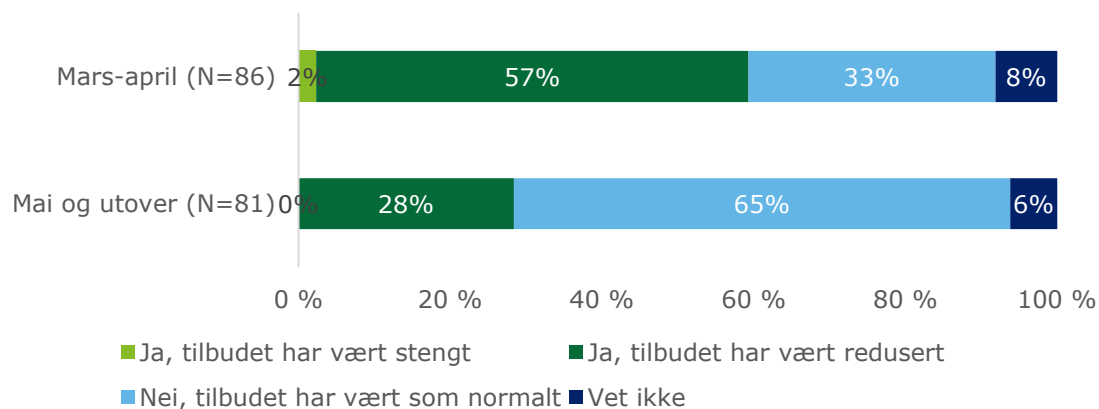

Psykiske helsetjenester

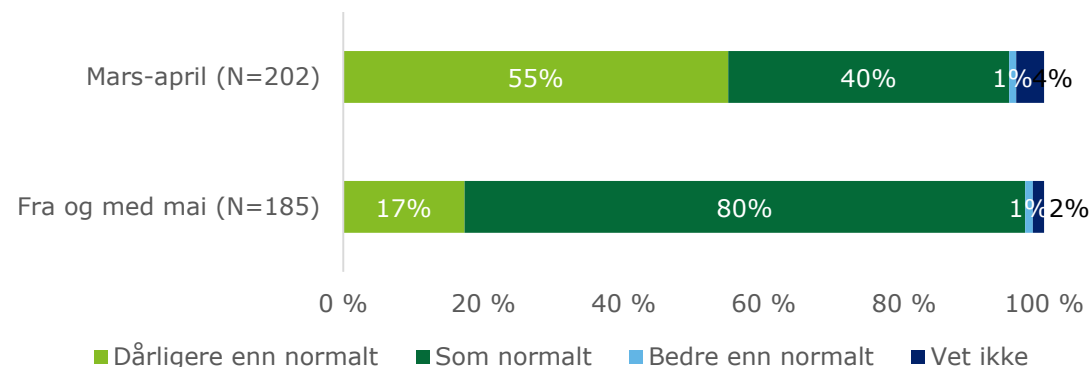
Litt over halvparten av kommunale ledere oppgir at psykisk helsetjeneste var redusert og dårligere ivaretatt enn normalt i mars- april 2020. Fra og med mai mener nær en tredjedel av lederne at tilbudet har vært redusert og 17 % mener det har vært dårligere ivaretatt. enn normalt.

Psykisk helsetjenester har i stor grad vært redusert (57%) eller stengt (2%) i mars og april. 55% av kommunale ledere oppgir at i samme periode ble tilbudet til sårbare barn dårligere ivaretatt enn normalt. Fra mai og utover har opplyser de fleste lederne at psykiske helsetjenester har vært åpne og ivaretatt som normalt, selv om det også for denne perioden er en del ledere som opplyser til at tjenestene har redusert tilbud og dårligere enn normalt.

Har noen av følgende tilbud til sårbare barn og unge vært stengt, ikke gjennomført eller redusert under pandemien? (psykiske helsetjenester)

Under pandemien: hvordan vurderer du at kommunen/fylkeskommunen har klart å ivareta ordinært tjenestetilbud til sårbare barn og unge sammenlignet med normalsituasjonen? (psykisk helsetjenester)

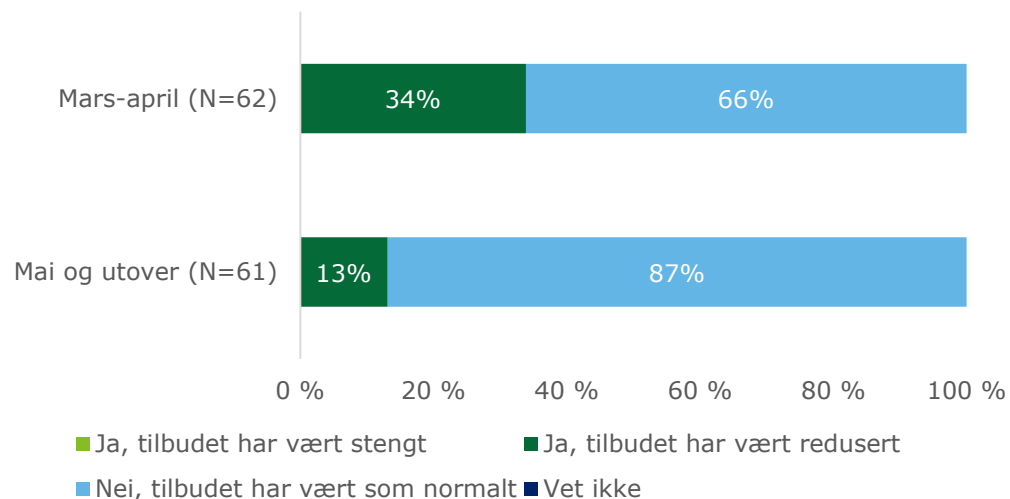
Barnevern

Om lag en tredjedel av kommunale ledere oppgir at tilbudet for barnevernet var redusert eller dårligere ivaretatt i mars-april. 87% mener at tilbudet var som normalt fra og med mai, men det er likevel 13% som viser til redusert tilbud og 9 % som mener at tilbudet var dårligere enn normalt.

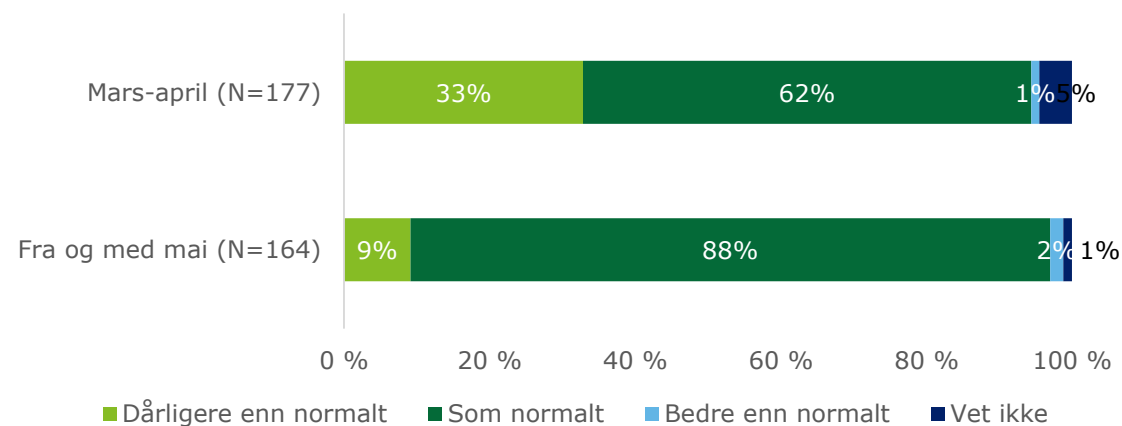
Barnevernet har i større grad enn andre tjenester klart å opprettholde et normalt tilbud. Ingen ledere opplyser om stengte tjenester, også i perioden med nedstenging av andre tjenester som berører barn og unge i kommunene. Det er likevel en del ledere som mener at tilbudet var dårligere enn normalt under hele perioden med pandemi i 2020 (35% i mars-april og 9% fra og med mai).

I undersøkelsen blir det pekt på at det har vært færre fysiske oppfølgingsmøter i fosterhjem, men at barna likevel har blitt fulgt opp på andre måter og har fått et tilnærmet normalt tilbud. Andre peker på at barnevernet har blitt opplevd som omtrent fraværende pga. smittevernstiltak.

Har noen av følgende tilbud til sårbare barn og unge vært stengt, ikke gjennomført eller redusert under pandemien? (barnevern)

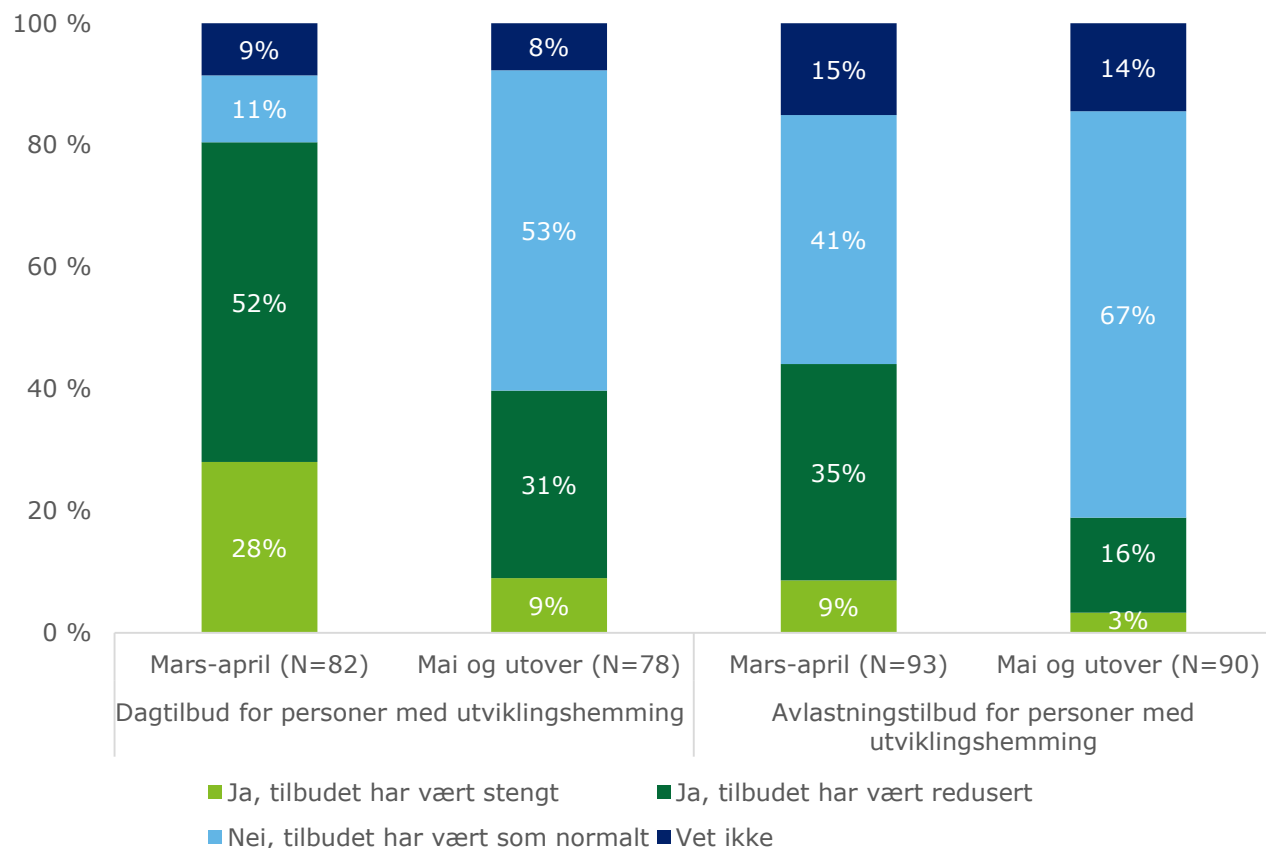
Under pandemien: hvordan vurderer du at kommunen/fylkeskommunen har klart å ivareta ordinært tjenestetilbud til sårbare barn og unge sammenlignet med normalsituasjonen? (barnevern)

Stengte eller reduserte tjenester - tilbud til barn og unge med utviklingshemming

I første del av pandemien har nesten alle kommunale ledere oppgitt at dagtilbudet for barn og unge med utviklingshemming har vært redusert eller stengt. Kun 11% sier at tilbudet har vært som normalt. Avlastningstilbud for personer mer utviklingshemming har i større grad klart å holde åpent, selv om tilbudet langt på vei har vært redusert og stengt i mars og april. Også etter mai opplyser om lag 40% at dagtilbudet og 20 % at avlastningstilbudet har vært stengt eller redusert

Har noen av følgende tilbud til sårbare barn og unge vært stengt, ikke gjennomført eller redusert under pandemien?

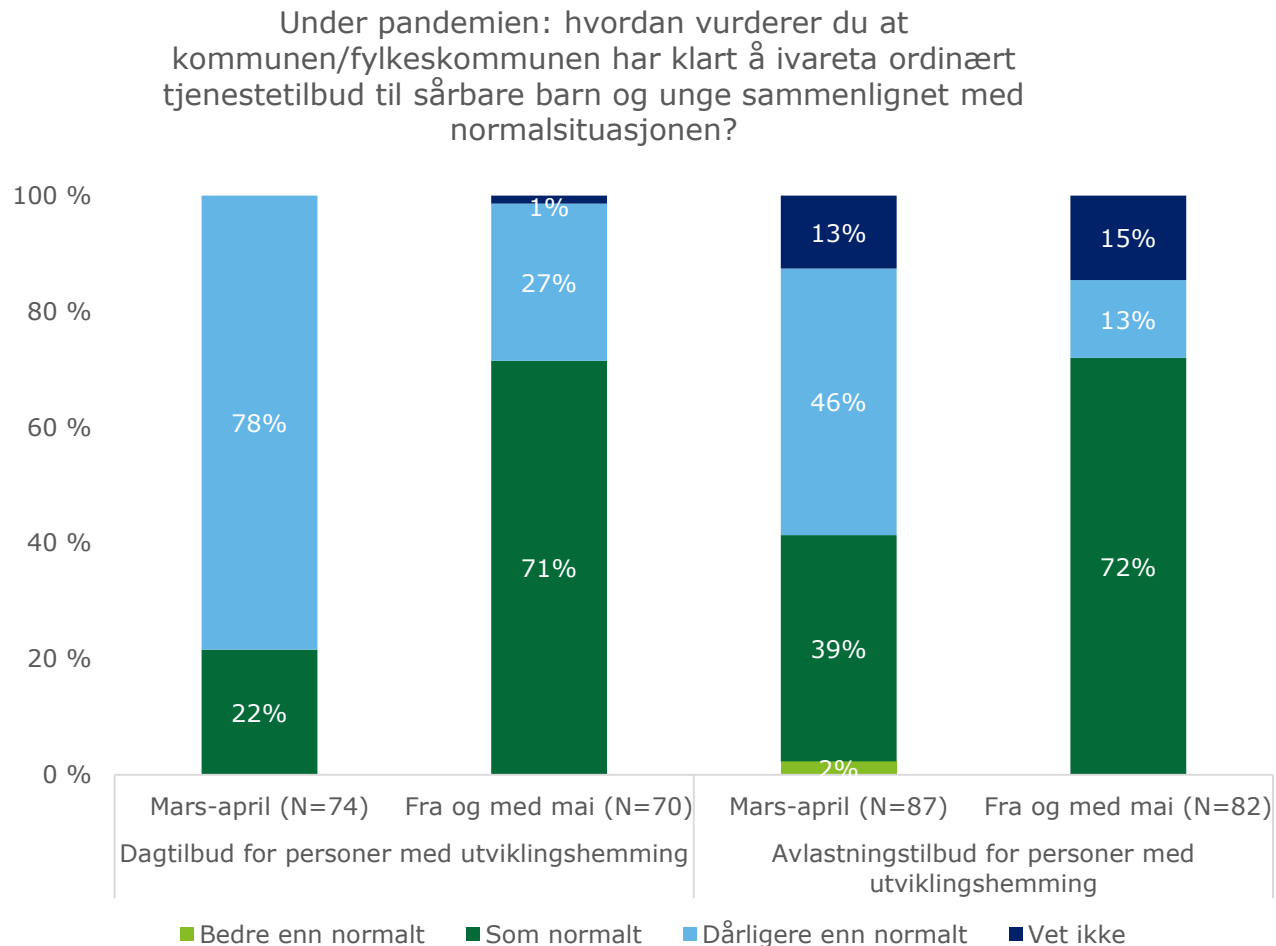

I mars og april har nesten alt av **dagtilbud for personer med utviklingshemming** vært redusert (52%) eller stengt (28%). Kun 11% av kommunale ledere oppgir at tilbudet har vært som normalt. Fra mai og utover har tjenesten åpnet opp igjen, og 53% av kommunale ledere sier tilbudet har vært som normalt resten av 2020. Likevel opplyser ledere at tilbudet i denne perioden har vært redusert (31%) eller stengt (9%).

Til sammenligning har **avlastningstilbud for personer med utviklingshemming** i noe større grad klart å opprettholde et normalt tilbud. I mars og april oppgir 41% av de spurte at tilbudet har vært som normalt, men det er likevel flere ledere som mener at tilbudet har vært redusert (35%) eller stengt (9%) i samme periode. Fra mai og utover oppgir 67% av kommunale ledere at tilbudet har vært som normalt.

Ivareta tilbud - tilbud til barn og unge med utviklingshemming

Fire av fem ledere mener at dagtilbudet for barn og unge med utviklingshemming dårligere ivaretatt enn normalt i starten av pandemien. I tråd med at tjenestene har åpnet opp i større grad fra og med mai, har også tilbudet til gruppen blitt bedre ivaretatt, men 27% av lederne mener fortsatt at dagtilbudet er dårligere enn normalt.

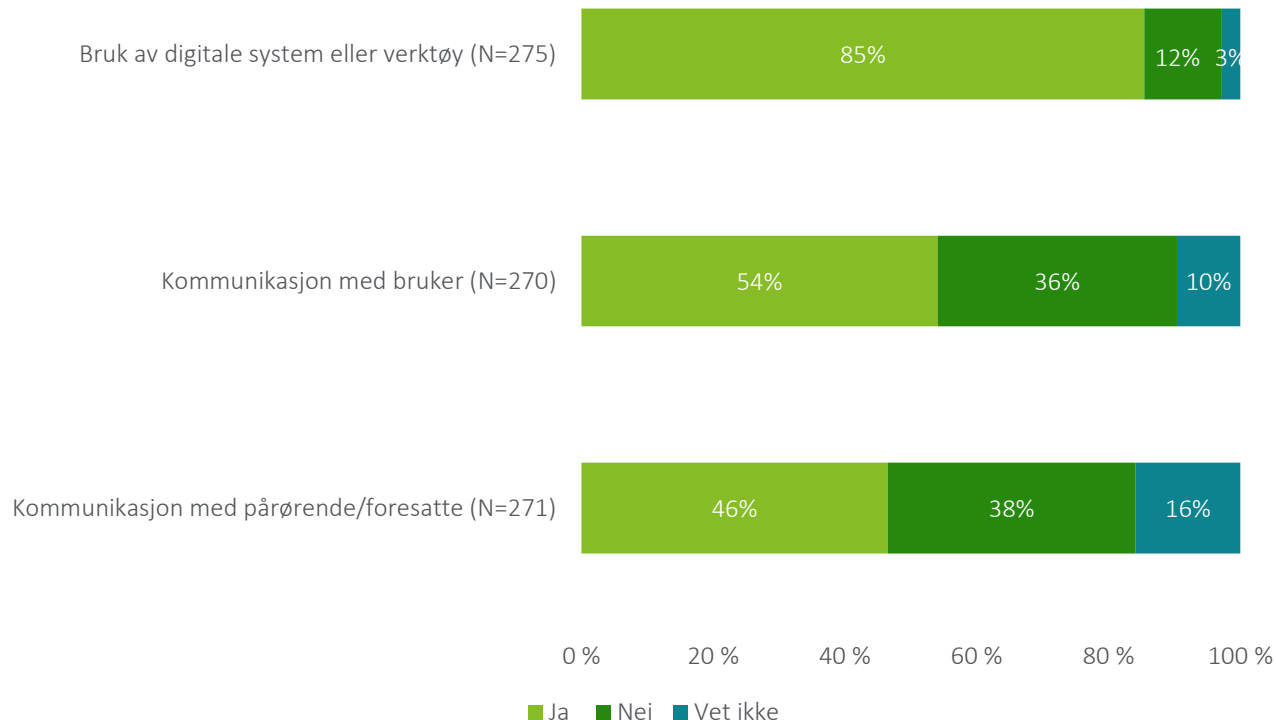
78% av kommunale ledere oppgir at **dagtilbud for barn og unge med utviklingshemming** har vært dårligere ivaretatt enn normalt i mars og april. Kun 22% mener at tilbudet har vært ivaretatt som normalt. Dette kan sees i sammenheng med at store deler av denne tjenesten var redusert eller stengt i samme periode. Fra og med mai, da tilbudet i større grad var åpent som normalt, oppgir også flertallet av ledere (71%) at dagtilbudet har blitt ivaretatt, men 27% mener fortsatt at dagtilbudet er dårligere enn normalt.

Avlastningstilbud for personer med utviklingshemming har i noe større grad klart å gi et normalt tilbud til sårbare barn og unge, selv om også denne tjenesten har opplevd reduserte og stengte tilbud. 39% av de spurte oppgir at tilbudet til sårbare barn og unge i mars og april har vært ivaretatt som normalt, mens 46% sier at det har vært dårligere ivaretatt. Fra mai og utover mener flertallet på 72% at tilbudet er som normalt til denne gruppen.

Nye arbeidsmåter

Det flest ledere som peker på at de har tatt i bruk digitale system eller verktøy som følge av pandemien og at dette vil bli videreført

Som følge av pandemien: Har kommunens tjenester til sårbare grupper tatt i bruk nye arbeidsmåter eller løsninger som etter din vurdering vil være med å forbedre tjenestene fremover når det gjelder:

Inntil 275 sektor og etatsledere i 133 kommuner har svart på om deres kommune har tatt i bruk nye arbeidsmåter relatert til sårbare barn og unge som også vil bli videreført i fremtiden.

Lederne som har svart på disse spørsmålene representerer ulike ansvarsområder som alle i større eller mindre grad har ansvar for tjenester til sårbare barn og unge. Dette gjelder helsestasjon, skolehelsetjenester og helsestasjon for ungdom. Det gjelder også psykiske helsetjenester, barnevern og tjenester til utviklingshemmede

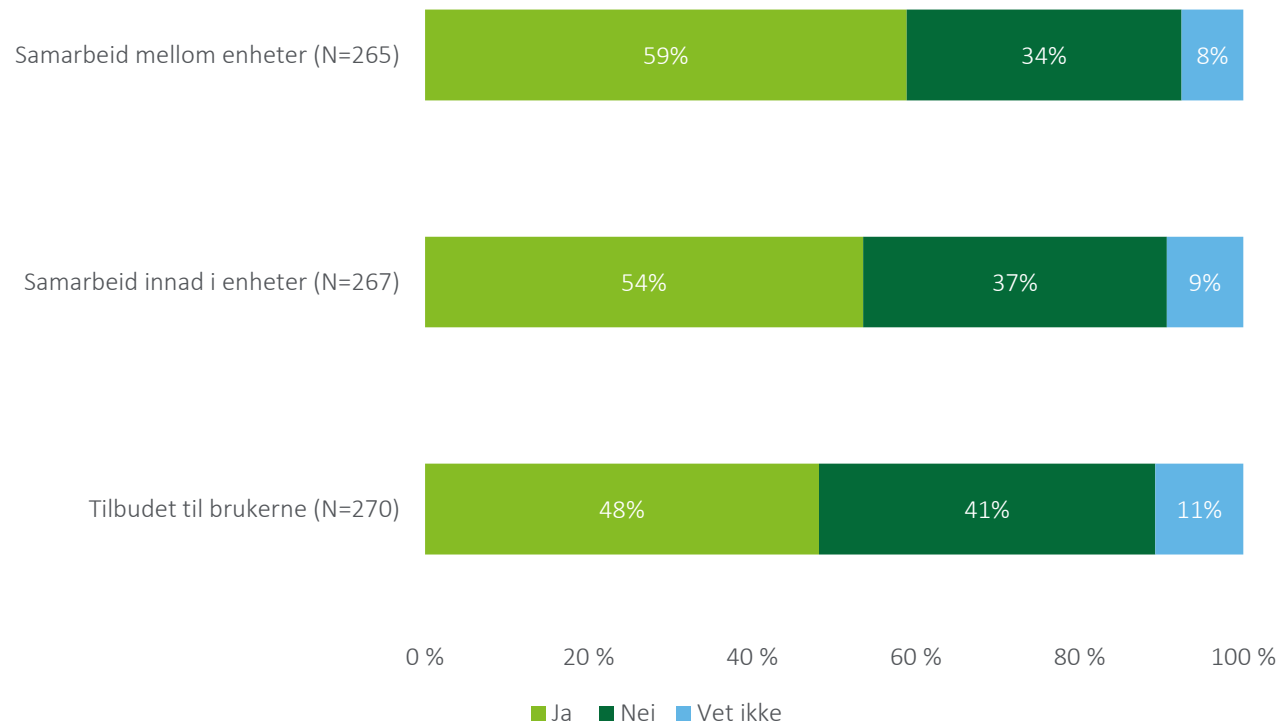
På samme måte som vi har sett for skole og barnehage er det flest ledere som peker på at de har tatt i bruk **digitale system eller verktøy** som følge av pandemien, og at dette vil bli videreført.

Om lag halvparten av lederne opplyser også at de har tatt i bruk nye løsningene når det gjelder **kommunikasjon med brukere** (54%) og **kommunikasjon med pårørende og foresatte** (46%). Mange ledere viser i åpne kommentarfelt til at de har mer kommunikasjon digitalt, på telefon og over video med brukere og pårørende. Det går likevel fram av kommentarfeltene at dette varierer med type tjeneste.

Nye arbeidsmåter

Digitale løsninger blir fremhevet som effektivt, fleksibelt og nyttig ved store fysiske avstander både for internt samarbeid og samarbeid mellom enheter

Som følge av pandemien: Har kommunens tjenester til sårbare grupper tatt i bruk nye arbeidsmåter eller løsninger som etter din vurdering vil være med å forbedre tjenestene fremover når det gjelder:

Om lag halvparten av lederne for de ulike ansvarsområdene med ansvar for tjenester rettet mot barn og unge svarer at de har tatt i bruk nye arbeidsmåter i **tilbudet til brukere** (48%) som de tror vil være nyttige å ha med seg videre etter pandemien.

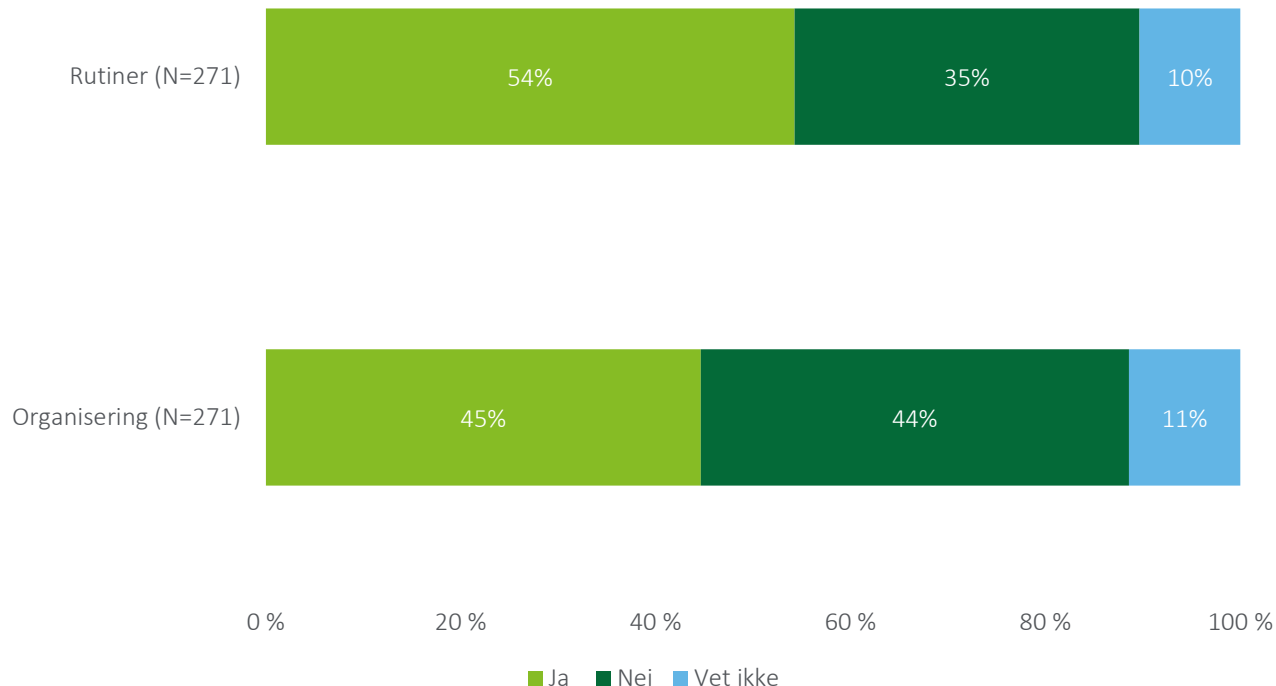
Over halvparten av lederne opplyser at de har tatt i bruk nye løsninger i **samarbeid internt i enheten** (54%) og i **samarbeid mellom enheter (59%)**. I undersøkelsens kommentarfelt fremheves det at dette dreier seg om digital samhandling som blir pekt på som effektiv og fleksibel og som gjør det mulig å samarbeide for enheter som det er lang fysisk avstand mellom

Noen etatsledere viser også til at særlig tverrfaglig samarbeid om barn og unge har økt: «*Pandemien har ført til et bedre samarbeid mellom tjenestene som jobber med barn og unge, vi har fått et mer helhetlig perspektiv.*» (etatsleder).

Nye arbeidsmåter

Over halvparten av kommunale ledere (54%) oppgir at de har tatt i bruk nye arbeidsmåter som de vil ta med seg videre når det kommer til rutiner. Flere nevner at de har mer fokus på å etablere, evaluere og digitalisere rutiner. En rekke ledere har også tatt i bruk nye arbeidsmåter i organisering av tjenesten (45%).

Som følge av pandemien: Har kommunens tjenester til sårbare grupper tatt i bruk nye arbeidsmåter eller løsninger som etter din vurdering vil være med å forbedre tjenestene fremover når det gjelder:

Rutiner fremstår som en ny arbeidsmåte over halvparten (54%) av de spurte lederne tror vil være nyttig å ha med seg videre etter pandemien. 23% oppgir også at de har tatt i bruk nye arbeidsmåter når det gjelder kvalitets-system som de vil ta med seg videre.

I undersøkelsens kommentarfelt trekkes det frem at det er mer felles rutiner på tvers av tjenesteområder, der særlig renhold nevnes som eksempel. Flere har også fått mer fokus på rutiner, og er raskere med å etablere og iverksette nye rutiner. «*Større fokus på rutiner og vet hvor viktig det er at de fungerer og evalueres*» (etatsleder). Flere kommunale ledere fremhever også at de har fått bedre smittevernrutiner, har blitt gode på beredskapsplaner og har digitalisert flere rutiner.

En betydelig andel kommunale ledere har tatt i bruk nye arbeidsmåter når det gjelder **organisering** (45%) som de tror vil bidra til å forbedre tjenestene fremover. I undersøkelsens kommentarfelt nevner flere at de har måtte fordele arbeidsoppgaver og ansvar, samt finne nye måter å organisere seg på. Eksempelvis har noen delt ansatte inn i kohorter og mindre grupper på grunn av smittevernhensyn.

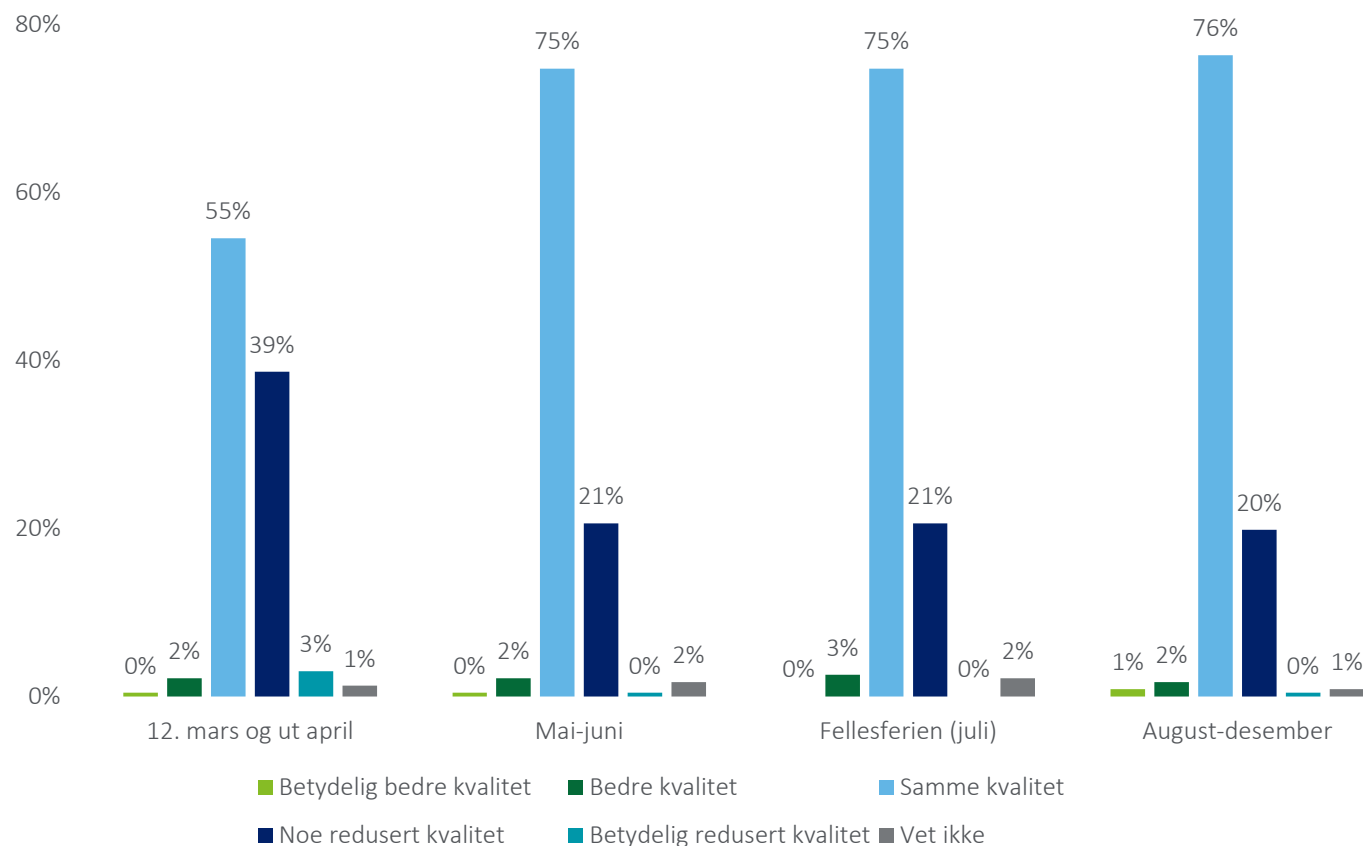

Heldøgns omsorg og hjemmebaserte tjenester

Heldøgns omsorg

Det var særlig i mars og april 2020 at kommunale ledere mener at kvaliteten til heldøgns omsorgstilbud var noe redusert (39 %), men også for resten av 2020 mener 20% av lederne som har svart på undersøkelsen av kvaliteten var noe redusert

Hva er din overordnede vurdering av kvaliteten til kommunens heldøgns omsorgstilbud i følgende perioder i 2020 sammenlignet med normalsituasjonen? (N = 233)

233 ledere (rådmenn, kommunalsjefer og etatsledere) i 156 kommuner har svart på spørsmål om deres overordnede vurdering av kvaliteten til kommunens heldøgns omsorgstilbud i 2020.

I perioden 12. mars og ut april mener over halvparten av lederne (55%) at kvaliteten til kommunens heldøgns omsorgstilbud har vært som normalt, men en betydelig andel (39%) mener at tilbudet har hatt noe redusert kvalitet.

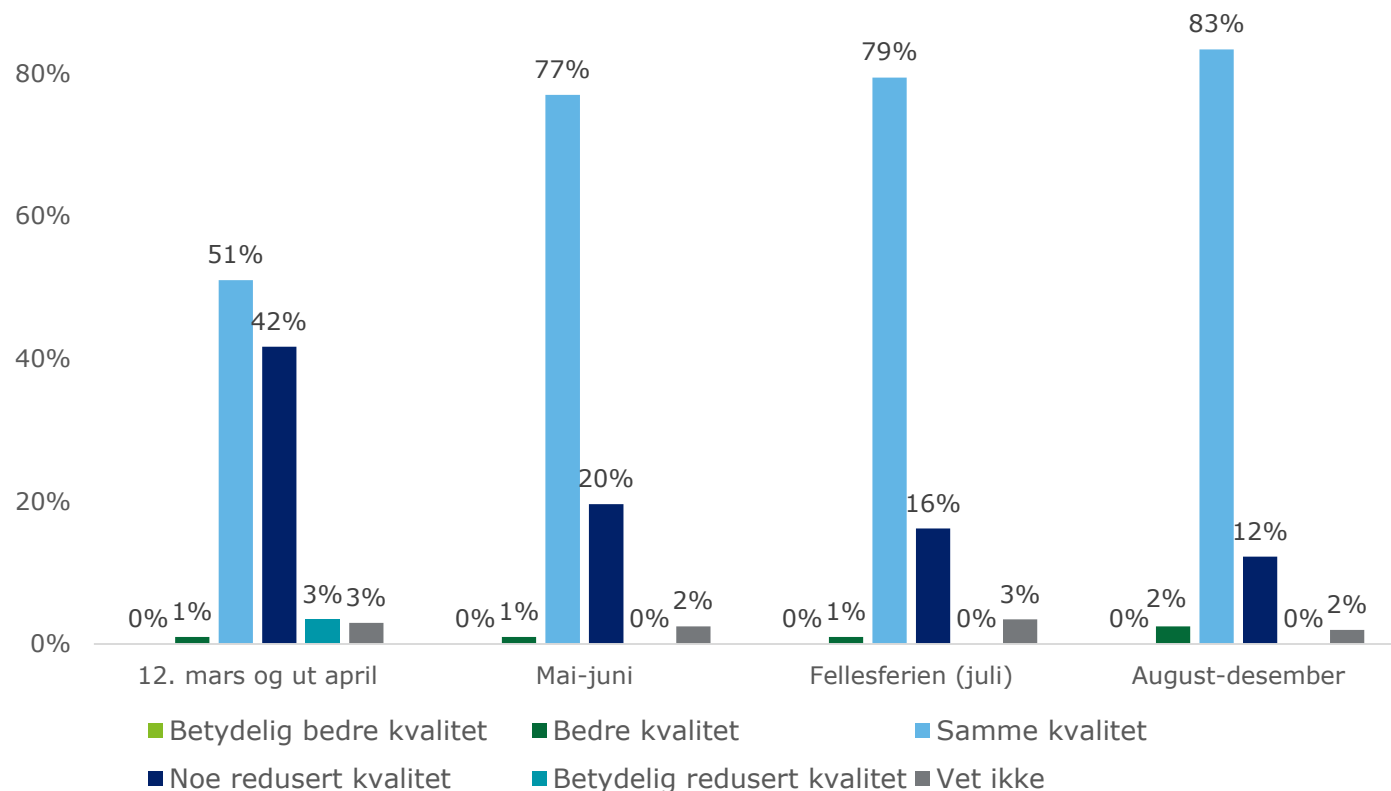
For resten av 2020 er det flere ledere (75-76%) som mener at kvaliteten i kommunens heldøgns omsorgstilbud har vært som normal, men det er fortsatt en andel mellom 20-21% som opplever at kvaliteten har vært noe redusert.

Det er svært få ledere som opplever at kvaliteten på kommunens heldøgns omsorgstilbud har blitt betydelig bedre eller betydelig redusert i 2020.

Hjemmebaserte tjenester

Også for hjemmetjenestene var det særlig i mars og april 2020 at kommunale ledere mener at kvaliteten til hjemmebaserte tjenester var redusert (42%). Jo lenger ut i 2020, desto flere ledere er det som mener at kvaliteten i hjemmetjenesten er som i normalsituasjonen, men selv om 83% mener dette for høsten 2020, er det likevel 12% som mener at hjemmetjenestene har noe redusert kvalitet.

Hva er din overordnede vurdering av kvaliteten til kommunens hjemmebaserte tjenester i følgende perioder i 2020 sammenlignet med normalsituasjonen? (N = 204)

204 ledere (rådmenn, kommunalsjefer og etatsledere) i 150 kommuner har svart på spørsmål om deres overordnede vurdering av kvaliteten til kommunens hjemmebaserte tjenester i 2020.

Mars og april står frem som perioden flest ledere mener at kvaliteten i hjemmebaserte tjenester var noe redusert (42%). Det er samtidig 51% som har svart at kvaliteten var som normal i samme periode.

For resten av 2020 mener de fleste lederne at kvaliteten i hjemmebaserte tjenester har vært som normal. Denne andelen har vært stigende fra 77% i mai-juni til 83 prosent i august-desember.

For samme periode er det også en del ledere som mener kvaliteten har vært noe redusert. Denne andelen har falt fra 20 prosent i mai-juni til 12 prosent i august-desember.

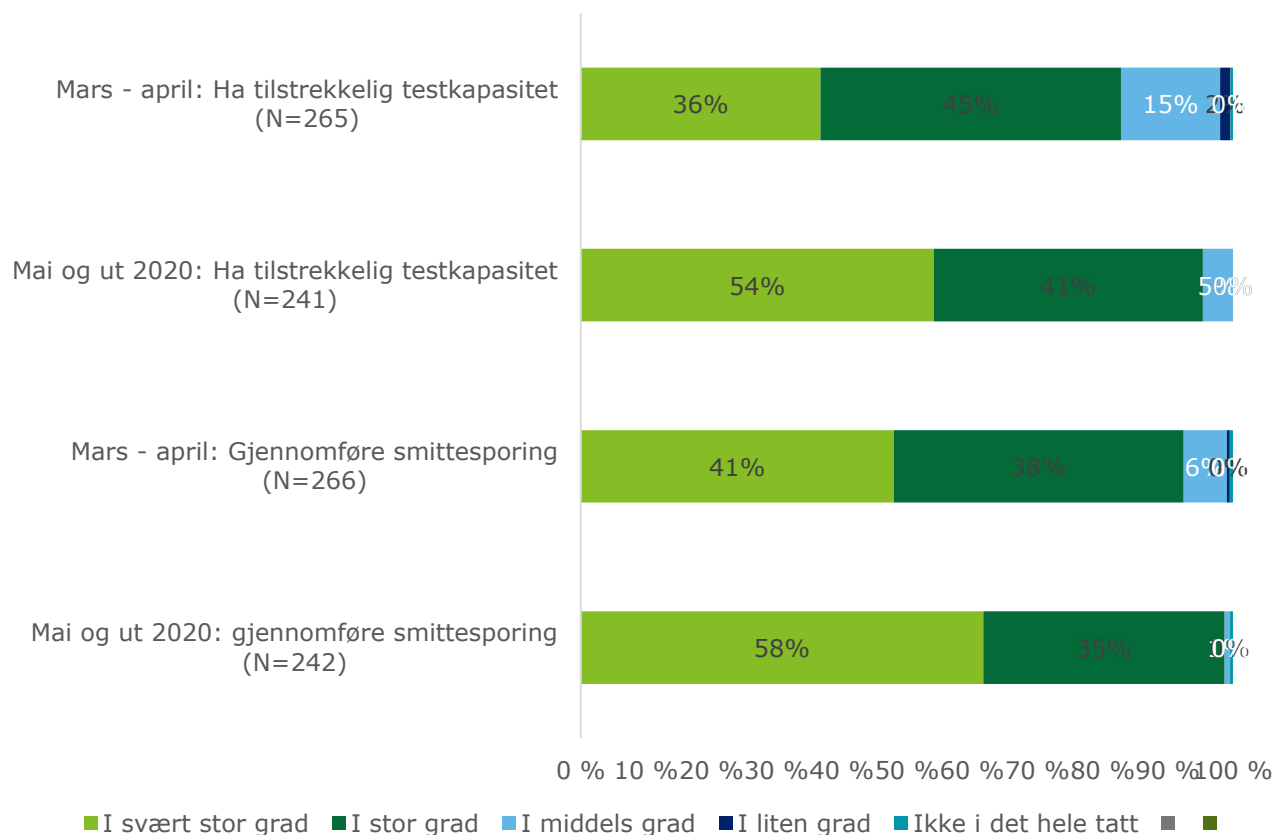

Smittevern

Smittevern

Nesten alle kommunale ledere som har svart på undersøkelsen vurderer at de har lyktes med å ha tilstrekkelig testkapasitet og gjennomføring av smittesporing fra mai og ut 2020.

Hvordan vurderer du at kommunen har lyktes med følgende smittevernrelaterte oppgaver?

Ledere fra 173 kommuner har svart på spørsmål om hvordan de vurderer at kommunen har lyktes med å ha **tilstrekkelig testkapasitet**.

81% av kommunale ledere mener at de i stor eller svært stor grad har hatt tilstrekkelig testkapasitet i mars og april. Denne andelen øker til 95% fra mai og ut 2020. Det er ingen kommunale ledere som mener at de i liten grad eller ikke i det hele tatt har tilstrekkelig testkapasitet fra mai og ut 2020. Dette gjelder også kommuner der andelen smitte har vært høy (over 2% av befolkningen) eller middels (mellom 1% og 2% av befolkningen har vært smittet).

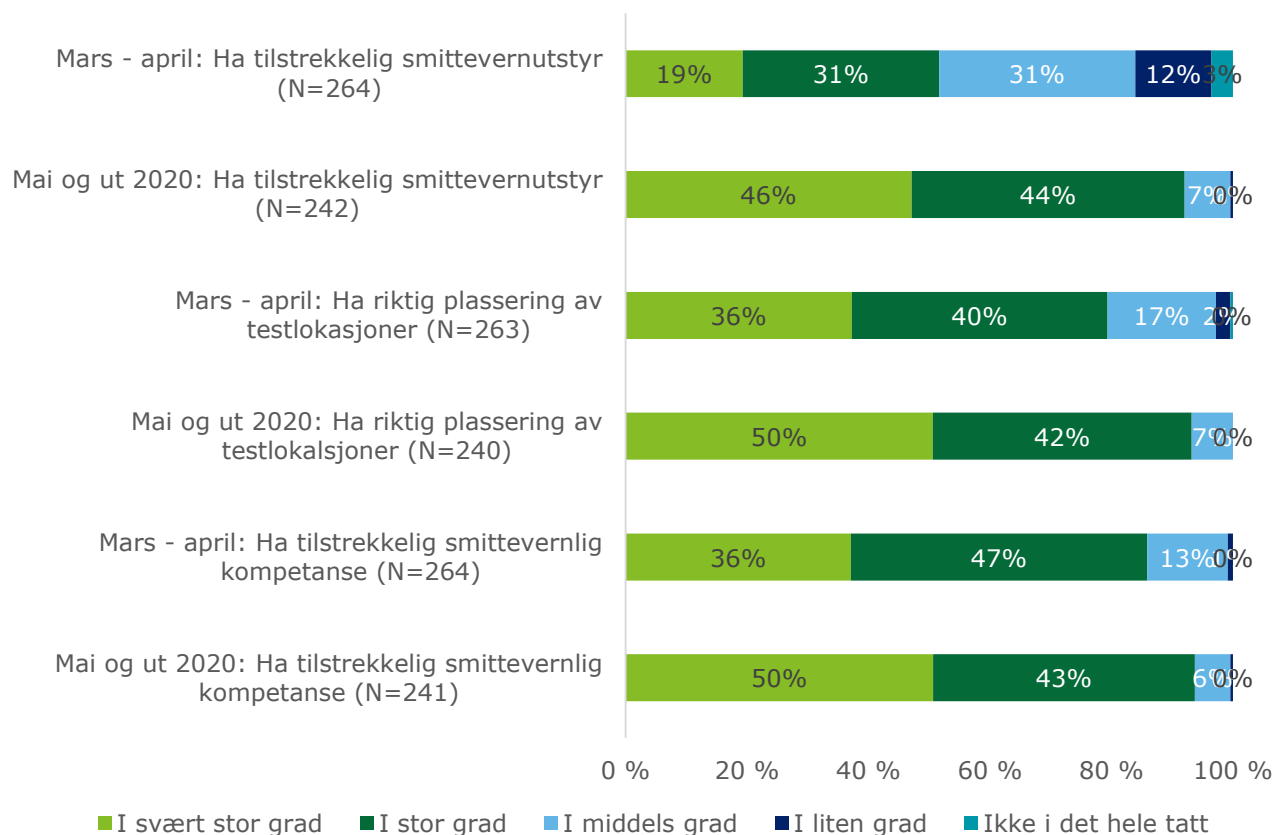
Ledere fra 161 kommuner har svart på spørsmål om hvordan de vurderer at kommunen har lyktes med **gjennomføring av smittesporing**.

79% av kommunale ledere mener at de i stor eller svært stor grad har lyktes med å gjennomføre smittesporing i mars og april. Denne andelen øker til 93% for mai og ut 2020. Det er ingen kommunale ledere som mener at de i liten grad eller ikke i det hele tatt har lyktes med å gjennomføre smittesporing i hele 2020.

Smittevern

De fleste kommunale ledere opplever at de har hatt tilstrekkelig smittevernfaglig kompetanse og riktig plassering av testlokalsjoner både i mars og april og særlig fra mai 2020. Kun 50% av lederne mente de hadde tilstrekkelig smittevernutstyr i mars og april, men at dette bedret seg betydelig etter mai.

Hvordan vurderer du at kommunen har lyktes med følgende smittevernrelaterte oppgaver?

Spørsmålet er besvart av inntil 264 ledere i 173 kommuner.

På spørsmål om kommunen har hatt **riktig plassering av testlokasjoner**, svarer 76% av lederne at de i stor eller svært stor grad hadde det i mars og april. Andelen øker til 92% fra mai og ut 2020. En del ledere mener at de kun i middels grad har hatt riktig plassering av testlokaler (17% i mars-april og 7% resten av 2020).

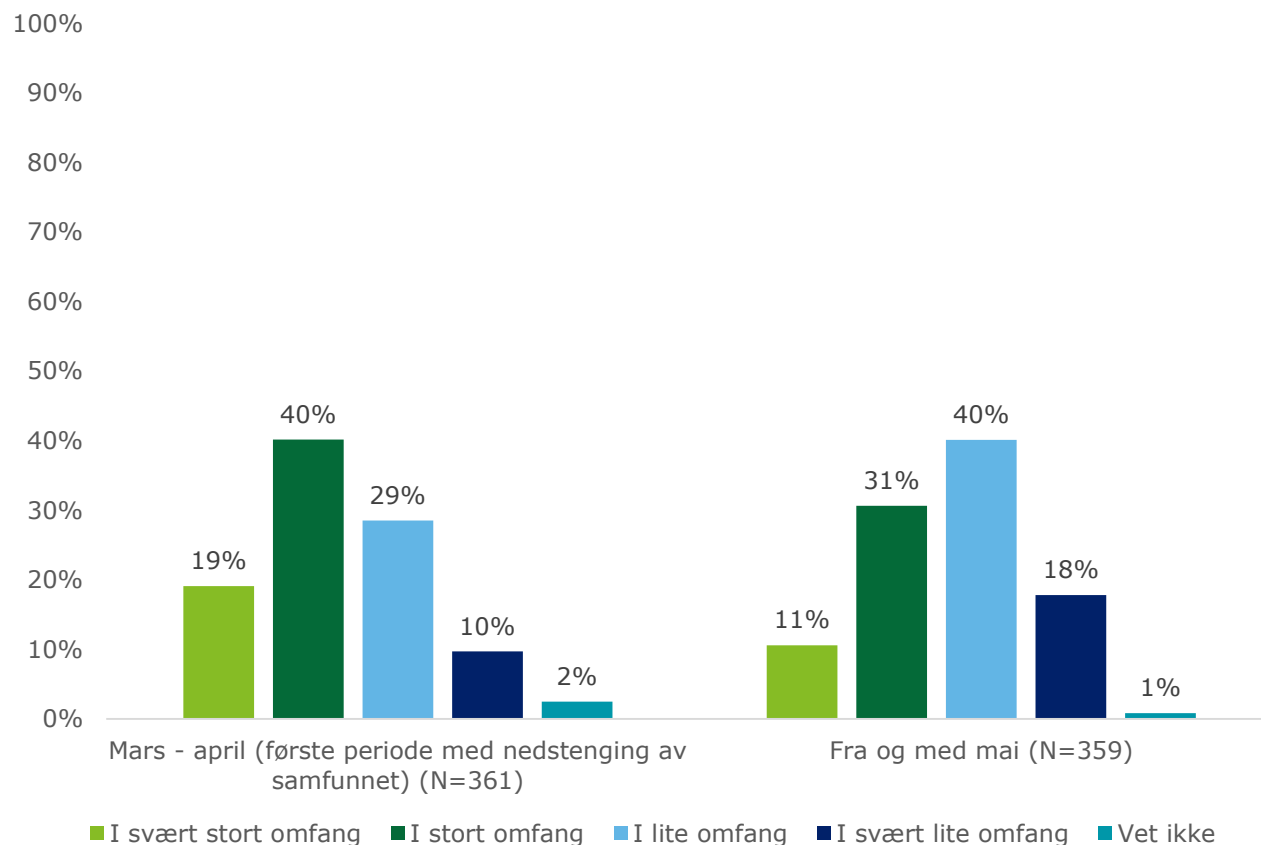
Kun 50% av kommunale ledere mener at de i stor eller svært stor grad hadde **tilstrekkelig smittevernutstyr** i mars og april, og 15% mener i samme periode at de i liten grad eller ikke i det hele tatt hadde tilstrekkelig utstyr. Dette har bedret seg fra mai og ut 2020. I denne perioden oppgir 90% av kommunale ledere at de i svært stor eller stor grad har tilstrekkelig smittevernutstyr.

På spørsmål om kommunen har **tilstrekkelig smittevernfaglig kompetanse**, svarer 83% av lederne at de i stor eller svært stor grad hadde dette i mars og april. Andelen øker til 93% fra mai og ut 2020. Noen ledere mener at de kun i middels grad har hatt tilstrekkelig smittevernfaglig kompetanse (13% i mars-april og 6% resten av 2020).

Smittevern

Lederne opplyser i undersøkelsen at det var i starten av pandemien var det størst behov for å omdisponere ressurser for å håndtere smittevernrelaterte oppgaver. Nær 60% opplyser at dette har blitt gjort svært stort eller i stort omfang i mars april, mens andelen synker til om lag 40 % fra og med mai 2020.

I hvilket omfang har man for å håndtere smittevernrelaterte oppgaver omdisponert egne ressurser?

361 ledere (etatsleder, kommunalsjefer og rådmenn) fra 184 kommuner har svart på spørsmål om i hvilket omfang de har **omdisponert egne ressurser** for å håndtere smittevernrelaterte oppgaver.

Hovedbildet er at de fleste kommuner har omdisponert ressurser for håndtere smittevernrelaterte oppgaver i løpet av pandemien, men i varierende omfang.

Omfanget er størst i mars og april, der nær 60% av kommunale ledere i svært stort (19%) eller i stort omfang (40%) har omdisponert ressurser og har omdisponert ressurser.

Fra og med mai har omdisponeringen av ressurser gått noe ned, men fortsatt oppgir 42% av kommunale ledere at de i svært stort omfang (11%) eller i stort omfang (31%) har omdisponert ressurser.

Andelen som sier at de i lite eller svært lite omfang omdisponerer ressurser øker fra om lag 40% i mars og april til nær 60% fra og med mai.

Smittevern

Det var særlig i starten av pandemien at omdisponering av ressurser til smittevernoppgaver gikk på bekostning av ordinære driftsoppgaver, men også etter mai opplyser de fleste lederne at omdisponering av ressurser til smittevernoppgaver gikk på bekostning av ordinære driftsoppgaver, men da i betydelig mindre omfang.

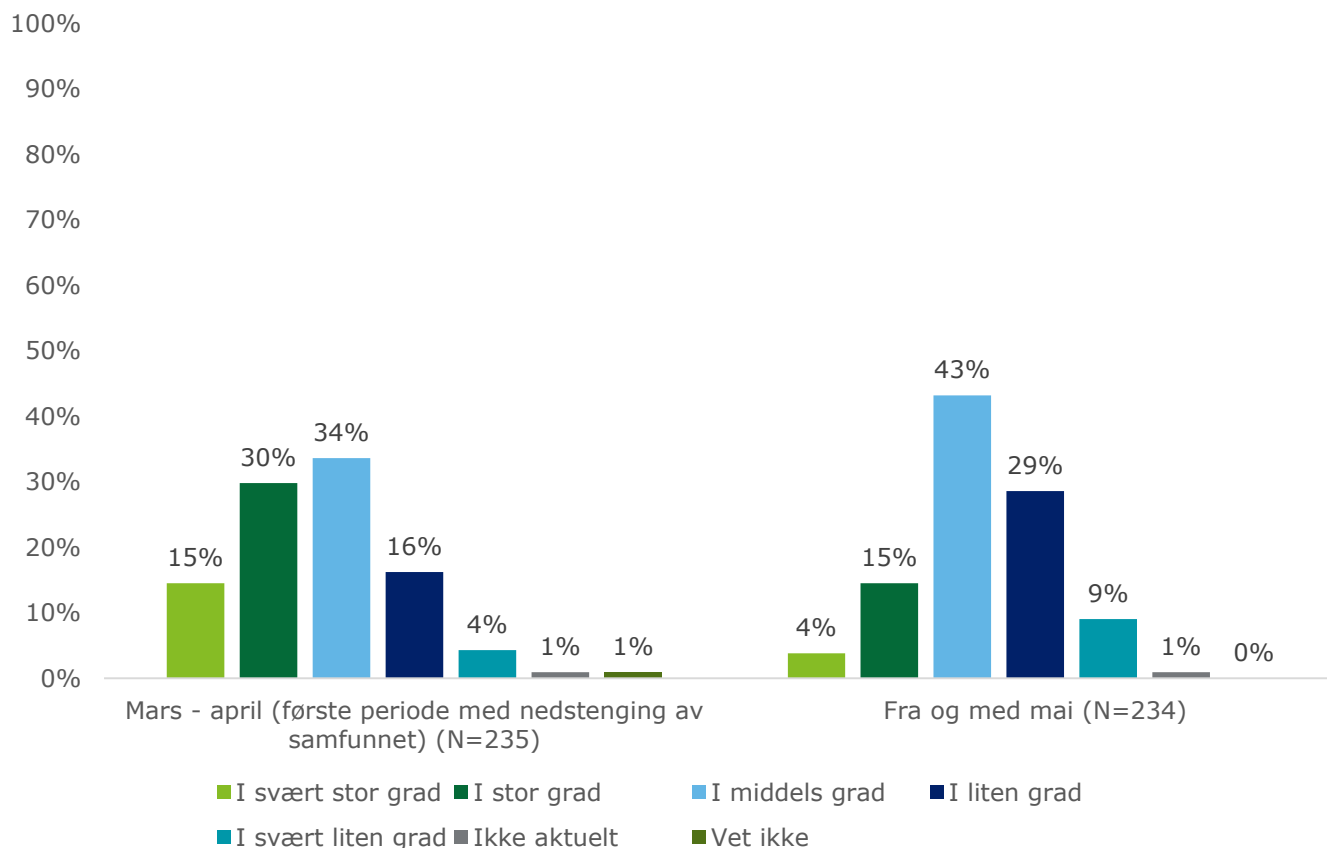
235 ledere (rådmenn, kommunalsjefer og etatsledere) i 146 kommuner har svart på spørsmål om i hvilken grad omdisponeringen av ressurser til smittevernoppgaver har gått på **bekostning av ordinære driftsoppgaver**.

Svarene til lederne viser at særlig i starten av pandemien gikk omdisponering av ressurser på bekostning av driftsoppgaver. 45% av kommunale ledere sier at dette skjedde i svært stor eller stor grad. En del oppgir at det skjedde i middels grad (34%).

Fra og med mai gikk omdisponering av ressurser i mindre grad på bekostning av driftsoppgaver. Flest ledere (43%) oppgir at dette skjedde i middels grad, mens 29% sier at det kun skjedde i liten grad.

I undersøkelsen stilte vi også spørsmålet om i hvilket omfang har kommunen for å håndtere smittevernrelaterte oppgaver **innhentet eksterne ressurser**. Både for pandemien tidlige fase (mars april 2020) og resten av 2020 svarer de fleste (ca 85%) at dette ble gjort i liten eller svært liten grad. 8-10% av de som har svart opplyser at det ble gjort i stort omfang

I hvilken grad har omdisponering av ressurser til smittevernoppgaver gått på bekostning av ordinære driftsoppgaver i pandemien perioder?

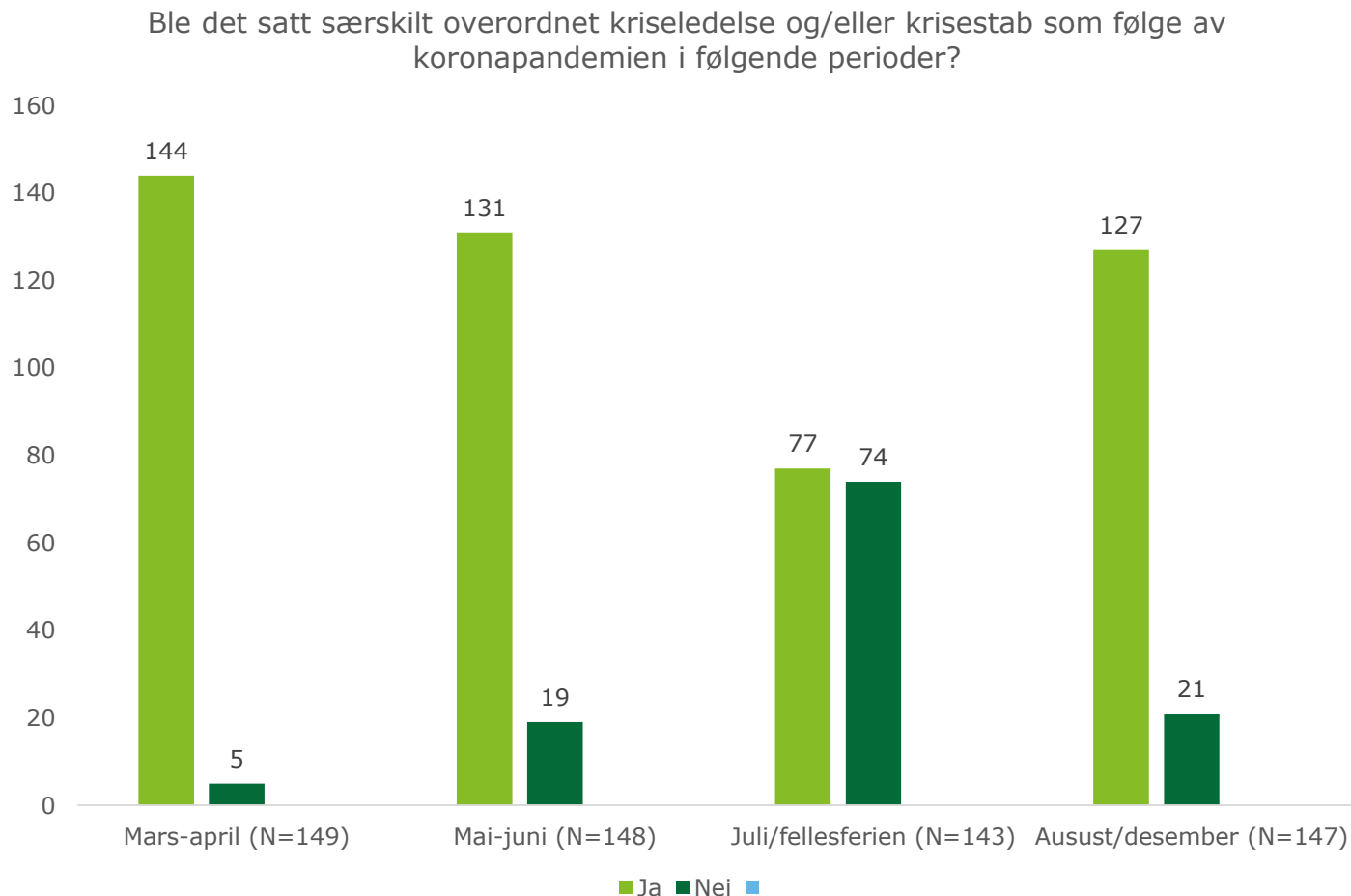

Kriseledelse

Kriseledelse

De aller fleste kommunene som har svart på undersøkelsen satte kriseledelse/krisestab i mars - april 2020. Med unntak av i juli/fellesferien har de fleste kommunene valgt å fortsatt ha kriseledelse eller krisestab gjennom hele 2020.

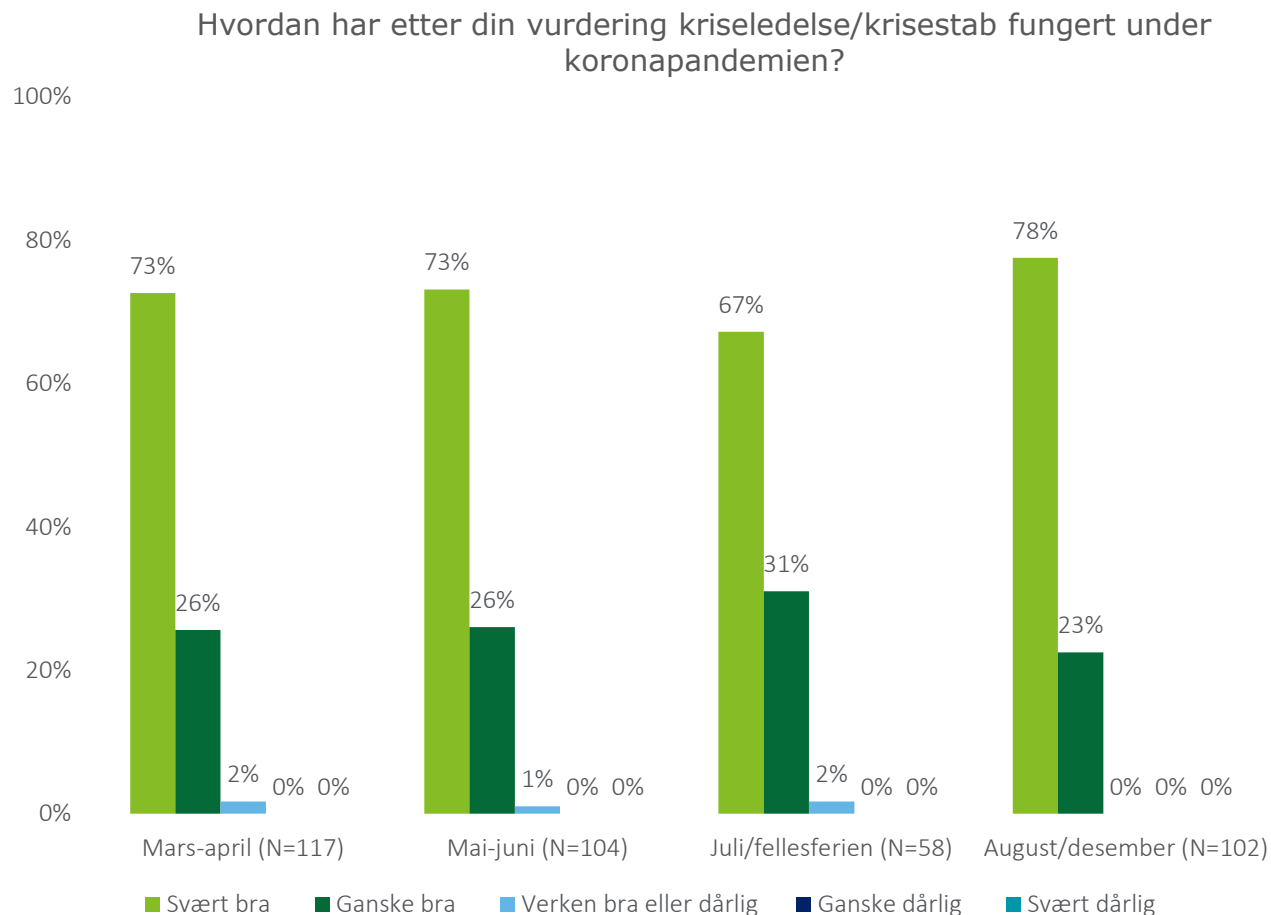
De fleste av kommunene som har svart valgte å sette **kriseledelse eller krisestab** i mars og april 2020. Med unntak av i juli/fellesferien har de fleste kommunene valgt å fortsatt ha kriseledelse eller krisestab gjennom hele 2020.

Av 168 kommuner der ledere har svart, er det 100 kommuner der ledere svarer at kommunelegen har fattet **vesentlige hastevedtak** etter smittevernloven under pandemien. Vedtakene har særlig omhandlet lokale karantenebestemmelser, stenging av virksomheter og innreiseforbud og eller begrensninger, men de har også omhandlet besøksrestriksjoner, krav om munnbind/avstand, skjenkeforbud og stenging av skoler og barnehager.

Kun 10% av kommunedirektørene som har svart på undersøkelsen opplyser at det ble gjennomført vesentlige endringer i **beredskapsorganiseringen** som følge av erfaringer fra pandemien.

Kriseledelse

De fleste kommunedirektører og ordførere mener at kriseledelse/krisestab har fungert svært bra under pandemien. Dette har særlig vært tilfellet høsten 2020.

De fleste kommunedirektørene mener at kriseledelse/krisestab har fungert svært bra under pandemien. Dette gjelder særlig høsten 2020.

Også ordførere svarte på dette spørsmålet (mellom 30 og 60 ordførere har svart på dette spørsmålet avhengig av hvilken periode de svarer for). Ordførerne svarte gjennomgående noe mer positivt enn kommunedirektørene med hensyn til hvordan kriseledelse/krisestab har fungert under pandemien

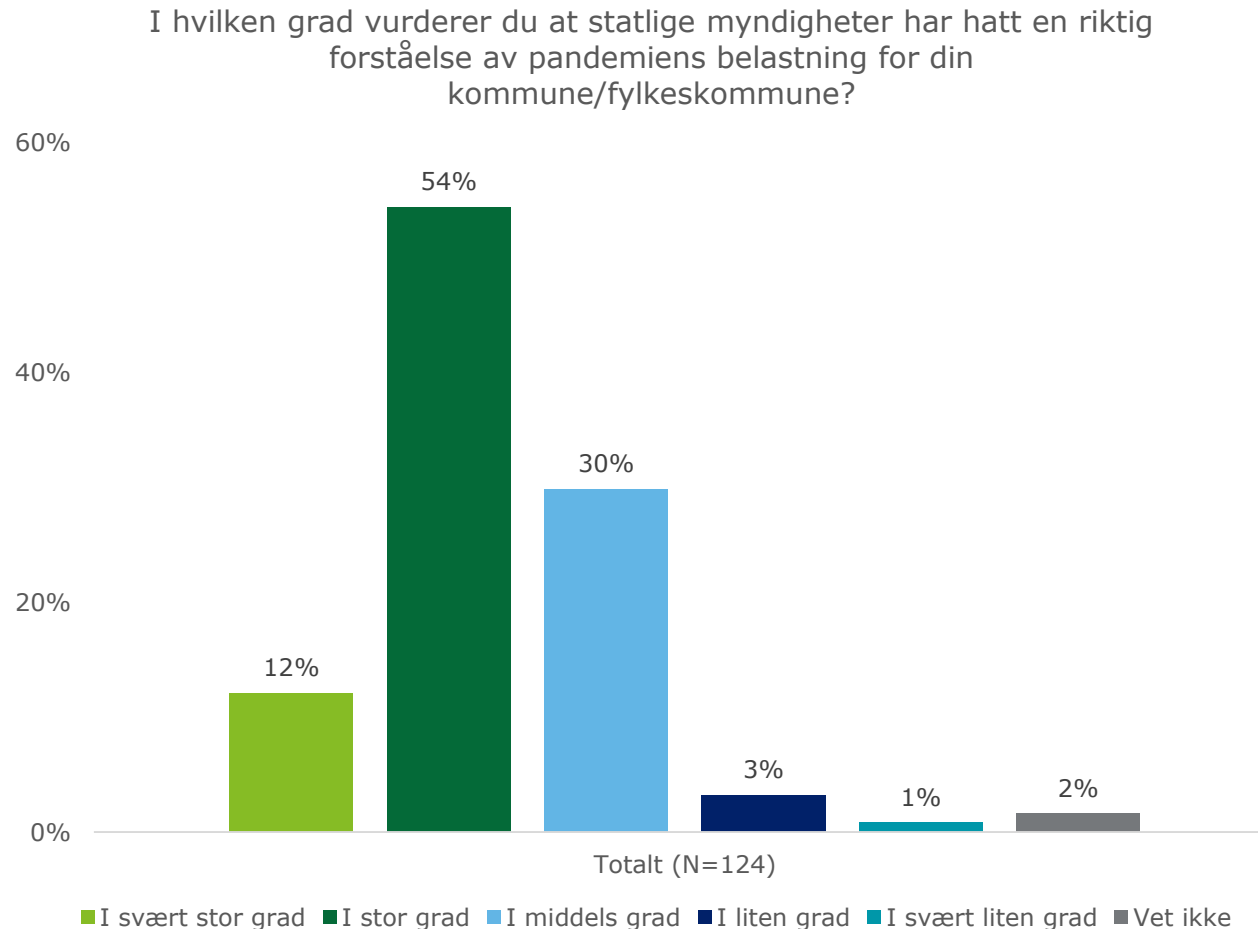
I et åpent svarfelt i undersøkelsen peker mange på at kriseledelsen har fungert godt, men at bred politisk forankring er viktig. Noen peker på at flere har blitt invitert inn når formannskap har blitt orientert. Andre viser til at kommunestyrene i større grad kunne blitt involvert og informert.

Samarbeid kommune og stat

Samarbeid kommune og stat

De fleste kommunedirektørene mener at statlige myndigheter i stor grad har hatt en riktig forståelse av pandemiens belastning for deres kommune, men nær en tredjedel mener samtidig at forståelsen kunne vært bedre.

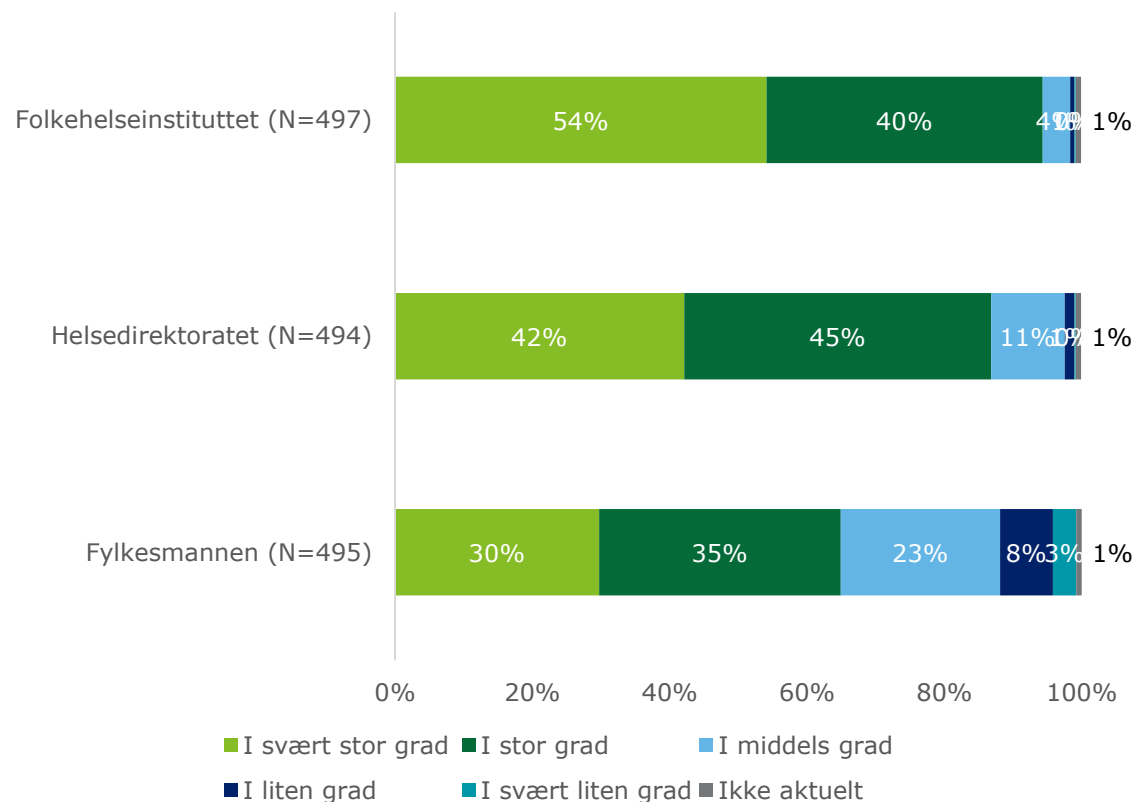
124 kommunedirektører har svart på spørsmålet om i hvilken grad de vurderer statlige myndigheter har hatt en riktig forståelse av pandemiens belastning for deres kommune.

Ca to tredjedeler av kommunedirektørene som har svart at de mener at statlige myndigheter enten i stor grad (54%) eller i svært stor grad (12%) har en riktig forståelse av pandemiens belastning for deres kommune. Det er likevel nær en tredjedel av kommunedirektørene som mener dette i middels grad er tilfellet.

Samarbeid kommune og stat

De fleste kommunale lederne vurderer at rådene kommunene har fått fra statlige myndigheter under pandemien har vært nyttige. Dette gjelder særlig rådene fra folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet. De fleste lederne (65%) er også fornøyd med rådene fra Fylkesmannen/Statsforvalteren, men her er det en større andel ledere som i middels eller liten grad er fornøyd

I hvilken grad er det din vurdering at kommunen/fylkeskommunen har fått nyttige råd fra følgende statlige myndigheter under pandemien?

Nær 500 ledere fra 197 kommuner har svart på om de opplever at kommunen har fått nyttige råd fra ulike myndigheter under pandemien.

Svarene viser at de aller fleste kommunale lederne vurderer å ha fått nyttige råd fra Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet

Selv om de fleste lederne opplever at de har fått nyttige råd fra sentrale statlige myndigheter, er det likevel mange ledere som i undersøkelsens kommentarfelt har pekt på at informasjon og kommunikasjon fra statlige helsemyndigheter ikke har fungert godt under pandemien. Mange av kommentarene handler om at det har kommet svært mye informasjon fra statlige myndigheter og at det stadig er ny informasjon. Det blir pekt på at informasjonen fra ulike statlige organ ikke var samstemt i starten. Mange kommunedirektører peker på at det er krevende at informasjonen kommer via nasjonale pressekonferanser og at kommunene da må sette i verk tiltak med en gang. Det blir vist til at kommunene opplever et stort trykk og informasjonsbehov fra befolkningen umiddelbart etter de nasjonale pressekonferansene og at dette er svært krevende å håndtere.

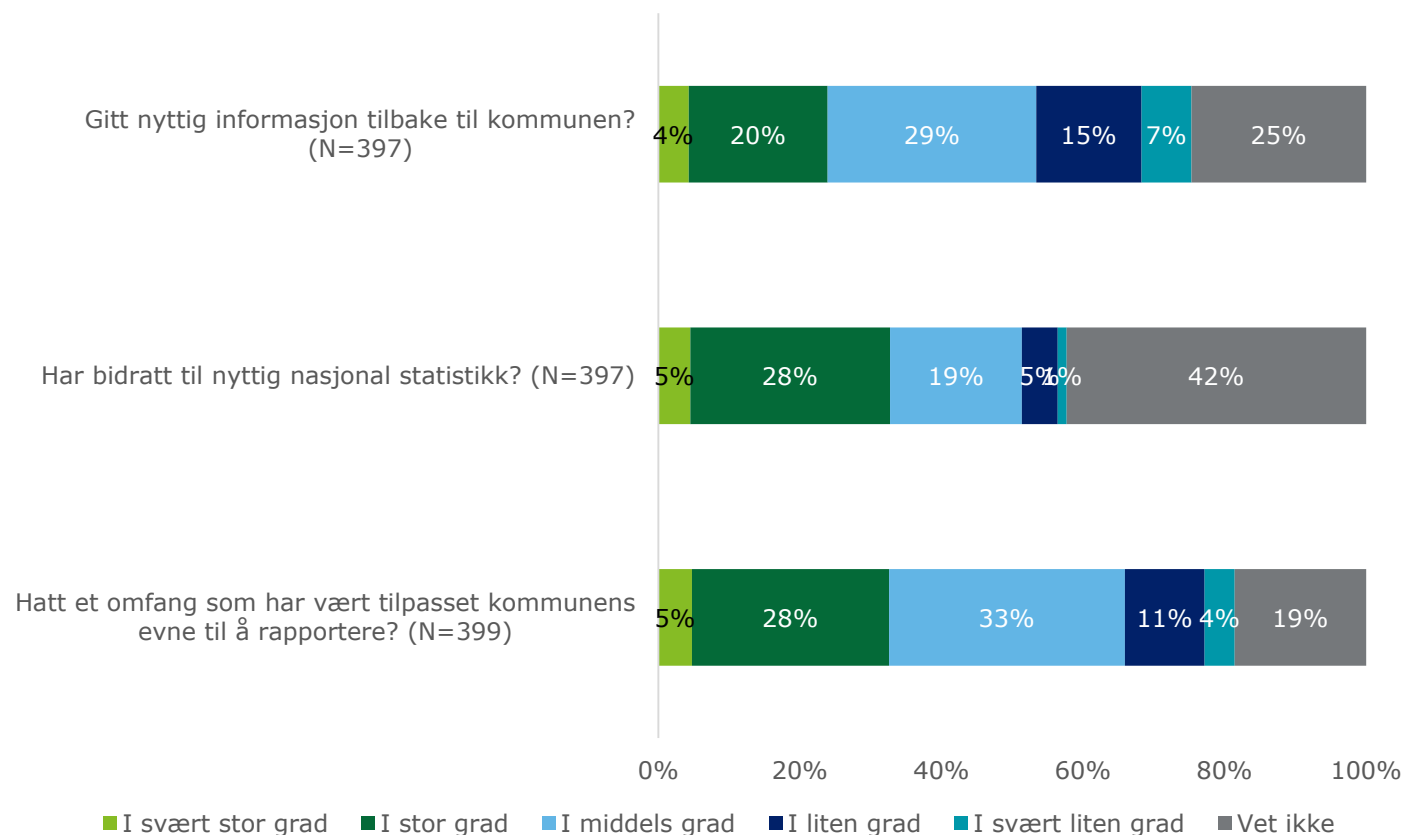
Når det gjelder fylkesmannens/statsforvalterens råd er lederne ikke fornøyd i like stor grad, men det er likevel 65% av lederne som i stor grad eller i svært stor grad vurderer rådene som nyttige.

Så mange som 23% av lederne svarer at de i middels grad har fått nyttige råd fra fylkesmannen /statsforvalteren, mens 11% av lederne svarer at de i liten grad eller i svært liten grad har opplevd rådene som nyttige

Samarbeid kommune og stat

Det er ulike oppfatninger blant kommunale ledere om hensiktsmessigheten og omfanget av kommunenes rapportering til fylkesmannen/statsforvalteren, men det er mange ledere som mener at omfanget av rapporteringen kun i middels grad (33%) eller i liten eller svært liten grad (15%) har vært tilpasset kommunenes evne til å rapportere.

I hvilken grad er det din vurdering av kommunens rapportering til fylkesmannen knyttet til pandemien har...

Kommunale ledere fra 178 kommuner har i undersøkelsen vurdert kommunenes rapportering til fylkesmannen under pandemien.

Det er stor spredning i svarene på spørsmålet om kommunens rapportering til fylkesmannen har gitt nyttig informasjon tilbake til kommunen. Det er størst andel (29%) lederne som har svart i middels grad på spørsmålet. Det er samtidig nesten en fjerdedel som svarer i stor grad eller i svært stor grad på dette spørsmålet og 22% som svarer i liten grad eller i svært liten grad på dette spørsmålet. 25% svarer vet ikke

På spørsmålet om rapporteringen har bidratt til nyttig nasjonal statistikk svarer de fleste at de ikke vet. Av de som har synspunkt er det flest som svarer i stor grad eller i svært stor grad (32%), men også her er det en del som svarer de andre svaralternativene

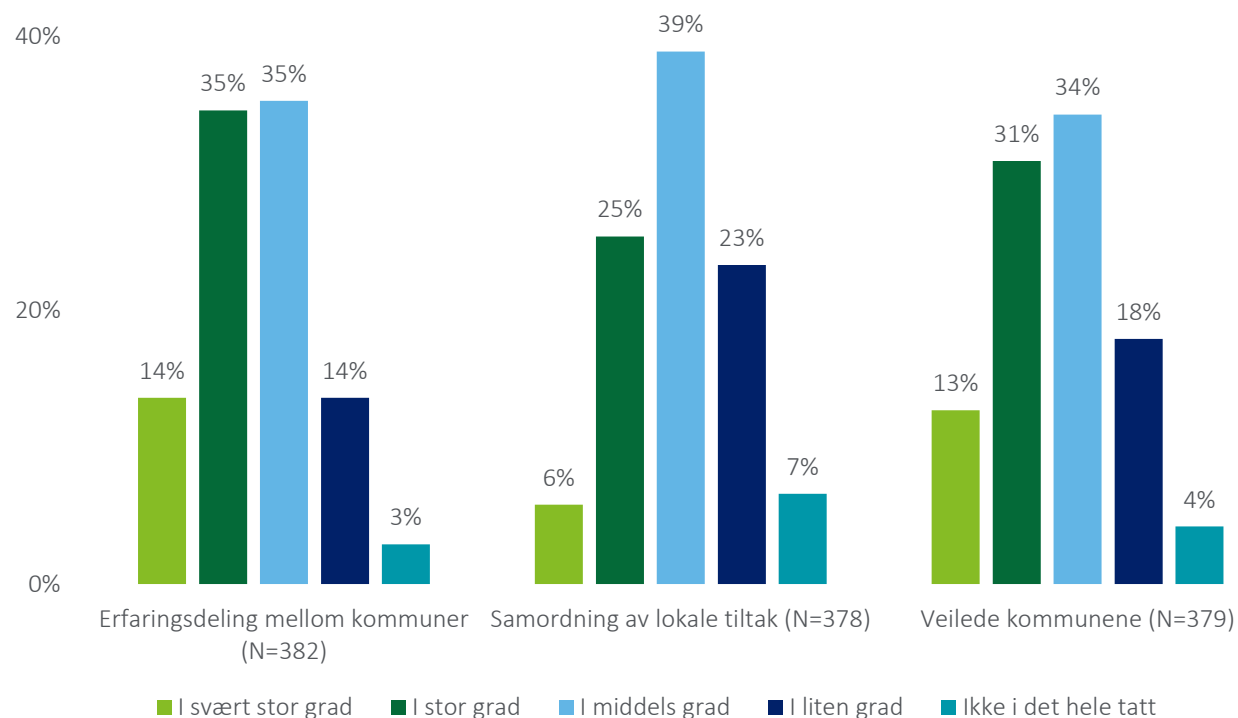
Også når det gjelder spørsmålet om rapporteringen til statlige myndigheter har hatt et omfang som har vært tilpasset kommunenes evne til å rapportere, er det stor spredning i svarene. Det er like mange som mener dette har vært tilfellet i stor eller svært stor grad, som i middels grad (33%). 15% mener dette i liten grad eller svært liten grad har vært tilfellet

I undersøkelsens kommentarfelt har flere pekt på at den store rapporteringsmengden til statsforvalter og statlige myndigheter er belastende og tidkrevende.

Samarbeid kommune og stat

Det er store variasjoner mht. de kommunale lederes oppfatninger av statsforvalteren/fylkesmannens rolle. Nesten halvparten av ledere mener at statsforvalteren/fylkesmannen har hatt en viktig rolle når det gjelder å bidra til erfaringsdeling mellom kommuner, mens noe færre ledere mener dette når det gjelder samordning av lokale tiltak (31%) og det å veilede kommuner (44%).

I hvilken grad er det din vurdering at fylkesmannen har hatt en viktig rolle under pandemien med hensyn til å bidra til...

Kommunale ledere fra 178 kommuner har også svart på spørsmål om fylkesmannen/ statsforvalterens rolle. Svarene viser at det er stor spredning i svarene på de tre spørsmålene vi har stilt.

Det området flest ledere mener at fylkesmannen har hatt en viktig rolle i forhold til, er å bidra til erfaringsdeling mellom kommuner. Nesten halvparten av lederne mener at fylkesmannen/statsforvalteren i stor grad eller i svært stor grad har hatt en viktig rolle på etter området, mens færre ledere mener dette når det gjelder samordning av lokale tiltak (31%) og det å veilede kommuner (44%)

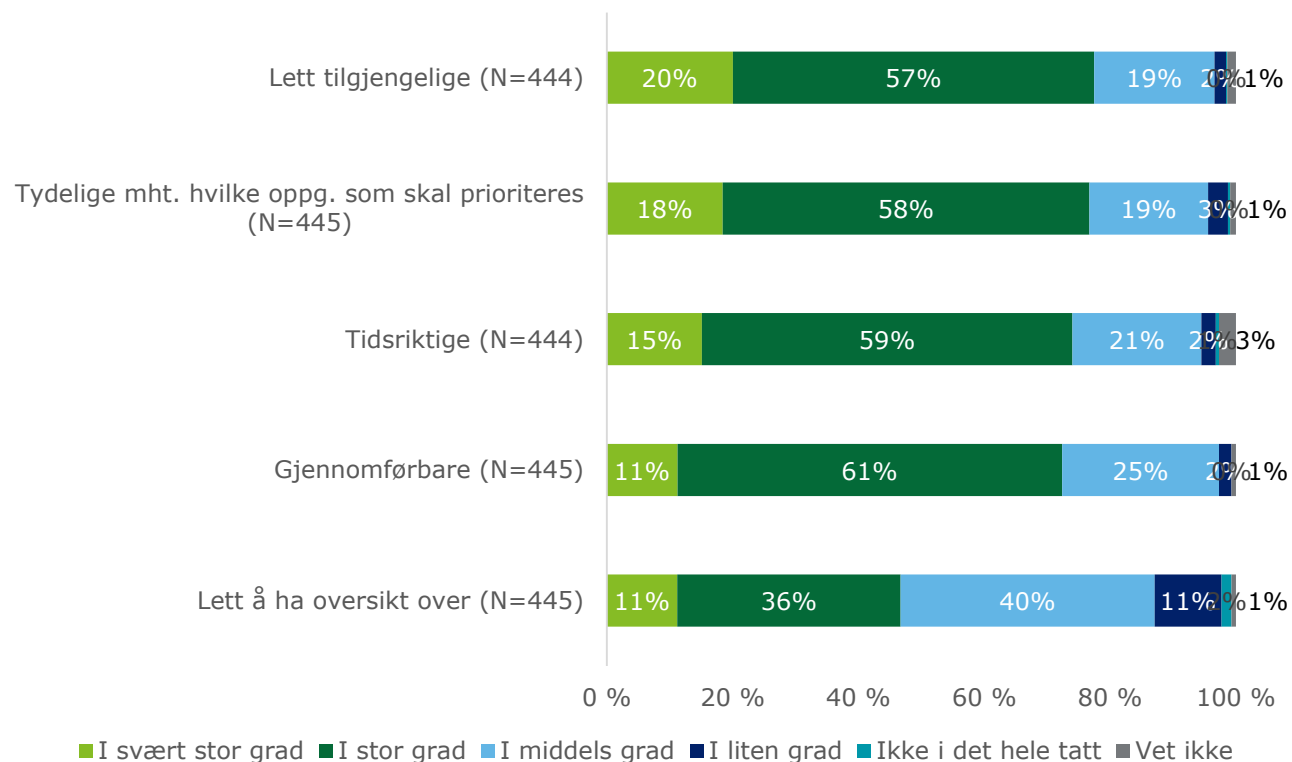
Ledernes kommentarer i undersøkelsens kommentarfelt speiler svarene i figuren til venstre. Mange har opplevd statsforvalteren som et koordinerende ledd mellom kommunene som har gitt verdifull støtte under pandemien, mens andre opplever at statsforvalteren som et forvirrende og til tider unødvendig mellomledd

Vi ser at det i noen grad er forskjeller i oppfatning av statsforvalterens rolle. Det er særlig ledere fra Viken, men også ledere fra Rogaland, Møre og Romsdal og Troms og Finnmark som mener at statsforvalterne i liten eller ikke i det hele tatt har hatt en viktig rolle knyttet til erfaringsdeling, samordning og veiledning av kommunene

Samarbeid kommune og stat

De fleste kommunale lederne vurderer at retningslinjene fra sentrale statlige myndigheter i stor grad er gjennomførbare, tidsriktige, lett tilgjengelige og tydelige mht. prioritering. Svarene viser samtidig at halvparten av lederne vurderer at det ikke er like lett å ha oversikt over retningslinjene

Statlige myndigheter har kommet med retningslinjer til kommunene/fylkeskommunene under pandemien. I hvilken grad er det din overordede vurdering at retningslinjene fra **Folkehelseinstituttet** har vært...

Ledere fra 189 kommuner har svart på spørsmål om retningslinjer fra folkehelseinstituttet og helsedirektoratet. Figuren til høyre viser svar for Folkehelseinstituttet. Ledernes svar for helsedirektoratet følger samme trend som Folkehelseinstituttet, men med noe mindre positive svar.

Om lag to tredjedeler av lederne vurderer at retningslinjene fra folkehelseinstituttet i stor eller svært stor grad er gjennomførbare (72%), tidsriktige (74%) og lett tilgjengelige (77%) og 86% av lederne mener retningslinjene er tydelige mht. hvilke oppgaver som skal prioriteres.

Når det gjelder hvor lett det er å ha oversikt over retningslinjene er det flere som svarer i middels grad på dette (40% mot om lag 20% for de andre temaene knyttet til retningslinjer). 13% svarer at retningslinjene i liten grad eller ikke i det hele tatt er lett å ha oversikt over. Det er likevel flest ledere, 47 %, som svarer i stor grad eller i svært stor grad.

I undersøkelsens åpne kommentarfelt peker mange på at det til tider har vært mye og uoversiktlig informasjon fra myndighetenes side, med korte tidsfrister for iverksettelse. Flere peker også på at informasjonen ofte kommer for sent.

Mange opplever det som utfordrende å få informasjon fra myndighetene på pressekonferansene samtidig som befolkningen får denne informasjonen.